

8333

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRKLARELİ İLİ
MERKEZ İLÇE KÖYLERİ AĞIZLARI
İNCELEME-METİN

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof.Dr.Necmettin Hacıeminoğlu

CEVDET ŞANLI
EDİRNE-1990

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ	1
TARİHÇE	4
ETNİK DURUM	10
Transkripsiyon Alfabesi	20
İNCELEME	
Ünlü Uzaması	21
İkiz Ünlüler	24
ÜNLÜ UYUMU	25
Kalınlık-İncelik Uyumu	25
Yabancı Kelimelerde Kalınlık-İncelik Uyumu	26
Kalınlık-İncelik Uyumunun Bozulması	27
Düzlük Yuvarlaklık Uyumu	27
Düzlük Uyumu	28
Yuvarlaklık Uyumu	28
Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması	28
ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ	30
Kalın Ünlülerin İncelmesi	31
İnce Ünlülerin Kalınlaşması	32
Geniş Ünlülerin Daralması	33
Dar Ünlülerin Genişlemesi	34
Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	35
Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	36
Ünlü Türemesi	37
Ünlü Düşmesi	38
Ünlü Birleşmesi	39
Ünsüz Düşmesi	40
ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	43

Sadâlılaşma	43
Sadâsızlaşma	44
Süreklileşme	44
Sürekli Ünsüzler Arasında Değişme	45
Bölgeye Mahsus Metinlerde Mevcut Ünsüz Değişmeleri	46
Ünsüz Türemesi	47
Yer Değiştirme(Metatez)	47
İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi	48
Tek Ünsüzlerin İkizleşmesi	48
Benzeşme	48
Hece Düşmesi	52
Hece Kaynaşması	52
METİNLER ..	54
SÖZLÜK	125
BİBLİYOGRAFYA	127

Ö N S Ö Z

Milletlerin hayatîyetlerini devam ettirmelerinde, nesiller arasında bağın kurulmasında en mühim vasıta dildir. Dilin kültür alanındaki rolünün ehemmiyetini burada hatırlamak yerinde olacaktır. Türk dili asırlar boyunca geniş coğrafi sahalarda hüküm sürmüş, bugün de aynı vasfını muhafaza etmektedir. Bunun en mühim sebeplerinden biri de o dili konuşan milletin siyasi hayatta imparatorluklar kuran bir vassafa sahip olmasıdır.

Bir dilin tarihi seyri içerisinde çeşitli sebeplerin tesiri ile gelişmesi ve değişmesi kadar tabii bir şey olamaz. Bu hadise dilin kendine mahsus kanunları içerisinde oluşmaktadır. Türk dilini konuşan insanların çok çeşitli yerlerde meskun olması, değişik toplumlarla olan irtibatları sebebiyle, Türk dilinin çeşitli lehçe, sive ve ağızlarının teşekkül etmesine vesile olmuştur.

Bugün Türkiye Türkçesi diye tabir edilen yazı dilinin diğer cephesi olan konuşma dilini Anadolu ve Rumeli Ağızlarından müteşekkil bir dil olarak tarif etmek mümkündür. Bizim ele aldığımız inceleme konusu, tarif olunan saha bakımından çok dar bir çerçevede kalmakla beraber, sahada meskun olan halkın Rumeli'nin muhtelif yerlerinden gelmiş olması, çalışmamızı geniş bir sahanın özeti olarak kabul etmeye zemin hazırlar.

Ağız çalışmalarının ana gayelerinden biri mevcut dilin, ele alınan bölgeye mahsus durumunu ortaya koymak, aynı dili konuşan boylar arasında bulunan dil bağının mevcut boyutlarının ne noktada olduğunu tespit etmeye yardımcı olmaktadır.

Yüksek Lisans çalışması olarak Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'ni seçmemizin en mühim sebeplerinden biri yukarıdaki gayelere ulaşmak, bir diğer sebep de bugüne kadar bu bölgeye mahsus tetkikli bir ağız çalışmasının yapılamamış olmasıdır. Böyle bir çalışmayı ortaya koydu-

ğumuzda konuşma dili ile yazı dilinin mukayesesini de kolaylaştırmış olacak ve böylece meydana gelen değişikliklerin sebepleri üzerinde daha sağlıklı neticeler elde etme imkânına da sahip olacağız.

Çalışma sahası olarak seçtiğimiz Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'nin sayısı kırk'tır. Biz araştırmalarımızı yaparken bütün köyleri taramaktan ziyade, daha çeşitli etnik gurubu bünyesinde bulunduran köyleri taramayı uygun bulduk, bu sebeple de onsekiz köyü taradık. Bu çalışmalarımızı teyp ile tespit ettik. Tespit ettiğimiz metinleri seçerken de daha önce ifade ettiğimiz gayelerimiz doğrultusunda hareket ettik. Bunun neticesi de "Her köyden bir metin yerine; her etnik guruptan bir veya birkaç metin" esası karşımıza çıktı. Böylece aynı köyde oturmuş olsalar bile farklı etnik gurupta olan kaynak kişilerin kullandıkları ağızların hususiyetlerini (benzerlik-farklılık) daha yakından takip edebilme imkânını elde ettik.

Kaynak kişilerden metin derlerken konular genellikle örf, âdet, gelenek, görenek, yemek tarifleri, muhacirlik, askerlik ve savaş hatıraları, çiftçilik, masal, mâni, düğün âdetleri olarak tasnif edilebilir. Sorularımızı hususen sözü geçen konulardan seçmemizin sebeplerinin başında aynı konuyu, değişik guruplara mensup olan kaynak kişilerin nasıl ifade edecekleri hususunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktır.

Bantlarımızdaki metinlerimizi yazıya geçirirken aslını muhafaza edecek şekilde transkribe etmeye gayret sarfettik. Üzerinde kesin hüküm veremediğimiz kelime, kelime gurupları ve cümleleri aslına yakın bir şekilde yazıya geçirebilmek için çeşitli zaman aralıkları ile birkaç kez dinledik, böylece elde edilen metinler o sahada yaşayan etnik gurupların kullandığı ağızları bütün hususiyetleri ile ortaya koymasa bile genel hatları ile ortaya koymaktadır.

Metinlerimizi transkribe ederken sahamızda kullanılan işaretleri kullandık. İnceleme kısmında örneklerimizi verirken / işareti-

ni kullanarak örneklerin yazı dilindeki asıllarını sağ tarafa,örnekleri sol tarafa koyduk;böylece değişikliklerin mukayese imkânı da elde edilmiş oldu.Örneklerin yanında (0-0) içerisinde ilk rakam metin numarasını,ikinci rakam ise satır numarasını göstermektedir.

Metinlerimizden tespit ettiğimiz yazı diline aykırı örnekleri incelediğimizde farklı gurup içerisinde yer alan kaynak kişilerin aynı örnekleri-çok az farklı olsa bile-kullandığına şahit olduk.Hususen fiil çekimlerinde bir kaç ses hadisesinin dışında pek mühim farkın olmadığını da görebilmekteyiz.Meselâ:Gacal ağzı ve Karma ağızda şimdiki zaman çekimi umumiyetle geli,geliyu,geliyo-bazan geliyor-,geliya/geliye şeklinde iken Dağlı ağızında bu kullanışların bir kaçının yanında geliyörü/geliyoru,gelörü şekillerinin de bulunduğunu tespit ediyoruz.

Bunun yanında bir başka dikkat çekici durum özellikle iken zarf-fiili ve ile edatının kullanılışında bütün ağızlarda benzer hadiselerin meydana geldiğini görebildiğimiz gibi,meselâ:Gacal ağzının hususiyetlerinden olan -kasına/-kesine şeklinin Dağlı ağızında da kullanıldığını görebilmekteyiz.(15.metin)

Çalışmamızın neticesinde mevcut ağızlar arasında ne nisbetle farklılıklar varsa o nisbetle de benzerlikler olduğunu gördük.Bu da bize dil sahasında,ağız çalışmalarının ne kadar mühim bir rolü olduğunu göstermektedir.

Bizi böyle bir çalışmaya sevk eden,çalışmamız süresince karşılaştığımız problemlerin çözümünde her türlü yardımı esirgemeyen kıymetli hocam,sayın Prof.Dr. Necmettin Hacıeminoğlu'na teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca sahada derlemeler yaptığım esnada benden hiç bir yardımı esirgemeyen,çalışmama gereken ilgiyi gösteren hemşehrilerime ve yöneticilerine teşekkür ederim.

KIRKLARELİ'NİN TARİHÇESİ

Kırklareli'nin toprakları tarih öncesi çağlardan beri meskundur. Traklar ile bölge tarih çağına girmiştir. Traklar Trakya'ya adını veren bir kavimdir. Traklar'ın ve Makedonyalılar'ın krallıkları Yunan kültürünün tesiri altında, buraya kadar uzanmıştır. Bu topraklar git-tikçe Yunanlaşmış ve Makedonya devletine geçmiştir. M.S. 46'ya doğ-ru Roma imparatorluğuna katılmıştır.

M.S. 395'te Roma ikiye ayrılınca, burası Doğu (Bizans) imparatorlu-ğuna düşmüştür. Bu çağda şehrin yerinde SARANTA ECCLESİES bulunuyor-du Şehir ve çevresi bin yıla yakın Bizans hakimiyet ve idaresinde kal-mıştır. Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler v.s. şehre akınlar yapmışlar Os-manlı da onların takipçisi olmuştur.

Türkler'in KIRKKİLİSE dedikleri şehir, I. Sultan Murad tarafından saltanatının ilk aylarında fethedilerek Osmanlı topraklarına katıl-mıştır. Cumhuriyet çağında şehre, şehri fethettiği söylenen 40 Türk kahramanına atfen "Kırklareli" denilmiştir.

I. Murad 1362 Temmuzunda Bizans'ın elinde bulunan Edirne'yi ve bundan bir kaç ay, belki bir kaç hafta sonra da Kırklareli'yi fethet-miştir. Bundan sonra şehir Türk sınırları içerisinde kalmıştır. Osman-lı devrinde Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlı olan şehir bu gün de fazla bir gelişme gösterenemmiştir. Şehrin bu günkü nüfusu (merkez) 40.880 ki-şidir. Kırklareli, Osmanlı çağının son yıllarında çeşitli düşman is-tilaları gördü. 1878'de bir kaç ay Rus işgalinde kaldı. İkinci istilâ. Balkan Harbi sırasındaki Bulgar işgalidir. Bulgarlar 28 Eylül 1912'de şehre girdiler, 8 Temmuz 1913'te şehirden çıkarıldılar. Balkan Harbi'nin mühim vuruşmaları Kırklareli topraklarında geçti. I. Dünya Harbi'n-de şehir Yunanlılar'ın işgali altına girerek 2 yıl kadar da onların hakimiyeti altında kaldı. Bulgarlar ve Yunanlılar şehirde büyük tah-

ribat yaptılar.Lozan Muahedesi'ne göre buradaki azınlıklar,Yunanistan'daki Türkler'le değiştirildi.Mübadele'den önce şehirde Rumlar kalabalıktı,şehirde Yunan ve Bulgar azınlığı kalmadı.Yalnız halen küçük bir Yahudi cemaati mevcuttur.

Kırklareli'nde başlıca tarihî Türk eserleri camilerdir.Şimdi şehirde 8 cami vardır.Bunların içinde en mühimmi Hızır Bey Camii'dir ki "Büyük Cami" olarak bilinen bu mabet 1407'de (Fetret Devri'nde) I.Süleyman zamanında yapılmıştır.Türk eserleri arasında 1683'te IV.Murad zamanında yaptırılan tarihî bir hamam vardır.Hamamın hemen bitişğinde de küçük bir kapalı çarşı durumunda olan Bedesten'i saymak lâzımdır.(1)

Kırklareli'nde merkez ilçeye bağlı kırk köy mevcuttur.Bu köylerin büyük çoğunluğu orman köyü olması hasebiyle nüfus ve ekonomi bakımından fazla gelişmemiş,uzun bir tarihî seyir içerisinde köylerin günlük yaşayışlarının teknik gelişmelere paralel olarak değiştiğini müşahade etmek mümkündür.Orman köylerinde geçim kaynağının büyük kısmını orman ve hayvancılık teşkil ederken,ova köylerinde arazinin müsait oluşu özellikle Kayalıköy Barajı'nın faaliyette oluşu sebebiyle sulu tarım imkânlarının doğmasına sebep olmuştur.

Köylerde meskûn olan halkın %90-95'i harbler sırasında ya da harblerden sonra yapılan muahedeler çerçevesinde bugünkü sınırlarımız dışında kalan Rumeli topraklarından göçmen olarak gelendir.Bunların başında Bulgaristan,Yunanistan,Romanya,Yugoslavya gelmektedir.

Dikkati celbedici en mühim hususlardan birisi de gelip yerleşen göçmenlerin,eğer yerleştikleri köyün adı Türkçe değilse,buna geldikleri yerdeki köylerinin adını vermiş olmalarıdır.

Bu gün Kırklareli merkez ilçe köylerinde meskun olan halkın etnik durumunu incelediğimizde,Gacal,Dağlı,Pomak,Bosnaklar'ın çokluğu karşımıza çıkmaktadır.

Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'ni ve onlar hakkındaki Özel İdare tarafından yaptırılan anketleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

AHMETÇE :Balkan harbinde yıkılmış,daha sonra tekrar kurulmuş olan köy Kırklareli'ne 6 km.'dir

DEMİRCİHALİL : Kuruluş tarihi bilinmiyor,tahminen beş yüz yıllık geçmiş var.Istıranca dağları eteklerinde kurulmuş olan köy Kırklareli'ne 13 km.'dir.

YÖRÜKBAYIR : 1893 yılında Bulgaristan muhaciri olarak köye gelip yerleşenler tarafından kurulmuştur.Eski adı KİLİSEBAYIR olan köyün adı halkın Yörük olmasından dolayı Yörükbayır adını almıştır.Kırklareli'ne 17 km.'dir.

KORUKÖY : Kırklareli-Dereköy asfaltı kenarında iki vadi arasında kurulmuş olan köy Kırklareli'ne 20 km.'dir.

DÜZORMAN : Kırklareli'nin kuzey-doğusunda bulunan köy,65 yıl önce kurulmuştur.Kırklareli'ne 25 km.'dir.

KUZULU : 1912 yılında Selânik'ten gelip yerleşen halk tarafından teşkil edilen köy eski bir yerleşim yeridir.İle 27 km.'dir.

KAPAKLI : 1906 yılında göçmen olarak gelip yerleşenler tarafından kurulmuştur.Yol üzerinde orman içerisinde olan köy Kırklareli'ne 25 km. dir.

ARMAĞAN : Kuruluş tarihi bilinmemekle beraber eski bir yerleşim bölgesi olup Rumlar'ın boşaltmasından sonra bugünkü halk tarafından doldurulmuştur.Kırklareli'ne 35 km.'dir.

ÇUKURPINAR : Çevredeki en eski köylerden biridir.Istıranca dağlarının güneyinde olan köy Kırklareli'ne 32 km.'dir.

BEYPINAR : Bulgaristan'ın Şumnu dolaylarındaki Çalıkavak köyünden yaklaşık yüz yıl önce gelenler tarafından kurulmuştur.Köy Mahya dağına 10 km. kadardır.Osman köyüdür.Kırklareli'ne 33 km.'dir.

DEREKÖY : Kuruluşu çok eski olup, Osmanlı imparatorluğu zamanında bir Bulgar köyü iken Balkan savaşı sonrası Türk topraklarına katılmıştır. İstıranca dağları eteklerinde bulunan köy Kırklareli'ne 29 km.'dir.

GEÇİTAĞZI : Bulgar istilasından kurtarılan köye Selânik'ten göçen halk yerleştirilmiştir. Orman köyü olup Kırklareli'ne 35 km.'dir.

KARAKOÇ : Eski bir Bulgar köyü olan Karakoç'a İstiklal savaşından sonra Selânik, Doyran ve Romanya'dan gelenler yerleşmişlerdir. Kırklareli'ne 5 km.'dir.

KADIKÖY : Kuruluş tarihi bilinmeyen eski bir Bulgar köyüdür. Kırklareli'nin kuzeyinde olan köy Kırklareli'ne 12 km.'dir.

ERİKLER : Kuruluşu çok eskidir, Fatih dönemi kayıtlarında "Erekler Kariyesi" olarak geçmektedir. Balkan köylerinin konaklama yeridir. Kırklareli'nin kuzey-batısında olup uzaklığı 22 km.'dir.

YOĞUNTAŞ : Köy Rumlar'dan kalma olup, Yunanistan'dan mübadele muhaciri olarak gelenler tarafından kurulmuştur. İstıranca eteklerinde taşlık bir arazide kurulu olan köyün Kırklareli'ne uzaklığı 21 km.'dir.

ÇAYIRLI : 1877'den sonra Bulgaristan'dan gelen göçmenler tarafından kurulmuş küçük bir köy olup Kırklareli'ne 30 km. mesafededir.

ÇEŞMEKÖY : Köyün eski ismi Hoşkadem imiş, çeşmesi gür aktığı için de köye Çeşmeköy ismi verilmiş. Kırklareli'ne 30 km.'dir.

KARAHAMZA : Köy, dört yüz-beş yüz yıl kadar önce Kara Hamza adında bir kişi tarafından kurulmuştur. Kırklareli'ne 28 km.'dir.

KAYALI : Traklar tarafından kurulmuş, bir ara Rumlar oturmuş 1922 yılından beri de Türkler oturmaktadır. Kırklareli'ne 14 km.'dir.

KOCAHIDIR : H.1320 yılında Bulgaristan'ın Ortaköyü'nden gelen göçmenler tarafından kurulmuştur. Kırklareli'ne 30 km.'dir.

KOYUNBABA : Köy, 1361 yılında Cenevizliler'den alınarak Türk köyü haline getirilmiştir. Önceleri Koyungâvuru olan köyün ismi daha sonra Koyunbaba olarak değiştirilmiştir. Kırklareli'ne 14 km.'dir.

PAŞAYERİ : Köyün kuruluşu çok eskiye dayanmaktadır.Köyün tarihi hakkında kesin bilgi olmamakla beraber köyde meskun halk Rumeli'nin çeşitli yerlerinden gelip yerleşmiştir.Kırklareli'ne 21 km.'dir.

ULUKONAK : 1878 yılında gelen göçmenlerin gelmesi ile kurulmuştur. Kırklareli'ne 22 km.'dir.

ÜRÜNLÜ : H. 1293 yılında Bulgaristan'ın Zara vilâyetinden göçenler tarafından kurulmuştur.Kırklareli'ne 22 km.'dir.

ŞÜKRÜPAŞA : Köyün kuruluşu hakkında kesin bilgi yoktur.Orman içinde bir köy olup Kırklareli'ne 49 km.'dir.Bulgaristan sınırına en yakın köydür.

ARIZBABA : 1938-1951 yıllarında gelen göçmenler tarafından kurulmuştur.Köyün kurulu olduğu alanda Arizbaba Çiftliği olduğu için bu ad verilmiştir.Kırklareli'ne 35 km.'dir.

DOKUZHÖYÜK : 1912'de Bulgaristan'dan göçmen olarak gelenler,burada Bulgarlar'ın yerlerine iskân edilmişlerdir.Kırklareli'ne 17 km.'dir.

DOLHAN : 106 yıl önce burada bulunan dul bir kadının hanından dolayı buraya Dulhanı denilirmiş,daha sonra Dolhan olarak adı değiştirilmiştir.Kırklareli'ne 25 km.'dir.

ÇAĞLAYIK : Köy Bulgaristan ve Selânik'ten gelen Pomaklar tarafından kurulmuştur.Orman içerisinde olan köy Kırklareli'ne 50 km.'dir.

KAPAKLI : 1906 yılında gelen göçmenler tarafından kurulmuştur.Yol üzerinde orman içi köyü olup Kırklareli'ne 25 km.'dir.

KARADERE : Orman köyüdür.Kırklareli'ne uzaklığı 40 km.'dir.

BAYRAMDERE : Köy 1903 yılında Şumnu Bayramdere köyünden göç edenler tarafından aynı isim altında kurulmuştur.Dere kenarında olup Kırklareli'ne 15 km.'dir.

ÜSKÜPDERE : Kırklareli'ne 13 km. olan köyü teşkil eden halk 1870'li yıllarda gelen Çerkez ve Tatarlar'la beraber Bulgaristan muhacirleridir.

KIZILCIKDERE : Köy H.1301 yılında gelen göçmenler tarafından kurulmuştur.Kırklareli-Vize yolu üzerindedir.Kırklareli'ne 9 km.olan köyde meskun olan halk arasında Alevî-Türkmenler mevcuttur.

DEVEÇATAĞI : 1888 yılında Bulgaristan'ın Yenice kasabasına bağlı Kaybılar köyünden gelen Türkler tarafından kurulmuştur.İle 23 km.'dir.

ERİKLİCE : Eski dönemlerde Raklice olan adı Eriklice olarak değiştirilmiştir.Kırklareli'ne 2,5 km.'dir.

KAVAKDERE : M. 1383 yılında kurulmuştur.İki dere arasında kurulan köy Kırklareli'ne 22 km. uzaklıktadır.

DEĞİRMENCİK : Kuruluş tarihi bilinmemekle beraber 1893 harbinden sonra Bulgaristan'dan gelen otuz hane kadar Çerkez ve Tatarlar tarafından kurulmuştur.Kırklareli'ne 16 km.'dir.

YÜNDALAN : Köyün üç-dört yüz yıl önce kurulduğu tahmin edilmektedir. Orman köyü olup Kırklareli'ne 12 km. uzaklıktadır.

NOT: Yukarıdaki bilgiler Kırklareli İli Özel İdare Müdürlüğü Mahallî İdareler Şefliği tarafından hazırlanan 1985 yılı Anketlerinden alınmıştır.

ETNİK DURUM

Kırklareli Türkiye'nin bu günkü sınır vilayetlerinden biri olması itibariyle mühim bir coğrafi hususiyet taşımaktadır. Bunun yanında daha önceki dönemlerde, Osmanlı'nın Rumeli'ye hâkim olduğu devirlerde, o günkü coğrafi durum göz önüne alınırsa vatanın merkezine yakın bir sancak durumunda idi. Değişen şartlar özellikle çıkan harbler sebebiyle Rumeli'nde ikâmet eden halkın oradan göç etmesi sonucunda ilk durak yeri olmuş, umumiyetle gelen halkın büyük bir kısmı Kırklareli, Edirne, Tekirdağ gibi civar vilayetlerde iskân olunmuştur. Bunun neticesi olarak bu gün Kırklareli merkez ilçe köyleri 150-200 yıl gibi bir zaman içerisinde gelen göçmenler tarafından teşkil olunmuştur. Bu ya doğrudan olmuş ya da burada meskûn olan Rumlar ve Bulgarlar'ın çeşitli anlaşmalar çerçevesinde mübadele edilmeleri ile olmuştur.

Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'nde yaşayan ve ağız hususiyetleri bakımından birbirine yakın olan halkın örf, âdet ve geleneklerdeki ortak motifler yönünden de asırlarca ortak coğrafya üzerinde yaşamış Türk boyları oldukları gözlenmektedir. Kültür bakımından ortak bir hususiyet arz eden bu halkın yaşadığı coğrafya ise Rumeli'dir.

İlimiz köylerinde yaşayan halkın hemen hemen tamamını Balkan ülkelerinden gelmiş olan göçmen Türkler teşkil etmektedir. Bu göçler uzun yıllar devam eden savaşlar, istilâlar sebebi ile Romanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Bulgaristan'dan olmuştur. Köylerde meskûn olan ve Dağlı, Gacal, Boşnak, Pomak ve Tatar olarak bilinen halk asırlarca Rumeli'nin değişik sahalarında hayatlarını devam ettirmiş olan kuzey ve güneyden Rumeli'ye gelen Türk kavimlerinin torunlarıdır. Araştırma ve incelemeler ortaya çıkarmıştır ki bu çeşitli boyların kaynaştıkları merkez, millî hudutlar dışında kalmış bulunan Dobruca'dır.

DAĞLILAR :Kırklareli merkez ilçe köylerinden Koyunbaba köyünde kendileri ile konuştuğumuz Dağlılar kendilerinin Bulgaristan'dan geldiğini,geldikleri yerin dağlık olması sebebiyle kendilerine bu ad ile hitab edildiğini söylemektedirler.Köye Balkan harbinden sonra gelenlerin yanında 70'li yıllarda gelenlerin de bu adla çağrılmaları yukarıdaki izahatı doğrular niteliktedir.Bunun yanında Rumeli'nin fethi süresince Anadolu'dan Rumeli'ye yerleştirilen Yörükler'in daha sonraları orada bulundukları bölgelerin adları ile tasnif edildikleri de ortaya çıkmaktadır.Meselâ Kızılçıkdere köyünde konuştuğumuz,kendilerine Amıca Bölüğü adını veren Alevî-Türkmenler de dedelerinin IV. Murat zamanında Konya-Karaman'dan oraya gönderildiklerini söylemektedirler. Bunların bir kısmı Bulgaristan'dan,bir kısmı ise Sırbistan'dan göçmen olarak Türkiye'ye geldiklerini ifade etmektedirler,fakat kendilerine Dağlı ismini vermemektedirler.

Osmanlılar'ın Balkanlar'a geçip ilerlemeye başladıklarını biliyoruz.Bu devam ettikçe buna uygun olarak Türkmen taifelerinin sayıları ve önemleri artmış,daha sonra da bunları askerî bir teşkilâta bağlamak,kendilerine mahsus bir nizam ve kanun meydana getirmek gereği ortaya çıkmıştır.Bu vakianın delillerini hem kroniklerde, hem de tahrir defterlerinde bulmak mümkündür.Meselâ Âşıkpaşazâde daha 1355'te "Karesi vilayetine gelen göçer evlerin Rumeli'ye geçirildiğini,bunların bir müddet Gelibolu civarında sâkin olduklarını"kaydetmekte ve Hayrabolu'ya giderek yurt tutup gaza ile meşgul olduklarını ilave etmektedir.Bu fethin ilerdeki safhalarında Balkanların bütün bölgelerinde görüyoruz.

Rumeli'de tamamen yayıldıktan sonra tarihlerini ve yükümlülük altına alınmalarını kolaylaştırmak amacıyla Türkmenler yoğun olarak bulundukları mevki ve merkezin adına,ya her hangi bir niteliklerine, ya da o cemaatin reisliğini yapan kişinin adına göre adlandırılmış-

lar ve resmî işlemlerde böylece tanınmışlardır(1).

Türkler Rumeli'nde yoğun bir şekilde bilhassa kuzeyde Varna, batıda Tatarpazarı ve güneyde Kavala arasındaki bölgede yurt tutmuşlardır. Bunlar işaret edildiği gibi Batı Anadolu, Marmara Bölgesi ve Orta Anadolu'dan gelmişlerdir ki, bunun hatırası Rumeli Türkleri arasında unutulmayarak zamanımıza kadar yaşamıştır. Adı geçen bölge hemen her bakımdan Anadolu'nun bir uzantısı mahiyetini almıştı. Burada da Anadolu'da olduğu gibi şehir ve köylerdeki Türkler'in yanında göçebe yaşayışı sürdüren ehemmiyetli sayıda Türkler de vardır ki, bunlara da Yörük denilmektedir.

Yörükler, Osmanlı askerî sistemi icabı devletin kuvvetli bulunduğu XVI. ve XVII. asırlarda daha ziyade yardımcı birlikler olarak kullanılmışlardır; ancak XVIII. asırda asker sıkıntısı çekilmeye başlayınca ruhlarını okşamak için Evlâd-ı Fâtihân adı verilerek silâhlı kuvvetler arasına sokulmuşlardır(2)

Prof.Dr.F.Sümer ve Prof.Dr.Y.Yücel Yörük(Türkmen)boyunun isimlerini şu şekilde tasnife tabi tutmuşlardır :

NALDÖKEN TÜRKMENLERİ : Şimdiki Bulgaristan'da hemen her yerde rastlanan Naldöken Türkmenleri, Eskihisar-Zağra, Filibe, Tatarpazarı, İhtiman, İzladı, Çirmen, Yanbolu, Şumnu, Varna, Pravadi, Hırsova, Tekfur Gölü, Silistre, Aydos, Çernova, Tırnova, Niğbolu, Hasköy, Çırpan ve Kızanlık'ta bulunmaktadır.

TANRIDAĞI TÜRKMENLERİ : Edirne, Kırklareli(Kırkkilise), Bender ve Akkerman gibi bir kaç yer dışında Naldökenler'in bulunduğu her yerde mevcut olduktan başka Rusçuk, Razgrad gibi Kuzey Bulgaristan'da, Gülmülcine, Drama, Kavala, Karasu Yenicesi, Demirhisar gibi Batı Trakya'da ve kısmen Makedonya'da yerleşmişlerdir.

-
- 1-Prof.Dr.Y.Yücel, Balkanlar'da Türk Yerleşmeleri ve Sonuçları, Bulgaristan'da Türk Varlığı, TTK, Ank.1987, s:73-74
2-Prof.Dr.F.Sümer, Oğuzlar(Türkmenler), A.Ü.DTCF yay.Ank.1972, s:XX-XXI.

VİZE TÜRKMENLERİ : Vize, Lüleburgaz, Çorlu, Hayrabolu, Dimatoka, Hasköy dışında Rumeli'nin çeşitli yerlerinde ve Bulgaristan'da bulunmaktadır.

KOCACIK TÜRKMENLERİ : Edirne, Kırklareli, Babaeski, kısmen Naldöken ve Tanrıdağı Türkmenleri'nin bulunduğu Doğu Trakya Bulgaristan ve Doğu Rumeli'nin doğu tarafları, bütün Dobruca ve Bender, Akkerman mıntıkalarında yerleşmişlerdir.

OF CABOLU TÜRKMENLERİ : Ofcabolu, Üsküp ile İştîp arası bölgeye verilen addır. Kosova ve Manastır vilâyetleri ile Bulgaristan ve Dobruca'da bulunmaktadır.

SELANİK TÜRKMENLERİ : Prof.Dr. Sümer'in Selanik Yörükleri adını verdiği bu Türk halkı Makedonya ve Teselya civarında yaşamaktadırlar.

TATARLAR : Türkmenler'den başka bir de Tatarlar vardır ki, aynı hukukî statü içinde ve aynı mâlî yükümlülük altında Türkmenler'le birlikte ve onların bulundukları defterlerde tahrir edilmiş bunlardan her gurup yakınlığına göre bir Türkmen subaşısına tabi kılınmış ve onun zeameti arasında anılmıştır. Bunlara da Bulgaristan'ın ve diğer Balkan topraklarının çeşitli yerlerinde rastlanılmaktadır(1).

Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'nde yaşamakta olan Dağlılar'ın Türk ordusu ve idaresi Balkanlar'dan safha safha çekilirken diğer yerli Türk halk kitleleri gibi beş yüz yıllık yurtlarından sökülüp dalga dalga göçe zorlanan Prof.Dr.Sümer'in Yörük, Prof.Dr. Yücel'in Türkmen adını verdiği Türk boyunun torunları olduğu kanaatindeyiz.

1- Prof.Dr. Yaşar Yücel, Balkanlar'da Türk Yerleşmeleri ve Sonuçları, Bulgaristan'da Türk Varlığı, TTK., Ank.1987, s:73-74

GACALLAR : Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'nde yaşamakta olan Gacallar kendilerini yerli halk saymalarına rağmen bu topraklar üzerinde yaşayan en eski atalarını iki üç nesil evveline kadar tanıyabilmektedirler. Bu da onların bu günkü vatan toprakları üzerindeki yerleşik hayatlarının yüz yılımızın ancak başlarından itibaren gerçekleştiğini göstermektedir. Gacal tabirinin bölgemizde kullanılış manasını şu şekilde arz edebiliriz: Bilindiği üzere bölgemiz halkı Rumeli'nin çeşitli bölgelerinden gelip yerleşenlerden oluşmaktadır. Bir devre veya iki devre önce gelip yerleşenler sonra gelip yerleşenlere göre Gacal olarak nitelenmiş, yeni gelip yerleşenler de bir öncekilere göre Muhacir olarak nitelenmiştir. Bu etnik gurubun bölgemize gelip yerleşmesi 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından itibaren dir. Bu savaş dolayısı ile Bâbüâli'nin Tuna boylarındaki şehirlerde bulunan müslümanların bir kısmını tahliye ederek İstanbul, Edirne, Selânik ve civarına naklettiğini biliyoruz.

Kuzey-Doğu Bulgaristan'da Deliorman bölgesinde yaşayan müslüman Türkler'den olan Gacallar daha çok Rusçuk, Silistre, Varna ve Şumnu şehirleri arasında yayılmışlardır. Deliorman'ın yerli halkı sayılırlar. Bu bakımdan Rumeli Türkleri arasında yerli: "göçmen olmayan" anlamını almıştır.

Gacallar'la uğraşan bilim adamları umumiyetle bunların Osmanlı Türkleri'nden önce buralara (Deliorman'a) gelmiş olmalarını kabul etmiş olmakla beraber, bu hususta türlü türlü düşünceler ileri sürmüşlerdir. V.A. Moşkov bunları Bizans devletinin izniyle Bulgaristan'da yerleşen Peçenekler'in torunları olarak telakkî etmişti. Arkeolog Skorpil'e göre bunlar eski Bulgar Türkleri'nin kalıntısıdır ki, Slavlaşmışlar ve Türklükleri'ni saklamışlardır. Bu düşüncelere katılmayan Polonyalı Türkolog T. Kowalski (Les Turcs et La Langue Turque de La Bulgarie du Nord-Est., Krakow 1933) adlı eserinde Deliorman'da yaşayan müs-

luman Türkler'den bir kısmıyla Gagauzlar'ın Osmanlı hakimiyetinden önce bu sahada yerleşmiş olduklarını kabul etmiştir. Moskov'un düşüncesini kabul eden N.A. Baskakov'a göre: Gacallar'ın dili Beşelma Gagauzları'nın lehçelerinden hemen hemen farksızdır. Gacallar'ın dillerindeki özellikler Gagauzca'da müşahade edilen ses özellikleridir bunun böyle olduğu göze çarpmaktadır. N.A. Baskakov, Vvedenie v izuçenie tyurkskih yazıkov, Moskova, 1962, s: 219-221 adlı eserinde bu bilgileri aktarmaktadır. (1)

Bu gün Deliorman'da ve çevresinde ilk Bulgarlar'ın, Peçenekler'in, Kumanlar'ın, Uzlar'ın ve daha sonra gelen Osmanlı Türkleri'nin torunları yaşamaktadırlar. 19. yy. da bunlara bir miktar Kırım göçmeni Türkler de katılmıştır. Osmanlı Türkleri'nin buraları zapt etmelerinden sonra aynı kandan olan ve aynı dili konuşan bu insanlar birbirleriyle tamamen karıştılar ve ortak olan Türk adını aldılar. Gagauzlar ise Hristiyan olmaları sebebiyle bu ismi kabul etmediler. Uz boyları ve ilk Bulgarlar arasına sızıp yerleşen Hristiyanlık, Deliorman'da kütle halinde yaşayan Peçenekler arasına giremedi. Bunların İslâm dininde kalmalarına, ortak Türk veya Gacal, ya da Çitak adlarını muhafaza etmelerine engel olamadı. Bu günkü Gagauzlar ve Gacallar, bazı iddialar gibi yalnız Deliorman ve Dobruca ilk Bulgarları'nın kalıntıları olmayıp Peçenekler'in, Kumanlar'ın özellikle Uz-Oğuzlar'ın torunlarıdır. Bunların Anadolu'dan değil, Kuzey'den, Kıpçak Bozkırından geldiklerini kabul etmek gerekmektedir (2).

Bölgemizde yaşayan Gacallar'ın Gagauzlar'ın torunları ihtimali kuvvetlidir. Gagauzlar ise esasen Hristiyan Ortadoks mezhebine sâlik bir Türk kavmidir. En ziyade Besarabya'da, Tuna ağzında ve Silistre'den E-mine Burnu'na kadar deniz sahillerinde, Dobruca'da, Bulgaristan'da, Edirne vilâyeti dahilinde başlıca Havsa kazasında yaşarlar (3).

1- Türk Ansiklopedisi, Cilt 17, s: 104-105

2- Ülküsal, Müstecip, Dobruca ve Türkler, TKAE yay. 2. bsk, 1987, s: 29-39

3- İslâm Ansiklopedisi, Cilt 4, s: 706

BOŞNAKLAR :Bölgemizde meskun olan Boşnaklar diğer etnik guruplar gibi Rumeli'nin çeşitli yerlerinden gelen halktır.Gelenler genellikle Yugoslavya'dan göçenlerdir.Boşnak,Bosna'nın Fâtih Sultan Mehmed devrinde Türkler tarafından fethin başlamasından itibaren Bosnalılar'ın İslâmiyeti kabul etmiş olanlarına verilen addır(1).

Metin toplama esnasında mülâkat yaptığımız Erikler Köyü'nde ikâmet etmekte olan ve Boşnak gurubunun bir mensubu olduğunu söyleyen Süleyman Aytekin(metin 3) Boşnak kelimesinin etimolojisini şu şekilde izah etmektedir :

" Boşnak dâler bize Bosnak yani nası Trakyalı diyü Anadolıu,Bosnak yani Bosnalı demek ama,burayı gelince Boşnak diyolar,aslında Bosnak;çünkü niçin ? Bosna dedinmi bütün dünya bilir Saraybosna'yı ama Bosna dedinmi ki mânâ vermezle,yani s yerine ş kullanılıyu aslında Bosnak,Boşnak dîl"

Boşnak dili Bosna müslümanlarının konuştuğu dildir.Buna ilmi mânâsıyla dil değil,Boşnak topluluğunun givesi demek yerinde olur.Boşnakça bir taraftan Slav dillerinin Güney bölümüne giren Sırpça-Hırvatça'nın edebî şekli olan Sutokav lehçesine,öbür taraftan da Türkiye Türkçesi'nin Rumeli lehçe ve ağızları gurubuna bağlı olsa gerek.Boşnakça'yı 1)Müslüman Bosnalılar'ın konuştuğu Sırpça-Hırvatça

2)Aynı halkın konuştuğu Türkçe,daha doğrusu Boşnak Türkçesi olarak iki cephede incelemek mümkündür.

Boşnak Türkçesi deyimini yazı dilinden daha ziyade konuşma dili için kullanmak doğru olur.Boşnak Türkçesi,Rumeli Türkçesi'nin ağızları arasında başlı başına bir ağız olamamıştır.Türkiye Türkçesi'nin Osmanlı devrindeki Rumeli Türkçesi şekline bağlı bulunan Boşnak Türkçesi'nin Sırp-Hırvat dili alt tabakasının tesirlerini göstermesi pek tabiidir(2)

1- Türk Ansiklopedisi,Cilt 7,s:404

2- a.g.e. Cilt 7,s:396-397

Boşnaklar ve onların kullandığı dil hakkında şunları da zikretmek yerinde olacaktır.

"1392'den sonra Bosna-Hersek'e Türkler girdiler.Halkın mühim kısmı müslüman oldu.Fakat dillerini muhafaza ettiler.Bosna ve Hersek'e çok Türk de gitti.Bunlar dinlerini muhafaza etmekle beraber zamanla dillerini unutup çok Türkçe kelimeyle yüklü bir Hırvat Lehçesi(Boşnakça) konuşmaya başladılar....."

"Yugoslavya'nın Bosna-Hersek Cumhuriyeti'nde yaşayan bir müslüman kavim.Hırvatça'nın bir lehçesini konuşurlar,dillerinde on binin üzerinde Türkçe kelime vardır.ırk itibariyle de Hırvat-Türk melezi-dirler.Örf ve âdetleri bakımından tamamen Osmanlılaşmışlardır."(1)

Boşnaklar'ın konuştuğu Türkçe'de görülen bir çok ses ve şekil hadiseleri genel olarak bütün Rumeli ağızlarında mevcut olan ortak özelliklerdir.Boşnak Türkçesi Türk dilinin ana kurallarını gözeterek gelişerek ve değişerek günümüze kadar gelmiş, bu gün Türkiye Türkçesi'nin çeşitli faaliyetler ve iletişim araçları ile yaygınlaşması neticesinde Türkiye Türkçesi'ne yakınlaşması kesafet kazanmıştır.

POMAKLAR : Bölgemizde yaşamakta olan Pomaklar umumiyetle orman köylerindedirler. Diğer boylar gibi Pomaklar da bu günkü sınırlarımız dışında kalan Rumeli topraklarından göçüp bölgemize yerleşmiş bir etnik guruptur. 1877-78 Osmanlı-Rus savaşından sonra ve Balkan savaşı esnasında diğer kitleler ile beraber Türkiye'ye gelmiş olan Pomaklar'ın göçleri cumhuriyetten sonra 1931-1950 yılları arasında da devam etmiştir. Kırklareli Armağan Köyü'nde ikâmet etmekte olan Pomaklar buraya Balkan savaşı yıllarında geldiklerini ifade etmektedirler.

Pomak, Balkanlar'da Pomakça konuşan müslümanlara verilen bir addır. Bu dilin Bulgarca'ya yakın olması dolayısı ile, Bulgarlar onları Bulgarca konuşan müslümanlar, yahut müslüman Bulgarlar şeklinde tarif ederler. Fakat bu tabirler nisbeten yeni olup ancak XIX. asırda kullanılmaya başlanmıştır. Çünkü Osmanlı Miellifleri'nde "Müslüman Bulgarlar" tabiri geçmediği gibi, Pomak adına da hiç bir yerde tesadüf edilmemektedir. Bu tabire Türkçe eserlerde ancak 1877-78 Osmanlı-Rus muharebelerinden sonra Balkanlar'dan muhaceret dolayısı ile rastlanır. (H. Sadi Paşa, El-Şarkî Trakya'nın Coğrafyasına ve İktisadî Tarihine Ait Notlar, Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası, İst. 1931, s:1-94) Eski tahrir defterlerinde ve vakfiyelerin hiç birinde Pomak köyü, kasabası veya nahiyesi adına rastlanmamaktadır. (M. T. Gökbilgin, XV. ve XVI. asırlarda Edirne ve Paşa Livası, İst. 1952)

Pomak kelimesinin manası ve menşei üzerinde yapılan araştırmalarda çeşitli yorumlarda bulunulmuştur. Bu yorumlardan başlıcaları şunlardır :

1) Pomak kelimesinin Slavca Pomaçi "yardım etmek" fiilinin "Pomaği" yardımcı şeklinden geldiğini savunan (F. Kanitz, Donau Bulgarien und der Balkan, Leipzig, 1882, II. 18. v.d) görüş

2) Pomak kelimesinin Bulgarca Achrijani "şiddet göstermek, azap ver-

mek ve cebretmek"fiilinden geldiğini savunan görüş(A.Ischirkoff-Bulgarien, Land und Leute-Leipzig 1917, II.15)

3) Bütün bunlardan en ziyade dikkati çeken, fakat şimdiye kadar manası üzerinde durulmayan, bu gün bile mahallî ahalinin kendisine vermiş olduğu Acharyani yahut Agaryani adıdır. Bu adın Osmanlı imparatorluğunun kuruluşunda ve Rumeli fütühatında büyük hizmetleri olan âhîler'den gelmiş olması muhtemeldir. Bu kelime âhî kelimesinin Farsça çoğulu olan âhiyân(âhîler) olmalıdır(1).

4) Pomak kelimesinin "çomak" ile ilgisi bulunabileceğini belirten görüş : Kaşgarlı Mahmud Divan'da çomak kelimesi için:"Uygurlarca ve bütün müslüman olmayan halk tarafından müslümanlara verilen ad, müslüman"demektedir(2).

Bütün buraya kadar ileri sürülen mütâlaalardan anlaşılıyor ki, Pomak kelimesi onların hangi kavme mensup oldukları meselesini aydınlatmaktan uzaktır. Pomaklar'ın Slav olduklarına dâir ileri sürülen mütâlaaların esasını dilleri teşkil etmektedir. Pomak dili bir nevi Bulgar şivesi olmasına rağmen, bu dile Türkçe ve Makedonca kelimeler çok karışmıştır. Şehirlerde oturanların çoğu Türkçe konuşmakta ve köylerde oturanlar ise, Pomakça ile beraber Türkçe de bilmektedirler. Onların Bulgarlar ile ilgisi bir kısmının Bulgarca'ya yakın bir şive ile konuşmalarından ibarettir. Pomaklar Türk-İslâm medeniyeti içinde gelişmiş olduklarından, bütün duyguları ile Türklüğe bağlı yaşamışlar ve onun kader ve saadetini paylaşmayı vazife bilmişlerdir.(3)

1- İslâm Ansiklopedisi, Cilt 9, s:572-573

2- Divanü Lûgati't-Türk Dizini IV, çev. Besim Atalay, TDKYay. 1986, s:157

3- İslâm Ansiklopedisi, Cilt 9, s:575

TRANSKRİPSİYON
ALFABESİ

a-ā

b

c

ç

d

e-é-ē

f

ğ

g

h

ı-ī

i-î

j

ķ

k

l

m

n

o-ō

ö-ō

p

r

ş-s

ş

t

u-ū

ü-ū

v

y

z

İNCELEME

ÜNLÜ UZAMASI

İnceleme sahası olarak seçtiğimiz Kırklareli Merkez İlçe'ye bağlı köylerde yapmış olduğumuz metin derlemesi sonucunda, burada Dağlı, Gacal ve Karma ağız olarak tasnif edebileceğimiz üç ağızda da sarahatle hususen çeşitli ses hadiselerinden dolayı "ünlü uzaması"nın yoğun olduğuna şahit oluyoruz.

Bunun yanında yabancı menşeli kelimelerdeki uzun ünlülerin umumiyetle kendilerini muhafaza ettiklerini, hatta bunların ünlü uyumuna tabi olduklarını da görebilmekteyiz.

İncelemeye tabi tutulan sahadaki ağızlara ait olan metinlerde karışımıza çıkan tablo bize gösteriyor ki, özellikle ünlü uzaması hadisesi fiillerin çeşitli zaman ve kiplerde kullanılışında karışımıza çıkmaktadır. Bunu takip eden ikinci faktör de ismin hal eklerinden yönelme hali eki -a/-e ile yükleme hali olan -ı/-i ünlülerinin ünlü ile biten isimler üzerine getirilirken araya aldıkları yardımcı ünsüzlerin erimesinden veya düşmesinden dolayı uzadığını müşahade ediyoruz.

İsim'den isim yapım ekleri olan ve Türkçe'de en çok kullanılan ekler olarak tavsif edebileceğimiz -lı/liş, -lu/-lü, -lık/-lik, -luk/-lük eklerinin bulunduğu kelimelerde, bir de isim çokluk ekleri olan -lar/-ler eklerinde özellikle ünsüzlerin erimesinden dolayı hece kaynaşmasının olduğunu ve bunun sonucunda da ünlü uzamasının meydana geldiğini görüyoruz.

Bilindiği üzere teşekkülü normal ünlülerin sürelerinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün teşekkül süresini içine alan ünlülere uzun ünlüler diyoruz. Derleme ve inceleme sahamızda tespit ettiğimiz uzun ünlülerin bir takım ses hadiselerinden dolayı oluştuğunu; ya da alınma kelimelerde yan yana bulunan ünlülerin telaffuzunun Türkçe'de uzun olarak gerçekleşmesinden dolayı ünlü uzaması meydana gelmektedir. Bunlarda en çok görülenler umumiyetle a ve u ünlüle-

riâir.

Ses Hadiselerinden Dolayı Ünlü Uzamaları

1) Ünsüz Düşmesinden Dolayı Ünlü Uzaması :

-g-, -ğ- Ünsüzlerinin Düşmesi ile Ünlü Uzaması :

mālup / mağlup(1-22), dānın / dağın(7-1), yādı / yağdı(8-49),
çīniceksin / çığneyeceksin(2-38), īlenmedik / eğlenmedik(16-
62), dōradım / doğradım(4-12), ōraştım / uğraştım(4-66), ōra-
mıssın / uğramıssın(4-75), ūrendik / öğrendik(1-3), ūlen /
öğlen(16-24), ōretmen idi / öğretmen idi(6-84).

-h- Ünsüzünün Düşmesi ile :

bāçeye / bahçeye(1-6), sabālān / sabahleyin(4-67), şērinde
/ şehrinde(1-23), tēris / terhis(3-35)

-k-, -k- Ünsüzlerinin Düşmesi ile :

kıyıcūdım / kıyacaktım(16-87), bırāmıslardı / bırakmışlar-
dı(17-67), īsilecek / eksilecek(2-39), yōsam / yok ise(15-80)
ūsüzmüş / öksüzmüş(15-13), īği / ekşi(6-69), ōsüz / öksüz
(17-38), ūsüz / öksüz(21-4), ēşimik / ekşimik(A.Yıldırım/K.koç Ky.)

-n- Ünsüzünün Düşmesi ile :

īsan / insan(2-2), sōra / sonra(1-4).

-r- Ünsüzünün Düşmesi ile :

bakıcaqlā / bakacaklar(2-8), koydulā / koydular(2-10),
yollayolā / yolluyorlar(3-31), yazālā / yazarlar(7-19),
dēlēdi / derlerdi(3-16), demışlē / demişler(3-29),
gūbrelēlen / gübreler ile(6-91), verīdik / verirdik(6-46)
verilīken / verilirken(14-6), sōna / sonra(1-6), otūduk /
oturduk(7-8), görūdük / görürdük(13-44), tūşusunu / turşusunu(A.
Yıldırım)

-v- Ünsüzünün Düşmesi ile :

dūmek / dövmek(17-17), sēmīş / sevmiş(Ali Yıldırım/Karakoç Ky.)

-y- Ünsüzünün Düşmesi ile :

kaçırdıdım / kaçırıldım(1-45),gıdı / giydi(1-30),tızem / tey-
zem(2-42),öle / öyle(3-40),söleriz / söyleriz(7-24),Çeşmekü /
Çeşmeköy(1-1),şüle / şöyle(2-17),üle üle / öyle öyle(2-31)

2) Ünlü Kargılaşmasından Dolayı Ünlü Uzaması :

inşâtlarda / inşaatlarda(6-15),mâlim / muallim(7-4),sât / saat
(8-8),nârıcam / ne arayacağım(8-52),zanâtımız / zanaatımız(20-
5),tôrda / te orda(5-36),şûru / suuru(19-27)

3) Tonlama ve Telaffuz Dolayısı ile Ünlü Uzaması :

aydârız / haydarız(5-20),toplârız / toplarız(5-21),
berekât / bereket(5-22),atırlâyım / hatırlıyorum(5-45),
ufalârız / ufaqlarız(6-70),amırlârız / hamurlarız(9-16),
uvalârız / ovalarız(9-17),sêl / sel(7-5),dîne / diye(6-7),
gîlek / gilek(7-1),dînesi / diyesi(6-7),tepêlerden / tepeler-
den(2-8),sîl / sel(7-3),tî / te(15-23).

4) Hece Kaynaşmasından Dolayı Ünlü Uzaması :

sêr / sefer(3-48),(17-25),bûn / bu gün(8-111),bârîlar / bağırı-
yorlar(1-14),bozcâz / bozacağız(1-21),çârız / çağırırız(4-33),
kalıcâm / kalacağım(5-32),sîniyolar / sığınıyorlar(1-13),girdî /
girdiği(1-9),yôruz / yoğururuz(7-50),dûmluyum / doğumluyum(1-1),
mâcîrlar / muhacirler(2-41),râtız / rahatız(5-22),mâsarede / mu-
hasarada(16-79),îbrâm Ân / İbrahim Ağanın(17-60),çârdîn/çıkar-
dığın(22-29),gelmêcên / gelmeyeceksin(7-6),bâ / bana(8-78),
sâ / sana(15-58),bêm / benim(15-61),boyîanda / boylarında(1-9)
Alamannân / Almanların(1-27),ölarız / ovalarız(6-72),kûluyu /
kovalıyor(17-76),kaçmâ / kaçmaya(1-11),sûnu / suyunu(13-21),
istîmüş / istiyormuş(1-27),nâpayım / ne yapayım(6-97),burâ / bu-
raya(6-4),ötânsına / öte yanına(2-40)bûdük / büyüdük(1-4).

İKİZ ÜNLÜLER

Yalın yada ekler ile genişletilmiş kelimelerin iç seslerinde ve ünlüler arasında bulunan -ğ,h,v,y- gibi ünsüzler eriyip kaybolduklarında bunların iki tarafında bulunan ve ayrı hecelere ait iken arasındaki ünsüzün kaybolması ile yan yana gelmiş olan ünlüler, tek nefes baskısı altında birleşerek ikiz ünlüleri oluştururlar(1). Veya bünyesinde iki ünlü bulunduğu halde ayrı hece meydana getirmeyen fonemlere "ikiz ünlü" diyoruz(2). Bölgemizdeki Gacal ve Dağlı ağızlarında, ayrıca Karma ağız diye tabir ettiğimiz Boşnak, Pomak, Selanik ve Makedonya muhacirlerinin konuştukları ağızda ikiz ünlülerin az da olsa karşımıza çıktığını görmekteyiz.

1) Eşit İkiz Ünlüler : Bünyesinde aynı türden iki ünlü bulunduran ikiz ünlülere "eşit ikiz ünlüler" diyoruz. Genel olarak Anadolu ağızlarında ğ,h,y ünsüzlerinin eriyip düşmesi sonunda bu ünsüzlerin iki yanında bulunan ve ayrı hecelere ait olan aynı cinsten ünlüler birleşerek eşit ikiz ünlü meydana getirirler(3).

Paşageri'ne / Paşayeri'ne(16-134), neş / neye(14-11)

2) Yükselen İkiz Ünlüler : İkinci unsuru birinciye göre daha geniş olan ikiz ünlülere "yükselen ikiz ünlüler" diyoruz(4).

Yığarsın / yığarsın(11-49), soğan / soğan(20-10)

3) Alçalan İkiz Ünlüler : İkinci unsuru birinciye göre daha dar ve kısa olan ikiz ünlülerdir(5). Metinlerimizde tespit edebildiğimiz kadarı ile örnekleri şu şekildedir :

Allaıma / Allahıma(6-27), Allaın / Allahın(10-14), yaıt / yahut
(10-39), aır / ahır(16-17), uala / ovala(14-51).

1-Prof.Dr.Zeynep Korkmaz, Nevşehir ve Yöresi Ağızları, A.Ü.DTCF yay, Ank.1977, s:42

2- Dr.A.Bican Ercilasun, Kars İli Ağızları-Ses Bilgisi-, G.Ü. yay., Ank.1983, s:61

3- a.g.e.

4- a.g.e.

5- a.g.e.

ÜNLÜ UYUMU

Ünlü uyumu, Türkçe kelimelerdeki ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımlarından her hangi birine uyması, tabi olması demektir ki, Türkçe'de kelimeler umumiyetle bu katagorilere girerken yabancı menşeli kelimelerdeki aykırılıkları da ortadan kaldırdıkları gibi, Türkçe'nin kendine has ve istisna tabir edilen bazı kullanılışları, bölgemiz ağızları uyuma sokmaktadırlar. Bunun yanında diğer ağızlarda rastlamadığımız uyum dışı hallerin bölgemize mahsus olarak karşımıza çıktığını görüyoruz.

İncelemeye aldığımız Kırklareli Merkez İlçe'ye bağlı köylerin ağızlarında ünlü uyumunu iki ana bölüm olarak incelemek gerekmektedir.

1) Kalınlık-İncelik Uyumu 2) Düzlük -Yuvarlaklık Uyumu

A) Kalınlık -İncelik Uyumu : Türkçe kelimelerin ilk hecesinde kalın ünlü varsa diğer hecelerinde de kalın; ince ünlü varsa diğer hecelerin de de ince ünlü bulunması diye tarif edilen kalınlık-incelik uyumunun bölgemiz ağızlarındaki tezahürlerini şu şekilde tasnif etmek gerekmektedir :

1) i- yardımcı-cevher fiili ile kurulan ve yazı dilimizde istisna kabul edilen ve uyum dışı sayılan iken zarf-fiili kullanıldığı esnada, hususiyle Gacal ağızında -ka/-ke, -kan/-ken, -kana/-kene, -kası/-kesi, -kasına/-kesine şekillerinde karşımıza çıkmaktadır.

durukan / dururken(2-37), uçarkasına / uçarken(15-3), çıkarkan / çıkarken(2-57), derkesine / derken(15-101), yokıdı / yok idi(13-44,46) varısa / var ise(6-46), ufağa / ufağken(5-8), kızanğa / kızan iken(4-76), yösam / yok ise(15-80).

Yukarıdaki misallerde de görüleceği gibi i- fiilinin zaman çekimlerinde de uyuma tabi olduğu görülmektedir.

2) Aitlik eki olan -ki yazı dilimizde istisna olan bir ektir ve uyum dışı olarak kullanılır, üzerine geldiği kelimelerin ünlü uyumu-

na tabi olmaz. Fakat bölgemiz ağızlarında bu ekin umumiyetle uyuma tabi olduğunu görmekteyiz :

sönağı / sonrakı(2-12), berānğı / beri yankı(2-33)

3) Yazı dilimizde genellikle ince şekli ile kullanılan ve uyum dışı olarak kabul edilen zaman ifade eden -leyin zarf eki de bölgemizde uyuma tabi olmuştur.

sabālan / sabahleyin(4-67), sabālayın / sabahleyin(11-48)

4) "ile" bağlama edatı kalınlık-incelik uyumuna uyarak -la/-le, genişlemiş biçimde de -lan/-len şeklinde karşımıza çıkmaktadır:

ķadarlan / ķadar ile(8-82), ķocaķarıla / ķocaķarı ile(13-46),

sıraylan / sıra ile(14-49), ķarıla / ķarı ile(13-46)

5) Şimdiki zaman eki -yor bölgemizde çeşitli ses hadiselerinden dolayı kalınlık-incelik uyumuna tabi olmakla beraber, uyum bozulması bahsinde göstereceğimiz gibi, hususen Gacal ağzında enteresan bir durum arz eder.

saldırıya / saldırıyor(2-3), pişiriye / pişiriyor(2-31),

gidiyez / gidiyoruz(17-65).

Karma ağızda : diann / dinliyor(1-20), bilmüz / bilmiyoruz(1-21),

ödēyiz / ödüyoruz(5-19), gitmēri / gitmiyor(15-35)

bilmērim / bilmiyorum(15-90), besliyü / besliyor(16-25)

Dağlı ağzında : oturuvalā / oturuverirler(15-29), izliyörü / izliyor(15-121), atıvarı / atıverir(15-117)

YABANCI KELİMELERDE KALINLIK-İNCELİK UYUMU

Bölgemiz ağızlarında mevcut olan yabancı menşeli kelimelerin kullanılışında dil benzeşmesi mevcuttur. Türkçe bir kaç kelimede de bu uyum meydana çıkmaktadır.

nufus / nüfus(16-23), ķalbım / ķalbım(20-72), sıyası / sıhhiyesi

(8-51), vakt / vakit(10-16), biraz / biraz(10-16)

KALINLIK-İNCELİK UYUMUNUN BOZULMASI

Yalın ya da ekler ile genişletilmiş kelimelerin iç seslerindeki ünlüler bölgemiz ağızlarında bazı ses hadiselerinin yardımı ile uyum dışına çıkmaktadır. Karma ağız diye tabir ettiğimiz ve umumiyetini Selanik ve Makedonya muhacirlerinin oluşturduğu etnik gurubun kullandığı ağızda özellikle görülen geçmiş zaman çekiminde uyumun bozulduğunu müşahade etmekteyiz.

- 1) Görülen geçmiş zaman ve i-yardımcı fiilinin çekiminde :
faydalenemedik / faydalanamadık(10-33), açıldı / açıldı(6-30),
vardı / vardı(20-36), kaldı / kaldı(5-49), dayattı / dayattı(5-19)
bakarlardı / bakarlardı(20-42), düverdık / döverdık(20-54), bi-
çerdık / biçerdık(20-54).
- 2) İç seste ünlü değişimlerinden dolayı :
lāne / lahana(11-14), çifçilikten / çiftçilikten(13-26),
Türkiya / Türkiye(6-7), gelinimin / gelinimin(4-24), şindıcık /
şimdıcık(20-10), terlık / terlik(20-24), Fatme / Fatma(15-1),
tatlı / tatlı(20-13), yakışişi / yakışığı(7-30).
- 3) Fiillerin çeşitli zamanlarında :
sayıdı / sağ idi(6-77), çalışır / çalışır(11-26), vardı / var-
dı(20-89), bilirdim / bilirdim(20-77), fazlalık imişim / fazlalık
emişim(20-35), dedim / dedim(20-43), gidecik / gidecek(20-86)
- 4) Yabancı menşeli kelimelerde ve bazı eklerin kullanılışında :
oraqlerle / oraqlarla(15-15), māsere / muhasarada(16-79),
fekāt / fakāt(22-23), eyvanımız / hayvanımız(10-29),
enadı mı / anladın mı(10-38)

DÜZLÜK-YUVARLAKLIK UYUMU

Yalın yada çeşitli eklerle genişletilmiş olan kelimelerde ünlülerin düzlük-yuvarlaklık bakımından ilk hece ünlüsüne göre olması diye izah edilen dudak benzeşmesinde düz a/e, ı/i ünlülerinden sonra düz

yuvarlak ünlülerden sonra dar-yuvarlak u,ü veya düz-geniş a,e ünlüleri gelebilir.Bu durum bölgemiz ağızlarında şu şekilde tasnif edilebilmektedir.

DÜZLÜK UYUMU : İlk hecedeki -a/e,ı/i- ünlülerinden sonra yine bu ünlülerden birine sahip olan hecelerin bir kelime içerisinde sıralanmasıdır :

1) Şimdiki Zaman Eklerinde :

saldırıya / saldırıyor(2-3),geliya / geliyor(2-3),çalıyor / çalıyor(11-26),yiyiyalar / yiyorlar(2-2),pişiriye / pişiriyor(2-31),bilmérim / bilmiyorum(15-39).

2) Yazı dilimize göre daha sağlam düzlük uyumu olan kelimeler :

amırda / hamurda(11-11),çabık / çabuk(20-81),Mıştafa / Muştafa(17-1),pamık / pamuk(16-119),amıtları / hamutları(16-18),fasile / fasulye(4-12),kavırdım / kavurdum(4-13),vapır / vapur(2-34),yavıt / yahut(10-53),davılla / davulla(12-11),tapısını / tapusunu(14-39),gâvır / gâvur(15-42),bızgıcı / buğünkü(13-31),yımırta / yumurta(15-77),bızgıcı / buzağıcı(21-48) yavıqlısını / yavuklusunu(15-29,30)

YUVARLAKLIK UYUMU :Bu uyum Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki yuvarlak o/ö,u/ü ünlülerinden sonra dar-yuvarlak u/ü veya geniş a/e ünlülerinin kelimenin diğer hecelerinde bulunmasıdır.Yabancı dillerden gelen kelimelerde ilk hecenin dışında bulunan o/ö gibi ünlülerin u/ü gibi dar-yuvarlak ünlüleşe dönüştüğünü görmekteyiz.

doğturlara / doktorlara(8-29),orospu / uruspu(4-84)

DÜZLÜK-YUVARLAKLIK UYUMUNUN BOZULMASI

Dağlı ve Gacal ağızları ile Karma ağızda şimdiki zaman çekiminde -y- ünsüzünün düşmesi veya -yor ekinin düz ünlü bulunan fiillere getirilmesi neticesinde ekin yuvarlak ünlüsünün düzleştiğini görüyoruz.

Gacal ağzında : k rkıya / k rkuyor(2-39),duruya / duruyor(2-20),
topluyalar / topluyorlar(2-28),s yl yaz / s yl -
yoruz(7-45).

Dağlı ağzında : atolla / atıyorlar(15-115),oluvarım / oluyorum(15-
Karma ağzda : 64),doyırdık / doyurduk(17-11),durdık / durduk(17-
13),yapıyusınız / yapıyorsunuz(17-37),oni / onu(20-
14),olmuş / olmuş(15-53),yaparuk / yaparız(15-57),
yuvmışlar / yılmışlar(Ali Yıldırım/Karako  K y )

ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

Ünlüler ya komşu hecedeki ünlülerin ya da yanlarındaki ünsüzlerin tesirleri altında değişirler. Ünlülerin ünlülere olan tesirlerinden doğan ve Türkçe'de genel olarak "ünlü uyumu" başlığı altında incelenen değişimleri bir yana bırakırsak diyebiliriz ki, ünlü değişimleri ünsüzlerin ünlülere olan tesirlerinin sonucudur.

Bazı ünsüzlerdeki özelliklerin ünlülere aktarılmasında o ünlünün aldığı etki şekline göre ünlü değişimleri de türlü bölümlere ayrılır. Tesir oranları ne olursa olsun bölgemizdeki ünlü değişikliklerini başlıca şu şekilde tasnif edebiliriz :

- 1) Kalın Ünlülerin İncelmesi
- 2) İnce Ünlülerin Kalınlaşması
- 3) Geniş Ünlülerin Daralması
- 4) Dar Ünlülerin Genişlemesi
- 5) Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması
- 6) Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi (1)

1- Prof.Dr.Zeynep Korkmaz, Nevşehir ve Yöresi Ağızları, A.Ü.DTCF yay., Ank.1977, Cilt I, s:36

1) KALIN ÜNLÜLERİN İNCELMESİ

c,ç,l,m,n,r,s,ş,t,y gibi dudak,diş,diş eti-ön uamak bölgelerinde boğumlanan ünsüzler kalın ünlüleri bazan kendi boğumlama sınırlarına doğru çekerek türlü hecelerde onların incelmesine yol açarlar. Bölgemizde oldukça sık görülen ve uyum bozulmasına da yol açan ünlü incelmeleri,bu ünsüzlerden birinin ya da bir kaçının aynı zamandaki tesirine bağlanmaktadır(1).Yapmış olduğumuz inceleme sonucunda sahamızda meydana gelen kalın ünlülerin incelmeleri hadisesini şu şekilde tasnif edebiliriz :

e / a Değişmesi : İncelemeye tabi tutulan her üç ağızda da bu hadiseyi görmek mümkündür.

erâzisi / arâzisi(3-40),oraklerle / oraklarla(5-15),
mâserede / muhasarada(16-79),eni / yani(8-98),
lâne / lahana(11-14),Fatme / Fatma(15-1),ille /
illâ (14-31).

i / ı Değişmesi : Karma ağızda,hususen görülen geçmiş zaman çekiminde kargımıza çıkmaktadır.

açıldı / açıldı(6-30),tatlı / tatlı(20-13),vardı
/ vardı(20-36),raki / rakı(20-41),bakarlardı /
bakarlardı(20-42),çalıştı / çalıştı(20-98),kaldı
/ kaldı(5-49),dayattı / dayattı(5-19),kaşığı
/ kaşığı(7-29),yakıştı / yakıştı(7-30)

ö / o Değişmesi : Özellikle Dağlı ağızda şimdiki zaman ekinde görülmektedir.

izliyörü / izliyor / izliyorır(15-121)

ü / u Değişmesi : Bu incelme hadisesi de bölgemiz ağızları için genel bir haldir:

öcüm / hücüm(13-5),hüdüd / hüdüd

(17-6), süfür / sahur(18-20).

2) İNCE ÜNLÜLERİN KALINLAŞMASI

İnceleme sahasımızda mevcut olan ağızların hemen hepsinde çeşitli ses hadiselerinin de tesiri ile ince ünlülerin kalınlaştığını görüyoruz.

a / e Değişmesi : Gacal ağızında iken zarf-fiilinde, diğer ağızlarda da çeşitli çekim ve kelimelerde rastlanmaktadır.

durukan / dururken(2-37), çıkarkan / çıkarken(2-57)
kadarlan / kadar ile (8-82), ba / be(1-41), nâpul-
cak / ne yapılacak(15-127), Türkiya / Türkiye(6-7),
çiftçilikten / çiftçilikten(13-26), na zaman / ne
zaman(4-78)

é / e Değişmesi : Karma ağızda özellikle fiil çekimlerinde, fiilin bünyesindeki ünlüde meydana gelen bir değişmedir.

şén / şen(7-31), térkeder / terkeder(7-44), gélđı
/ geldi(6-6), bén / ben(15-98), gélđık / geldik
(6-3), (6-8).

ı / i Değişmesi : Bölgemizde özellikle Makedonya ve Selanik'ten göçen halk arasında konuşulan Karma ağızda bu hadiseyi müşahade edebilmekteyiz.

gelinimin / gelinimin(4-24), misafir / misafir
(8-88), kılise / kilise(16-182), kalbım / kalbim
(20-72), şındıcık / şimdıcik(20-10), geçiniriz /
geçiniriz(20-74), bilırdım / biliridim(20-77),
varıdı / var idi(20-89), biraz / biraz(10-16)

é / i Değişmesi : Dağlı ve Gacal ağızında bir kaç kelimede tespit edebildiğimiz bu hadisede i'nin kapalı e olarak değiştiğini görmekteyiz.

éste / işte(11-35),géttim / gittim(15-12,13),
déyi / diye(2-39),bilmérim / bilmiyorum(15-90)

u / ü Değişmesi : Genellikle alınmakelimelerde karşımıza çıkan bu değişmenin çok az da olsa Türkçe kelimelerde de olduğunu görebiliyoruz.

mubâre / mübarek(16-71),nufus / nüfûs(16-23),
surûkledik / sürükledik(21-62)

3) GENİŞ ÜNLÜLERİN DARALMASI

Bölgemiz ağızlarının hemen hepsinde geniş ünlüler daralma temayülündedir.Bilhassa ilk hecedeki geniş ünlülerin daralması sık rastlanan bir hadisedir.

i / e Değişmesi : İnceleme sahasında mevcut olan bütün ağızlarda bu değişmenin kesafetle meydana geldiğini görebilmekteyiz.

iziyet / eziyet(6-54),yir / yer(4-20),teneki /
teneke(6-96),zaptedir / zapteder(3-41),gice /
gece(6-34),(15-16),gine / gene(15-13),civâp / ce-
vâp(16-121),zâti / zâten(16-163),patatiz / pa-
tates(20-8).

ı / a Değişmesi : Az da olsa örneklerine Gacal ve Dağlı ağızında görebildiğimiz bu değişmenin geniş zaman çekiminde olduğuna şahit oluyoruz.

kalkırdık / kalkkırdık(15-28),yatır / yatar(21-46)

u / o Değişmesi : Dağlı ve Gacal ağızlarında ilk ve orta hecedeki

o ünlüsünün,yanındaki ünsüzlerin de tesiri ile-özellikle y'nin tesiri ile-daraldığını görebilmekteyiz.

u / o(3-17),uruspu / orospu(4-84),unu / onu(13-59),undan sona / ondan sonra(15-7),ulağ / oğlağ (17-3),uala / ovala(14-51),yaşıyum / yaşıyorum (1-49),yurtlen / yoğurt ile(6-69),dokturlara / doktorlara(8-29),kumisyani / komisyonu(14-39),ediliyu / ediliyor(3-11),kullanılıyu / kullanılıyor(3-6),bırakıyu / bırakıyor(10-47),gidiyu / gidiyor(1-29),unna / onlar(8-123),kumanislik / komünistlik(8-122).

ü / o Değişmesi : Dağlı ağızda şimdiki zaman çekiminin yapılmasında çok az rastlanmaktadır.

besliyü / besliyor(16-25)

ü / ö Değişmesi : Gacal ve Dağlı ağızda görebildiğimiz bu değişme Karma ağızda da rastlanan bir hadisedir.

ülen / öğlen(16-24),üküz / öküz(20-56),süledi / söyledi(1-28),tebüle / te böyle(2-35),düşediriz / döşetiriz(5-19),gütüren / götüren (5-35),dünüm / dönüm(10-47),küve / köye(16-39),gütürüler / götürürler(20-24),küye / köye(21-50)

4) DAR ÜNLÜLERİN GENİŞLEMESİ

Bölgemiz ağızlarında genellikle ünsüzlerde oluşan ses hadiselerine bağlı olarak meydana gelen bu hadise Türkçe'nin tarihî seyri içinde sıkça rastlanan i/e;e/i değişmesini de içine almaktadır.Bunun yanında sadece bölgemize mahsus,diğer ağızlarda pek rastlanmayan ünlü genişlemelerini de tespit edebildiğimiz örneklerde görebilmekte-

yiz.

a / ı, a / i Değişmesi : sıyası / sıhhiyesi(8-51), nanni / ninni(4-62)
yazaldık / yazıldık(17-50)

e / i Değişmesi : eşkence / işkence(10-4), eskân / iskân(10-10),
eyi / iyi(21-46), keremit / kiremit(17-63), déye
/ diye(1-24).

o / u Değişmesi : Bölgemiz ağızlarından Dağlı ve Karma ağızda sık-
ça rastlanan bu hadisede umumiyetle birinci he-
cedeki u'nun genişlediği görebilmekteyiz.
Yonan / Yunan(10-4), komarcının / kumarcının(13-
53), boryı / burayı(8-154), şorası / şurası(15-108)
borda / burada(17-53), yokarı / yukarı(7-52),
borayu / burayı(17-46).

ö / ü Değişmesi : Genellikle Dağlı ve Karma ağızda meydana gelen
bir ses hadisesidir.
öcüm / hücüm(13-5), hökmünde / hükümünde(16-9),
gözel / güzel(7-50).

5) DÜZ ÜNLÜLERİN YUVARLAKLAŞMASI

Bölgemiz ağızlarında genellikle ilk hece ve orta hecedeki düz
ünlülerin bazan aynı ünlünün tekrarından kaçılması sebebi ile, bazan
da çeşitli ses hadiseleri sebebi ile yuvarlaklaşma oluştuğunu görmek-
teyiz.

o / a Değişmesi : bobam / babam(4-3), Bobacık / Babacık(15-1),
popaza / papaza (19-20)

u, ü / a Değişmesi : bubam / babam(2-1, 9), süfür / sahur(18-20),
bubasının / babasının(15-14).

o / e Değişmesi : tobu / te bu(8-117),toburaca / te buracığa(15-71)

ö / e Değişmesi : övler / evler(4-87),övi / evi(4-90),böbek / be-
bek(5-5),töbüle / te böyle(13-63),dövlet / devlet
(A.Yıldırım)

u / ı Değişmesi : furuncusu / fırıncısı(2-10),avcu / avcı(21-35),
avculuk / avcılık(21-32),yaparuk / yaparız(15-57)
nâpulcak / ne yapılacak(15-127),borayu / burayı
(17-46).

ü / i Değişmesi : büber / biber(6-64,65),çün / için(10-6),onunçün
/ onun için(13-14),üftära / iftära(18-16),büber-
lere / biberlere(4-70).

ö / i Değişmesi : böberini / biberini(15-69)

u / i Değişmesi : gâvur / kâfir(2-6) ,musafir / misafir(A.Yıldırım)

6) YUVARLAK ÜNLÜLERİN DÜZLEŞMESİ

Bölgemiz ağızlarında genellikle şimdiki zaman çekimlerinde -y-
ünsüzünün de tesiri ile yuvarlak ünlünün düzleştiğine şahit oluyoruz.
Bunun yanı sıra alınma kelimelerde veya Türkçe kelimelerde meydana ge-
len ses hadiselerinden dolayı yuvarlak ünlülerin düzleştiğini görmek-
teyiz.

a / o Değişmesi : saldırıya / saldırıyor(2-3),geliya / geliyor(2-3)
yiyiyalar / yiyorlar(2-2),andan sōna / ondan
sonra(15-114),kūmisyanı / komisyonu(14-39),
korkıya / korkuyor(2-39)

e / o Değişmesi : pişiriye / pişiriyor(2-31)

e / ö Değişmesi : şöfer / soför(6-13),ele / öyle(8-97)

a / u Değişmesi : māserede / muhasarada(16-79),mācırlar / muha-
cirler(2-41),mabbet / muhabbet(8-7)

i / u Değişmesi : biginki / bu günkü(13-31), vapır / vapur(2-34)
korkıya / korkuyor(2-39), kavırdım / kavurdum
(4-13), yavıt / yahut(10-53), davilla / davulla
(12-11), tapısını / tapusunu(14-39), gâvir / gâ-
vur(15-42), olmuş / olmuş(15-53), yımırta / yu-
murta(15-77), amırda / hamurda(11-11), çabık /
çabuk(20-81), Mıştafa / Mustafa(17-1), pamık /
pamuk(16-119), amıtları / hamutları(16-18).

i / ü Değişmesi : biginki / bu günkü(13-31), kôliba / kûlûbe(8-36),
(14-41).

i / u Değişmesi : albiki / halbuki(13-44), fasile / fasulye(4-12)

ÜNLÜ TÜREMESİ

Türkçemizde ünlü türemesi hadisesi bölgemizde de değişik şekil ve katagorilerde ortaya çıkmaktadır. Özellikle yabancı kelimelerde daha çok ortaya çıkmaktadır. Ünlü türemelerini şu başlıklar altında tasnif edebiliriz :

1) Başta Ünlü Türemesi : Türkçe'de bazı belirli ünsüzlerle kelime başlanmaması âdetâ bir kaide durumundadır. Bölgemiz ağızlarında görülen başta ünlü türemesi hadisesinde özellikle r- ve l- ünsüzleri ile başlayan kelimelerde bu durumun ortaya çıktığı müşahade edilmektedir.

ilâzım mı / lâzım mı(4-59), Urumeli / Rumeli(14-2), iremağan / ramağan(7-51), ıramağan / ramağan(15-84), irâmetli / rahmetli(17-4), Urumlar / Rumlar(17-49), ırâtımız / rahatımız(18-7), ırâta / rahata(10-32).

2) Ortada Ünlü Türemesi : Genellikle yabancı menşeli kelimelerde bazan da Türkçe kelimelerde çeşitli sebeplerden ünlü türemesi oldu-

ğuna şahit olmaktayız, masarafımız / masrafımız(A,Yıldırım/Karakoç Ky.)

Alamannar / Almanlar(1-10),tirene / trene(1-32),ökümüm / hük-
müm(8-114),kırık gün / kırk gün(20-57)

3) Sonda Ünlü Türemesi : Bölgemiz ağızlarında özellikle edat ola-
rak kullanılan iken ile kadar kelimelerinde bu hadise görülmektedir.

ordakene / orada iken(4-7),bu kadara / bu kadar(15-38),
istemiyeri / istemiyor(15-94),t8 kadara / te o kadar(15-128),
ğadara / kadar(17-76),bu kadara / bu kadar(15-38).

ÜNLÜ DÜŞMESİ

Türkçe'de ünlü düşmesi hadisesi genellikle fonetik tesirlerle mey-
dana gelmektedir.Bölgemize mahsus ağızlarda tespit edebildiğimiz ün-
lü düşmesi hadisesini şu şekilde tasnif edebilmekteyiz .

1) Başta Ünlü Düşmesi :Genel bir kaide olmamakla beraber ünlü ile
biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiği zaman
baştaki ünlü düşmektedir.Bunun yanında bazı tekrar edilen kelimeler-
de telaffuzdan dolayı düşme olduğu görülmektedir.

birki / bir iki(1-2),(10-53),derke / der iken(1-17),neçin / ne
için(8-39),çün / içün / için(10-6),uفاق-faf / uفاق uفاق(9-17),
binçüz / bin üç yüz(22-1),birk'ay / bir iki ay(17-34).

2) Ortada Ünlü Düşmesi : Derlediğimiz metinlerde ortada bulunan
dar ünlülerin,kelimelerin üzerine aldığı eklerin de tesiri ile düş-
tüğünü,bunun yanında a,e gibi ünlülerin de çeşitli fonetik tesirler
sebebiyle düşme gösterdiğini tespit ediyoruz,örnekleri şu şekilde sı-
ralayabiliriz.

orda / orada(1-3),burdan / buradan(1-17),boryı / burayı(8-154),
nezman / ne zaman(3-11),ovkıit / o vakit(3-25),nevkıit / ne va-
kit(11-42),vercek / verecek(4-7),ünverstede / üniversitede(21-17)
nebleyim / ne bileyim(1-15),ilersi / ilerisi(2-30),etlerni / et-

lerini(5-13),karsı / karısı(1-15),karsık / karışık(16-65),çoluk / çoluk(1-47),Anadolu / Anadolulu(3-3),çürdüler / çürüdüler(4-70),gözmüş / gözümüz(8-16),giccekler / gidecekler(4-39).

3) Sonda Ünlü Düşmesi : Genellikle ünlü ile biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiği zaman, ya da çeşitli fonetik tesirler sebebiyle sondaki ünlü düşer.

nasker / ne asker(3-28),n'olsa / ne olsa(15-28),kaldı orası / kaldı orası(13-8),ertes-sabah / ertesi sabah(8-108),yirm-beş / yirmi beş(9-4),day / dayı(8-161),Fettānebla / Fettāne abla(18-35).

ÜNLÜ BİRLEŞMESİ

Bölgemiz ağızlarında ünlü birleşmesinin iki ünlünün karşılaşması ile meydana geldiğini görüyoruz. Aynı kelimelerde veya hecelerde bulunan iki ünlü karşılaşınca birleşme sonucunda genellikle bir ünlü uzaması hadisesinin de meydana geldiğini müşahade edebiliyoruz. Ünlü birleşmesini şu maddeler altında incelemek mümkündür.

1) Ünlü ile biten kelimeden sonra ünlü ile başlayan bir kelimenin ünlüsünün birleşmesi :

tönnarı / te onları(8-21),bölüm / be oğlum(12-1),Ğarāç / Kara-ağaç(17-77),törda / te orda(5-36),nāricām / ne arayacağım(8-52),ikadam / iki adam(12-5),tölece / te öylece(15-82).

2) Yabancı menşeli kelimelerin bünyesinde yanyana bulunan ünlülerin birleşmesi :

inşātlarda / inşaatlarda(6-15),mālim / muallim(7-4),sāt / saat(8-8),zanātımız / zanaatımız(20-5),şūru / şuru(19-27),māyeneye / muayeneye(17-35).

3) i- fiilinin ünlü ile biten kelimelerde kullanılması ile ünlü birleşmesi :

kaçırdıdım / kaçırdı idim(1-45),tānedi / tāne idi(18-18)

ombasıdım / onbaşı idim(21-21),mevzilerdedik / mevzilerde idik(1-8).

ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Anadolu ağızlarının hemen hepsinde,farklı olsa bile,kelimelerde bulunan ünsüzlerin çeşitli tesirler altında veya telaffuzdan doğan şartlar sebebi ile düştüğünü müşahade etmekteyiz.İnceleme sahamız olan Kırklareli Merkez İlçe Köyleri'nde mevcut olan ağızların hemen hepsinde çeşitli başlıklar altında incelenebilecek olan ünsüz düşmesi hadisesine rastlamaktayız.En çok rastlanan ise ğ,h,l,r,y ünsüzlerinin düşmesidir.Bunun yanında bölgeye mahsus bazı ünsüz düşmelerinin olduğunu tespit edebiliyoruz.

1) Başta Ünsüz Düşmesi :Metinlerimizde h,l,v,y ile başlayan kelimelerin ön seslerindeki ünsüzlerin umumiyetle düştüğünü görüyoruz. Bu hadisede h ünsüzünün kesafetle buna tabi olduğunu tespit ettik.

h-: ani / hani(1-24),erkez / herkes(1-27),amırda / hamurda(11-11),

Üseyin / Hüseyin(21-1),ālā / hālā(19-1),öcüm / hücüm(13-5),

oca / hoca(19-1),Ārūn / Hārūn(8-9)

l-: Ozan / Lozan(1-38),üzum / lüzum(8-45,47)

v-: uruldu / vuruldu(6-50),urun / vurun(7-26),uruk / vuruk(13-39)

y-: eni / yani(8-98),üz / yüz(13-17),etmiş / yetmiş(18-1),çok erde / çok yerde(18-27),üzükler / yüzükler(20-22),binçüz / bin üç yüz(22-1),eşili / yeşili(6-26)

2) Ortada Ünsüz Düşmesi :Tespit ettiğimiz metinlerde d,f,ğ,h,k,l,n,r,t,v,y,z ünsüzlerinin düştüğünü bunlarda da yoğunluğun genellikle ğ,h,k,r ve y'de olduğunu müşahade ediyoruz.

-d- : şini / şimdi(5-49)

-f- : git / gift(6-92),yuğa / yufka(15-87),(9-18)

- ğ- : ğrendik / öğrendik(1-3), askerlġmi / askerliđimi(1-7), dġl / deđil(3-6), dġradım / dođradım(4-12), kġt / kađıt(12-9), ġne / iđne(16-91), dġšti / deđišti(20-3), ulak / ođlak(17-3), dġru / dođru(14-8), toprġnda / toprađında(13-21).
- h- : bġçeye / bahçeye(1-6), šġrinde / šehrinde(1-23), dġ / daha(1-35), cepedeyken / cephedeyken(10-5), ġmet / Ahmet(13-37), bġšiš / bahšiš(18-9), mġcirlere / muhacirlere(11-5), irġmetli / rahmetli(17-4), cepeye / cepheye(17-32).
- k- : ġsilcek / eksilecek(2-39), ġšam / akšam(4-21), kalabalıcađ / kalabalıkcađ(10-32), šsüzmiš / öksüzmiš(15-13), ufalya ufalya / ufađlaya ufađlaya(15-71), bırġmıšlardı / bırađmıšlardı(17-67), alçacık / alçađcık(4-58).
- l- : atmıš / altmıš(1-1), beki / belki(2-50), (5-1), mġzeme / malzeme(17-6), kġdım / kġldım(17-21).
- n- : šġra / sonra(1-4), ġsan / insan(2-2), bġm / benim(15-61), bġ / bana(8-78), (15-67), šġ / sana(15-58)
- r- : kġšlamız / kođušlarımız(1-10), Alamannġn / Almanların(1-27), ediyolar / ediyorlar(3-42), Bulđġġlar / Bulđarlar(17-18), kġdaš / kġardeš(21-4), šġna / sonra(1-6), boylġnda / boylarında(1-9).
- t- : giti / gitti(5-26), rasladım / rastladım(8-95).
- v- : uala / ovala(14-51), mġzġları / mevzġları(21-55)
- y- : bġdġk / bġydġk(1-4), kađmġ / kađmaya(1-11), evġ / eyvah(6-79), ešġsını / ešyasını(8-130), šġle / šġyle(17-4), tġzelerim / teyzelerim(17-15), šġleme / šġylemeye(21-51), Pašeli'ne / Pašayeri'ne(2-15).
- z- : acık / azcık(4-76).

3) Sonda Ünsüz Düşmesi :Metinlerimizde h,k,l,n,r,t,y ünsüzlerinin çeşitli sebeplerle sonda düştüklerini tespit edebiliyoruz.

-h : günā / günah(3-45)

-k : anca / ancağ(10-24),mubāre / mübarek(16-71)

-l : nası / nasıl{Ali Yıldırım/Karakoç Köyü)

-n : derke / derken(1-17),içi / için(3-16),zati / zāten(3-38),za-
te / zāten(6-95),kırarka / kırarken(16-104),küçükke / küçük-
ken(18-18),tutarke / tutarken(20-13),otladırka / otladırken
(19-30)

-r : kada / kadar(1-3),kaçıyo / kaçıyor(1-12),bi / bir(1-15),vuru-
yo / vuruyor(3-43),geliyo / geliyor(3-44),getiri / getirir(6-
26),veri / verir(12-19),koydulā / koydular(7-19),dēlēdi / der-
lerdi(3-16),bakıcaqlā / bakacaklar(2-8),yollayolā / yolluyor-
lar(3-31),yazālā / yazarlar(7-19),otūduk / oturduk(7-8),demiş-
lē / demişler(3-29),verilīken / verilirken(14-6).

-t : turiz / turisti(8-142),çif / çift(10-39),serbez / serbest(16-28)

-y : Çeşmekū / Çeşmeköy(1-1),güvē / güvey(8-113),bi şe / bir şey(2-5)

ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

Türkçe'nin değişik devirlerinde ve sahalarında olduğu gibi bölgemizde kullanılan ağızlarında da ünsüz değişimlerinin meydana geldiğini görüyoruz. Türkçe'de ünsüzleri sadâlı-sadâsız, akıcı-sızıcı olarak ele aldığımızda bu guruba giren ünsüzler arasında çeşitli sebeplerden dolayı değişikliklerin meydana geldiğini tespit edebiliyoruz. Bunun yanında bölgenin kendine mahsus değişiklikleri olduğunu da metinlerimizde görebilmekteyiz.

SADÂLILIŞMA : Sadâsız ünsüzlerin kendi karşılıkları olan sadâlîlar haline gelmesi hadisesine sadâlîlaşma diyoruz. Bölgemiz ağızlarında çok yaygınlaşmış bulunan sadâlîlaşmayı şu başlıklar altında tasnif etmek mümkündür :

ğ / k Değişmesi : Dağlı ağzının karakteristik hususiyetlerinden biri olarak telakki edebileceğimiz bu değişimde ön seste ve ortada bulunan k ünsüzünün ğ'ya dönüştüğünü görüyoruz.

ğuruş / kuruş(2-46), ğız / kız(15-2), ğına / kına(15-16), ğar-ğızan / karı kızan(17-18), ğadara / kadar(17-76), ğaldı / kaldı(17-77), fargındayız / farkındayız(10-4), ğoca / koca(13-25), banka-ya / bankaya(13-60), Malğara / Malkara(14-26), taliğa / talika(16-152)

g / k Değişmesi : gâvur / kâfir(2-6), egmek / ekmek(4-22)

d / t Değişmesi : dörd ay / dört ay(17-47), datlımızı / tatlımızı(15-57), otladacaklar / atlatacaklar(2-29), kaynadırız / kaynatırız(5-11), kuruduruz / kuruturuz(7-51), datlı / tatlı(15-52).

v / f Değişmesi : vitirimizi / fitremizi(6-46), gâvur / kâfir(2-6), sever / sefer(21-41), Kavkazlılar / Kafkaslılar(6-4)

b / p Değişmesi : bişirmesi / pişirmesi(6-73), bidesini / pidesi-

ni(11-30),yabıcāz / yapacağız(16-6),nābar / ne yapar(10-51)

z / s Değişmesi : domatiz / domates(6-64),patatiz / patates(20-8),
Bitliz / Bitlis(17-34),fez / fes(16-175),taz /
tas(4-20),nüfuz / nüfus(8-118),İlyaz / İlyas(1-1),
erkez / herkes(1-27),aptezimize / abdestimize(15-
90),raz / rast(8-97),Kavkazlılar / Kafkaslılar
(6-4).

SADÂSIZLAŞMA : Sadâlı ünsüzlerin kendi karşılıkları olan sadâsız
ünsüzlere dönüşmesidir.Bölgemiz ağızlarında şu misallerine rastlamak-
tayız.

küreşirdi / güreşirdi(A.Yıldırım/Karakoç Köyü)

k / g Değişmesi : keliverdiler / geliverdiler(17-16)

ç / c Değişmesi : pençerden / pencereden(8-99,100)

t / d Değişmesi : yettâne / yedi tâne(13-23),tâ / daha(1-42)

s / z Değişmesi : teskereyi / tezkereyi(1-29),sekis / sekiz(6-10),
bis / biz(7-56),kıs / kız(20-23),bis leçberis /
biz rençberiz(14-18),otoboz / otobüs(A.Yıldırım)

p / b Değişmesi : pinerim / binerim(6-56),pineriz / bineriz(18-21),
pindim / bindim(8-95),mālup / mağlub(1-23),
arp / harb(5-2),kopyalar / kobaylar(21-23).

SÜREKLİLEŞME : Süreksiz ünsüzlerin sürekli ünsüzler haline gelme-
sine süreklileşme diyoruz.Sürekli ünsüzler de ken-
di aralarında sızıcı-akıcı olmak üzere ikiye ayrı-
lırlar.Bundan hareketle süreklileşme hadiselerini
de sızıcılışma ve akıcılışma olarak ikiye ayıra-
biliriz.

SIZICILAŞMA : Bölgemizde sızıcılışma hadisesine örnek olarak şu
şekilleri sıralayabiliriz :

v / ğ / ğ Değişmesi : suvacık / sıgıcık(2-45), suvanını / soğanı-
nı(4-13), suvan / soğan(15-69), sovan / soğan
(6-65), yuvmışlar / yığmışlar(A.Yıldırım)

v / k Değişmesi : avşam / akşam(8-17,70,100), (17-13,69).

s / ç Değişmesi : geştiler / geçtiler(1-18), kaştı mı / kaçtı mı
(8-103), genşliye / gençliğe(13-13), nişin / ni-
çin(13-43), aşıklık / açlık(15-49), üş / üç(4-46),
Bayramışta / Bayramıç'te(21-20), hiş / hiç(15-
20), geşti / geçti(21-53), iş te / hiç te(2-3).

c / j Değişmesi : candarmalalan / jandarmalar ile(14-31), (16-2).

SÜREKLİ ÜNSÜZLER ARASINDA DEĞİŞMELER

Sızıcılar Arasında Değişme :

s / j ; j / s Değişmesi : atıj / atış(13-34), bej / beş(7-50),
ij / iş(18-36), yetmij / yetmiş(12-1)
kuj / koşuş(8-49).

ş / s Değişmesi : paşaportnan / pasaport ile(14-29),
ışkilipli / iskilipli(5-4).

Akıcılar Arasında Değişme :

n / m ; m / n Değişmesi : şindi / şimdi(1-29), kurgum / kurgun(4-
74), karımca / karınca(16-44)

n / r Değişmesi : kadan / kadar(2-32), (8-37), (8-45), (11-11).

r / l ; l / r Değişmesi : lapor / rapor(8-43), piling / piring(5-
54), albayla / arabayla(8-73), leçberlik
/ rençberlik(5-17).

l / n Değişmesi : dölüm / dönüm(3-46), (14-37), (15-31), minnet / mil-
let(5-47), Melemen'de / Menemen'de(1-19), benir-
di / belirdi(13-10).

n / y ; y / n Değişmesi : kimseyin / kimsenin(15-73),dine / diye
(6-6),dedesiyin / dedesinin(15-107),
peçkayın / peçkanın(15-82)

y / v Değişmesi : düyeriz / döveriz(20-58),düyü / dövüyor(16-127),
v / y kövün / köyün(6-81),küve / köye(16-39).

y / ğ Değişmesi : biyenirseniz / beğenirseniz(14-21),gensliye /
gençliğe(13-13),gene / yine(18-2),eylenti / eğ-
lenti(20-22),alıya / alığa(20-44).

y / h Değişmesi : vallāyi billāyi / vallāhi billāhi(6-37),neyrin-
de / nehrinde(3-30),şāyibim / şāhibim(11-4),sa-
yi / sahi(1-34),Eskişeyir'e / Eskişehir'e(14-26),
cāyiller / cāhiller(20-82),rāyiminde / rāhimin-
de(21-5).

BÖLGEYE MAHSUS METİNLERDE MEVCUT ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

m / v Değişmesi : mefāt / vefāt(10-26),(20-38),(13-25)

ç / j Değişmesi : bağaçları / bağajları(16-76),aj / aç(5-47),
j / ç üj / üç(7-50)

v / b Değişmesi : Kıvrıs / Kıbrıs(11-43)

ç / c Değişmesi : aççık / azcık(4-67),açık / azcık(8-7),yalnısça
/ yalnızca(8-5)

f / h Değişmesi : sulfa / sulha(10-7),sarfoş / sarhoş(16-158),
süfür / sahur(18-20).

c / s Değişmesi : cıgara / sigara(8-158)

k / g Değişmesi : kayrı / ğayrı(18-22),meşkul / meşgul(10-26),
balık / baliğ(16-94).

v / h Değişmesi : yavut / yahut(9-16),(16-173),yavıt / yahut(10-53)

v / f Değişmesi : çiv düven / çift döven(16-59),sever / sefer(21-41)

ç / ş Değişmesi : güneç / güneş(15-72)

b / v Değişmesi : bāliye / vāliye(14-18)

k / ğ Değişmesi : çoku / çoğu(16-41) Ek aldığı halde k aslını korur.

c / ç Değişmesi : ic / hiç(8-159)

g / ğ Değişmesi : gālba / ğaliba(16-64)

ÜNSÜZ TÜREMESİ

Metinlerimizde özellikle başta h ve y ünsüzlerinin sıkça türediğini görebilmekteyiz. Bunun yanında edat olarak kullanılan kelimelerin sonlarında çeşitli sebeplerden m,n,k gibi ünsüzlerin türediğini, bunun da büyük bir ihtimalle mânâyı kuvvetlendirmek için yapıldığı ve bu hadisenin bölgemiz için umumî olduğu tespit edilmektedir.

1) Başta Ünsüz Türemesi : Yibrām Efendiler / İbrāhim Efendiler(A.Yıld.)

haman / aman(7-26), hēleriz / eleriz(7-51), hambarımızda / ambarımızda(15-50), haynı / aynı(21-24), yâşe / iâşe(3-41), yesirden / esirden(17-30), yevlendirdik / evlendirdik(21-8).

2) Ortada Ünsüz Türemesi :

ķahraya / ķaraya(13-6), evlehrin / evlerin(7-30), dānın / dağın(7-1), duvālar / dualar(7-36), ayleyce / ailece(1-11), daymā / dāimā(13-15), Recāyi / Recāi(13-57), müsāyit / müsāit(3-40)

3) Sonda Ünsüz Türemesi :

ġayrik / ġayrı(19-22), (17-68), şindik / şimdi(6-64), yānim / yāni(10-23,54), genem / gene(9-19), artıķın / artıķ(16-179), ilen / ile(6-65), ġayrıķın / ġayrı(17-41), (15-70), sūtlen / sūt ile(6-69) ķavlıynan / ķavli ile(4-30), aylemnen / ailem ile(10-20), zamanen / zamanla / zaman ile(10-5), peşint / peşin(A.Yıldırım)

YER DEĞİŞTİRME (METATEZ)

Bir kelime içerisinde bulunan ünsüzlerin yer değiştirmesi diye tarif edilen bir ses hadisesidir. Bölgemiz ağızlarında bu hadiseye pek

sık rastlanmamakla beraber metinlerimizde dört kelimede bu hadiseyi görebiliyoruz, çölmek / çömlük, yalnız / yalnız (A.Yıldırım/Karakoç Köy) farbıkası / fabrikası (15-5), Ezircan'a / Erzincan'a (4-40)

İKİZ ÜNSÜZLERİN TEKLEŞMESİ HADİSESİ

Türkçemizde ikiz ünsüz bulunan kelimeler umumiyetle Arapça kökenli olup, asılları itibariyle seddeli olan kelimelerdir. Bu gibi kelimeler bölgemiz ağızlarında genellikle çeşitli ses hadiselerinin de tesiri ile tekleşmektedir.

müdet / müddet (9-13), baçalı / baqqalı (3-10), dükân / dükkân (3-16), baqqâliye / baqqâliye (16-8), mâlesinde / mahallesinde (1-50), muallimler / muallimler (20-37), sünnet / sünnet (22-7), Ferû / Ferruh (7-55), evvel / evvel (3-13), seyâr / seyyâr (3-27), Tayar / Tayyâr (17-45), dükannar / dükkanlar (8-126), Selâtin'in / Salahattin'in (21-52).

TEK ÜNSÜZLERİN İKİZLEŞMESİ HADİSESİ

Bu ses hadisesi Türkçe veya alınma kelimelerde meydana gelen bir hadisedir. Metinlerimizde tespit edebildiğimiz kadarı ile bu hadisenin meydana gelmesine sebep olan etkenlerin başında çeşitli ses hadiseleri ve kaynak kişinin konuşma esnasında içinde bulunduğu ruh hali gelmektedir. Sabba / sabah, debboyu / depoyu (A.Yıldırım/Karakoç Köyü) sakkın / sakın (21-48), sekkis / sekiz (3-8), fasille / fasulye (4-12), hemmen / hemen (15-66), bittâ / bir daha (8-36), giccekler / gidecekler (4-39), ağcık / azcık (4-67), ottuk / oturduk (15-45).

BENZEŞME

İç seslerde yan yana iki ünsüz bulunan yerlerde ya da söyleniş bakımından aynı durumda bulunan komşu kelimelerin son ve ön sesleri arasında bazan iki ünsüzden biri, kendisine yakın boğumlama niteliği

taşıyan öteki ses tarafından būs bütün ya da kısmen benzeşirler. Böylece ünsüz benzeşmesi dediğimiz hadise meydana gelir.

Benzeşme hadiseleri boğumlanma noktaları birbirine yakın ünsüzler arasında cereyan eder. Elimizdeki örneklerden anlaşıldığı gibi, benzeşme ya diş-dudak sesleri ile dudak sesleri, dudak sesleri ile diş sesleri, ya da diş-diş eti ve ön damak sınırı arasındaki bölgede boğumlanan ünsüzler arasında olmuştur(1).

Bölgemiz ağızlarında ünsüz benzeşmesi çok zengin ve çeşitlidir. Ünsüz benzeşmesinin en fazla olduğu ağız Dağlı ağızıdır. Benzeşmelerden bazıları tam bazıları yarım benzeşmedir. İncelediğimiz metinlerde tam benzeşmeler yarım benzeşmelere nazaran daha fazladır. Sayıları az da olsa uzak benzeşmeler vardır. Yukarıda saydığımız benzeşmeleri i-lerleyici ve gerileyici olmak üzere iki ana grupta incelemek mümkündür. Metinlerimizde benzeşmelerin kesifleştiği ünsüzlerin l, n, r olduklarını söyleyebiliriz.

1) İlerleyici Tam Benzeşme :

-ll- / -lv- : Gacal ağızında birleşik bir fiilde mevcut olan bir benzeşmedir.

kollermiş / kolvermiş(16-43)-Bu çekimin ağızlarda bir başka çekimi koyver- / koyuver- şeklindedir.)

-nn- / -nm- : Fiil çekimlerinde sonu -n ile biten çekimlerden sonra soru eki getirilince benzeşme olur. konuş-tun nu / konuş-tun mu(5-38), hadın nı / anladın mı(17-72), gitmeycen ni / gitmeyecek misin(15-32).

-nn- / -nl- : Metinlerimizde -n ile biten isimler üzerine -l- ile bağlayan yapım ekleri veya çokluk ekleri geliyorsa veya aynı kelime içerisinde yan yana

bulunan hecelerdeki ünsüzler arasında benzeşme meydana gelmektedir.

Osmannı / Osmanlı(3-8),Yunannılar / Yunanlılar(1-10),
Kannı köprü / Kanlı köprü(16-46),yannış / yanlı(3-41),
şagşinnık / şaşkınlık(16-11),karannık / karanlık(4-93),
virannıktı / viranlık(15-108),Alamannar / Almanlar
(1-10),kalannar / kalanlar(3-11),onnar / onlar(3-27),
bulsunnar / bulsunlar(6-62),çıkannar / çıkanlar(3-11),
tirenne / trenle(8-33),binnira / bin lira(5-42),emrin-
ne / emrinle(12-5),zamannan / zamanla(10-5).

-ss- / -sy- :Yabancı menşeli bir kelimede bu hadise ortaya çıkıyor
istassona / istasyona(1-31)

-ss- / -st- : Metinlerimizde sadece bir kelimede mevcut.
üssü / üstü(4-91)

2) Gerileyici Tam Benzeşmesi :

-cc- / -zc- : accık / azcık(2-29)

-cc- / -dçc- : Orta hecedeki -e- ünlüsünün düşmesi sonunda yan
yana gelen d ve c ünsüzlerinden c d'yi kendine
benzetmektedir.

giccekler / gidecekler(4-39),giccen / gidecen /
gideceksin(8-158)

-ll- / -rl- : topalladı / toparladı(13-11),Çayılı / Çayırılı
(2-1),tallalar / tarlalar(6-93).

-mm- / -mp- : yamışsınız / yapmışsınız(8-153)

-ss- / -ls- : ossa / olsa(2-51)

-ss- / -zs- : bilmessin / bilmezsin(19-22),vermesse / vermez-
se(12-6),olmassa / olmazsa(10-6)

-ss- / -şs- : beş sene / bes sene(13-60)

- tt- / -døt- : Metinlerimizde bir örneğini tespit ettiğimiz bu hadisede sondaki -i'nin düşmesi sonucu yan yana gelen iki ünsüzden t d'yi kendine benzetmektedir.
yettāne / yedi tāne(13-23)
- tt- / -rt- : Metinlerimizde bir misali mevcut.
bittāne / bir tāne(6-92)
- tt- / -ht- : Metinlerde bir iki örneği mevcut olup örnekler aynı kelimededir.
Allat ta/ Allah ta(6-54),Allattan / Allahtan(4-58)
- vv- / -yv- : Örneğini bir ünlem edatında görmekteyiz.
evvā / eyvah(1-33),(16-142),(21-52).

3) İlerleyici Yarım Benzeşme :

- mn- / -ml- : Metinlerimizde çok sık rastlanan bir benzeşme hadisesidir.
memneketine / memleketine(1-29),aylamnen / ailemle(10-20),öktüzümne / öktüzümle(13-40),bobamnālā / babamlarla(9-2),bayramnarı / bayramları(11-23),verimneri / verimleri(10-37).

4) Gerileyici Yarım Benzeşme :

- mb- / -nb- : Bölgemiz ağızlarında umumî olan bu hadisede b n'yi kendisi gibi dudak ünsüzü olan m'ye dönüştürür.
om beş / on beş(2-33),om bir / on bir(20-98),seksebeş / seksen beş(18-2),bimbaşı mı / bin başı mı(16-121).

5) Diğer Benzeşmeler :

- nøn- / høn- : nangi / hangi(14-20)
- gø- / -zc- : Burgaçcıkta / Burgazcıkta(20-37)

HECE DÜŞMESİ

Ard arda gelen ve birbirine benzeyen sesler gurubundan birinin düşmesiyle veya bir kelimedeki hecelerden birinin çabuk konuşma, yahut kelime veya eklerde ulama, tekrar sırasında düşmesine "hece düşmesi" diyoruz(1).

Bölgemiz ağızlarında hece düşmesini şu başlıklar altında incelemek ve sınıflandırmak mümkündür.

1) Başta Hece Düşmesi :

te / işte(4-8), görüncē-dar / görüncēye kadar(17-24), tebdilā / tebdīl-i havā(17-38), o kıttan / o vakitten(21-53), endim / e-fendim(10-14)

2) Ortada Hece Düşmesi :

şincik / şimdıcik(10-19), bızācı / buzağıcı(21-48), tarna / tarhana(6-67), Pınarsar'dan / Pınarhisar'dan(14-20), gırçıplak / gırılçıplak(19-7)

3) Sonda Hece Düşmesi :

kā / kadar(6-81), kā / kadar(13-28), bā / bana(15-15), ōn / onun(4-26), sen-çin / senin için(22-33), sō / sonra(14-10), o zam / o zaman(21-22), sōn / sonra(17-74).

HECE KAYNAŞMASI

Hece kaynaşması f, g, ğ, h, k, n, v, y gibi aşınmaya ve düşmeye elverişli ünsüzlerin yanlarındaki ünlülerle birlikte düşerek kelime içindeki hece sayısını azaltması demektir(2). Metinlerimizde hece kaynaşması ğ, h, n, r, y ünsüzlerinin kaynaşması veya düşüp erimesi ile meydana gelmektedir.

1) Gelecek Zaman Eklerinde :

dīcem / diyeceğim(15-17), gitmeycen ni / gitmeyecek misin(15-32),

koycāz / koyacağız(15-77), aqtarcam / aqtaracağım(17-63), çarcāz

∠ çağıracağız(8-108).

2) Şimdiki Zaman Eklerinde :

Gacal ağzında : gelī ∠ geliyor(1-15),dinnū ∠ dinliyor(1-20),
bilmūz ∠ bilmiyoruz(1-21),korkūm ∠ korkuyorum
(1-21),esaplıyam ∠ hesaplıyorum(14-1).

Dağlı ağzında :zaptedī ∠ zaptediyor(17-76),bilmēyem ∠ bilmiyo-
rum(15-27),gidīler ∠ gidiyorlar(15-38),yēm ∠
yiyiyorum(15-54),yiyvarız ∠ yiyiveririz(15-95),
atolla ∠ atıyorlar(15-115)
gitmēri ∠ gitmiyor(15-39),kollurı ∠ kolluyorur
∠ kolluyor(15-117),izliyörü ∠ izliyörür ∠ izli-
yor(15-121).

Yukarıdaki örneklerde de görüleceği üzere Dağlı
ağzında şimdiki zaman çekiminin eski şeklini ko-
ruduğu da görülmektedir.

Karma ağzında : gelī ∠ geliyor(1-15),kullanılī ∠ kullanılıyor
(3-7),pişirīm ∠ pişiriyorum(4-26),gezinīm ∠
geziniyorum(8-164),bilīm ∠ biliyorum(4-49),
bilmīm ∠ bilmiyorum(5-9).

3) Geniş Zaman Eklerinde : çıkarız ∠ çıkarırız(11-11),getiriz ∠
getiririz(11-13),oturuz ∠ otururuz(14-
25),geçiriz ∠ geçiririz(14-43),güneş-
lettiriz ∠ güneşlettiririz(11-12)

METINLER

1

ANLATAN : İlyas İnal, 69 yaşında

DERLEME YERİ: Kırklareli İli, Çeşmeköy Köyü

DERLENEN : Hayatından Bölümler

1. Adım İlyaz İnal, Çeşmekü dümluyum, yaşıım atmış dokuz, Karamza Kū'ne birki ay çalıstık, gittik yani kış-kıyamet kūmüzde okul yoktu, orda okuyabildik biraz ürendik kendimize kada yazmā gizmē okurum biraz biraz, eski Türkçe bilmem. Sōra ordan burayı kada būdük çalıstık yetiştik, nebleyim kayri, koyun güttük, keçi güttük tarlaya gittik, bāçeye gittik ēē ondan sōna askere gittik biraz sıkışıkta. İzmir Foça'da askerlīmi, görevimi yaptım. Alaman arbi girmişti, biz mevzi kazmakla vaktimiz gece gündüz mevzilerdedik, çalışırdık mevzi kazardık deniz boylandı. Alamanlar Yunanistan'a girdi zaman bizim kūs-10. lāmız zıngır zıngır sallanırdı top attı Alamannar Yunan'a; Yunannılar başladı bize kayık delusu kaçmā evce, ayleyce, kayıklāla suya gelirler, halkı kaçıyo Midilli Adası'ndan bizim sularımıza, İzmir Foça sularına sınıyolar ēē gündüz geleni sokmazdık, silā çekeriz, çevrize geri kayıklāla Türk Türk komşu teslim teslim bārılar bayrā çekmiş15. yani ayle, yelkenniye koymuş karşını kızanını geli. Ondan bi meydana geldiler alayda durdular İzmir'e sevk ettiler. Kırkiki senesi miydi be. A gün bu gün Alamannar ordan burdan derke gerisi geriye döndüler Türkiye'ye ilişmediler geçtiler Rusya'ya bis Albay'ın emir eriyiz iki tane arkadaş. Bak şimdi Melemen'de Albay'ın emir eriyiz, birisi20. si Çanakaleli biri de ben, buralıyım. Albay radyoyu dinnü radyoyu Albay'da gördük o zaman bis açmā bilmüz, ne bu korkūm ellemē bozcāz dī

- Albay dinnü gidü tälimesine bi gün Alamannar mälup olü Rusya'da
Leningrat şerinde mälup olü.Biz de çıktık bāgede oturūz;geçmiş ol-
sun çocuklar dedi bize ani sevinüler Alaman mälup oldu deye.Biz
25. bilmüz tabi neyin nesi.Neyse geçmiş olsun deye gidiyü ama,acaba
neye geçmiş olsun.Biz tabi annamüz yenildine geçmiş olsun dermiş,
Alamannān yenilmesini istemiş o zaman erkez bütün dünya istemiş
Türkiye de yenilmesini istemiş sōra süledi.Ondan sōra bizi emen
teskereyi dediler gidiyu.Otuz altılılar memneketine elbise,para-
- 30 . sı olan sivilleri gidi kaçtı,denizden İzmir'den gitti,karadan git-
ti,bizim paramız yok,fakin o zaman memneket.Bizi istassona götü-
düler tirene bincez,op bi emir gelī gerisi geriye kışlara evvā,
elimiz ayamız kesildi.Sāyı mı,şaka mı derke döndürdüler bizi,en
gün dā,en iki gün dā bölükte kaldık,işte Alamannā yenildī zaman
35. biz teskere verdiler,yeniden bizi saldılar,ötekiler kırkbir-kırk
ikililer otuz dokuzlular yaptılar dörder sene askerlik annagma O-
zan annaşması mı ne annaşması uzun gitti,beş sene sürdü ennara be-
şer dörder sene askerlik yaptırdılar,biz kārlı çıktık yani asker-
likten,otuz üç ayda geldik biz.Otuz altılılar askerden döndük bu-
40. rayı geldik.Burda başladık,bekārdık,geldēn evlendik,kaçtaydı ba,
bu tā yi bilir,ne kırk dört senesi mi ? evlendik,kaçırdık,geçim
yapamadık ayrıldık,ikinci bi ayle aldık.Bu üçüncüyü aldık,dördün-
cüye deAllā kerim.Şindi bu çok māziler var burda ama karıştırma
dibini.Ādem Burādinin ablasını kaçırdıdım.Birak şindi ayrıldık ya-
45. ni anası tutmadı ben dedi,bi setresi var onun dedi,onda tutmam
onu dedi,fakir gördü onu da gittik,aldık,ondan çelk-çocuk sābı ol-
duk.Evlendirdik dün yaptık,ondan sōna epsini yerleştirdik.Kendi-
min,anımın öldü,gittim Bursa'dan da bi anım aldım onunnan yaşı-
yum.Bursa'nın içinden Başaran Mālesi'nden iki çocuk orda oturu,
50. kışın ben de gidim erayı,onnān yanına

ANLATAN :Şaziye Güre,90 yaşında
DERLEME YERİ :Kırklareli İli,Dolhan Köyü
DERLENEN : Savaş Yıllarında Muhacirlik

1. Çayilli'dan,Karamza'dan,Çeşmekü'den bubam çok misafircîdi ikmek yiyiyalar sofrada bi îsan almış eline bi koca avlu,bi köpemiz var ama iç te kuş uçurtmaya "avul avul avul..."adam saldırıya o geliya,adam saldırıya o geliya;geldi adamcâz kapıya dedi misafirlerle
5. re iç bi şeden aberiniz yok mu ?dedi yok dediler,Karamza'ya Çayilli'ya gâvur gelmiş dedi,inmiş dedi,bezmuş askeri dedi,inmiş dedi,ordan îsannar atladı bégirlere gitti;biz o gece durduk evde bubamin aldı tutmuş bayırlā,tepeler var tepelerden bakıcaqlā märebeye o gece durduk evde sönası gece bubam dedi anama bu arabaya dedi,
- 10.yüklet ne varsa dedi bi çuval önüne ekin koydulā arkasına bi çuval un koydulā,biz gene beş tane kıs sâde,bi de çocuk,altı tane kardeş kalabalıktık,neyse o gece de durduk sönakı gece oldu,sır iniya bayırdan "me me me me ..."orda olur mu be çocüm,bubamın yeri var ötede sōra sır iniya bizim,koşan koşana,koştular arabaları sır inerde
- 15.ke kü içine,çektik ordan gittik Paşeli'ne Paşeli'n ormannā saldırar ayvannarı arabaları desin bi de yāmır "şırşır şır şır şır" da o gece şüle oldu bu bey su armanın içi,o gece yattık orda sabā oldu gittik ordan Kızılca'ya,orda gittik bir evlere koydular bizi,arabamız bi yerde saldı,kendimizi aldı bi îsan aldı götürdü evi-
- 20.ne neyse sōra aaa anam duruya araba yanında biz kızan elbet tabi

- ben on iki yaşımdan dā mı çok neyse,ondan alan epsi ufağ birimiz
sōra sōra anam duruya orda asker,uruğ askerler "ī of vay" gelmiş a-
rabadan gelğaları o çekermiş gelğayı bu çekermiş be çocūm çekmeyin
bi bölük kızanım var biz de yolcuyuz,biz de gidiyaz o gece zordan
25. çekindik ordan çekildik,ordan Uzunköprü bilmem neresi gittik te git-
tik işte bilmem bir ayda mı gittik iki ayda mı gittik.Yolda gidiyaz
ne yiyaz dā koyduk dā bordan şindi anamin diya bubamin dolayya su
varsa diya dere mere gidərke yolda edun modun'da topluyalar,saliya-
lar bu kadarlık ayvannarı accık suvarcak,otladacaklar emen anamin
30. bi kaçamak karıştırıyalar bize bi sürü kızan ordan bir gece ilersi
bir ekmek amırı var pişiriye sağ üstünde üle üle biz artık gittik
Anadol'a kadan gittik Tekirdā'na,Tekirdā'nda oturduk bir afta on
gün ombeş gün oturduk tamam Tekirdā'nda orda berānkı yamasında or-
da oturduk o yamağta yok bayram geldi,geçmē vapır yok.Arfe günü sı-
35. ra geldi bize arfe günü sıra geldi,gittik tebüle şeyin başı,denizin
benim bacām ārı ben yürüyemim ben topal da.Sōra attılar bēgirleri
altına koymuşlar,bizi üstüne oturtular dā vapır durukan emen ka-
yıqçı çekti bēgirleri çıkardı.Aman durun be çocuk kızannarı çinicek-
sin durun be,anam da korkıya kızannarı isilcek dēyi anam çıkardı sā-
40. lam kızannarı beni de aldı sırtına çıktık denizin ötānsına işte.Du-
vallar diplerinde mācırlar o orayı inmiş;bu burayı inmiş,alam var
tizem var amıcam var dayım vardı.Inmişler oralara biz de indik,bi
de anam aradı kayı yok.Kayık gitmiş bubam da var ama anam taşı eşā-
ları bubamin kayıkçılāla o kayıkçı ordan o kayı al ordan eee git
45. çek uzā gitmiş bī kenara suvacık yere.Fır fır fır eşāyı atıya,arfe
günü dönsün de üç gurus para alsın.A be dur be atmayın be,gitmiş
bubamin deldurmuş,küçük kayıklarla kenara taşımış onnarı düzdüler
arabaları.Çardā çıktık Gelibelu'dan Çardā çıktık.Çardak'taydık,ge-

- tirdiler orayı arabaları Çardā adamnar çıktı, bayram namazından çık-
50. tılar. Eralde Kurban'da, ramazan mamazan tutmadık yollarda, beki rama-
zan ossa gene anam bubam gene tutardı, sanki kurbanmış eralde, koştuk
yüklettiler o vakit eālari gektik ordan Kara Biga'ya, Biga'ya orda
Biga'ya gittik. Biga'da bubam Anadolulu ordan gektik Güre; Kü'ne a-
lam var orda bir alam var bi çocū var, çocū gitmiş askere märebede
55. Çanakçale märebesine bi kıızı var başka bi alamin kızları var, otur-
duk orda beş on gün alam koydu bizi evin birine o kısta orda kış-
ladık ordan sōra çıktık gene o yazın ordan yaza çıkarken bu gece
bu çalılıkta yarın gece öbür ormannıkta geln-alcı gibi em gittik,
em yattık, em gittik em yattık, gittik Kiriması, Kiriması demiyalar
60. orayı şindi, kim ne diğalar bilmiyam, orda bir ay mı oturduk orda
ormannık, ilğinnık, pınar kazdılar orda fırın yaptılar orda oturduk.
Eyyy demişler bu mācırlar çok zengin dermişler. Sōra geldik burayı.

3

ANLATAN : Süleyman Aytekin, 75 yaşında

DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Erikler Köyü

DERLENEN : Muhacirlik-Askerlik Hatırası

1. Bis Saraybosna'nın Pirepa kasabasından şindi ben burā geldim on iki yaşında bize aslı Bosnağ dēler bize Bosnağ, Saraybosna mācırı biz onnān dilince yani nası Traşyalı diyü Anadolllu, Bosnağ yani Bosnalı demek ama burayı gelince Boşnağ diyolar aslında Bosnağ, çünkü niçin
5. Bosna dedinmi, bütün dünya bilir Saraybosna'yı ama Boşna dedinmi bi mānā vermezle. Yani s yerine ş kullanılıyu aslında Bosnağ, Boşnağ dīl yannışıklıkla kullanılı. Şindi biz burayı gēldik on iki yaşında, ee ta-bi peder sekkis sene askerlik yapmış Türkiye Osmannı imparatorlūna a bizim dūdūmuz kasabada Sırbiya erası bizim kasabamızda Sırp deye
10. bi şē yoktu. Furuncusu, bezazı, baķalı, esnafı hepsi Türk'tü yani sōra nezman işgal ediliyu mēmur kısmı ē tabi çıkannar çıktı kalannar da kaldı orda. Direk burayı gēldik bizim burda teyzemnen dayımız vardı, bizden on altı sene evel çıkmışlar. Biz on altı sene sōna gēldik bu-rayı, eee peder ölmeseydi Orāniye'den, Susurluk'tan, Adapazarı'ndan
15. mektuplar gelirdi, tabi boşaldı buraları Rum, Bulğarlar gitmiş sen e-men burayı gel dēlēdi, dükān ,kāve ev içi iç düşünme, yannız kendini burayı atmā, i ama tam azırlandı u günnerde ecel gattı öldü. Koca vā-lide bizi getirdi burayı eee dul kadın nereyi götürsün bizi, kaldık burda pederin orda ölmesi bizim burda kalmamıza sebep oldu. Mekte-
20. be orda birki sınıf gittim. Sırbiya'da burda gidemedik çünkü peder ölünce yani dā Türkşesi onun bunun işinde çalıştık, eee ta askere

- gidinceye kadar, asker Hanakkale'ye Jandarma Okulu'na gittik, bi sene kaldık Jandarma Okulu'nda o zaman Kürdistan'da isyan vardı, otuz altıda başladı attā dış düvellere kāğı Türkiye'de isyan var denmesin
25. deye "Şark Manavrası" koydular adını Atatürk zamanında ovkıt orda bi sene kaldıktan sōna Tunceli'ye gittik biz şeye Dersim'e, orayı üçüncü Seyar Jandarma Taburu'na gittik. Kardeşim onnar otuz altıda yani biz bundan sōna Türkiye'ye nasker veriz, ne de vergi veriz tanımayız Türkiye'yi demişlê attā Elazîr arkasında Arput var. Fırat
30. neyrinde Fırat neyrinden geçmek içi bi āç köprü vardı. Eee orayı bi otomobil yollayolā onnāla annaşmak için î ama atış açıyolā otomobil geri dönü. Sōra bi tank gönderiyolā, tank gidince, ondan sōna, onnā dā da beriden de asker ama otuz altı-kırka kadar devam etti. Kırkta bis son süpürgesini çektik e yazın meselā, e zaman Elaziz karışıyodu ora-
35. yı Tunceli vilayeti yoktu. Sōra bis tēris olduktan sōna Tunceli vilāyeti kuruldu, Elaziz'den ayrıldı. A Deli Fikri isminde tümen kumandanı vardı, ilk yazın geldi ecā iki tāne Kürt gönderdi onnara, ekmek siğara bāşış "Gelin yapmayın etmeyin teslim olun da" zati evleri şu toprak, yıktık, ācını yıktık, kapını kacānı mārada bulduk kırdık. Eşya-
40. sını yıktık. Onnarın erāzisi eşkiyāya çok müsayit öle ya. Bi Kürt bi tabır askeri zaptedir. Velāsıl eger bize yāşe getiren Kürtler yannış annamalā vā burda. Kürtlê isyan ediyolar, Kürtle vuruyo diyolar kardeşim bizim mermi atan da Kürt bize yāşe taşıyan da Kürt bize kula-
- . vuzluk yapan da Kürt yannız e Alevî olannar Türkiye'ye karşı geli-
45. yo. Şindi ē dedim ya ekinnēni günā sevap keyverdik ayvannara, zaten bi bayırın etēnde bir dölüm yer bulmuşlā. Kasıma yirmi gün varke başlar kar yāmā on santim, yirmi santim, otuz santim azar azar üç metre-ye kadar kar çıkıya. Napsın yicē e bitiyo, bu sēr ben ölecēme o ölsün diyo. İşte böyle.

4

ANLATAN :Zehra Yeşilfidan,80 yaşında
DERLEME YERİ :Kırklareli İli,Eriklice Köyü
DERLENEN :Evliliği-Yemek Tarifi-Düğün Âdeti

1. Zerā ,yaşım emen seksen,aslen Kırklarelililiyim.Çifçilik yaparız.
Bizim adamnar şēden gelme mācır,Sırbıya'dan Balkan arbinden sōna
geldi onnar.Eskiden anam bobam çifçiydiler.Burayı geldim bunnar mā-
cır,çobandılar ondan sōnası ben de sevdim,anam bobam verdi,bu çocā
5. kaçtım,Kızılçıkdere'den burayı kaçtım,çobandılar,bizim kōde çobandı-
lar.Ağam beni,ağalarım vardı,bi de kız kardaşım beş kardaştık biz
ondan sōna başkasına vercek oldu,benden küçüne ben gene ordakene be-
ni bu çocuk istedi,ona karşı ben gitmedim.Sōn te buna kaçtım,ben pek is-
temezdim ama mecbur oldum sōna kaçtık.İki tane kızım var bi çocūm
10. var.O kāve bizim,o benim gelinim erda kāvede.Astalandı bu gün de
var on iki yaşında bi çocūmuz onu yolladık şey bāyı sürer de ölunun
kızı var, tornum var.Fasille,fasilleyi mi ?dōradım taze fasile,yı-
kadım,kavırdım suvanını kavırdım,ondan sōna suyumu koydum,kaynadı-
yem ekmek te yaptım,aç mısın ?Çorba yaparız,çay yaparız,tarana ya-
15. parız,tarana yaparız.Ondan sōna un çorbası yaparım,er şē yaparım,
gördümü,duydumu yaparım bi çocūm var on iki yaşında ne çorbası o be
bobanne der bana,ben gene derim "Peygamber çorbası"eee şindi der,
yidim der,ağşama bırak,sabā bırak yarın ölene de bırak o çorbaan
çok sever şe;nāne koyarım içine sarımsak koyarım içine sirke koya-
20. rım çıvdırı,öbür ölüm bi taz yir,dede bi taz yir,o gene üç öne is-
ter benden āşam gene yaptım çok sā ol bobanne eline sālık der çok
güzel olmuş der;Onu gene şēttim,egmek yapmadım astaydım,iki sene

- oldu astayım,ondan sōna burda gene bi komumuzun kızanı oldu em dedim yakın komşu em ona giderim yaptım bi tepsi yaptım,gelinimin kar-
25. dağlānın kızannarı geldi onnara birer ikişer tāne gōcū gelir alır, çok akilli emen annar ön arkasına taklaşırlar pişirim emen aygazda emen onnara veri birer tāne kendine alır iki tane sā ol bobanne der tōle.Seversin bi kıızı,düşünürsün taşınırsın kız da seni sever,çocuk sever ondan sōna dūnūr gidersin,dersin sizi sevdik,diledik Allān em-
- 30.riynen,Peygamberin kavlıynan kızınıza dūnūrüz,siz de bizi severseniz ne diyelim onnara,sōra nāparlar,nişan yaparız,yüzük takarız.Kına gecesi yaparız eee hey;insannar gelir oynarlar,cūnbūşler,eh kına gecesi yemekler yaparız,komşuları çāriz,akrabaları çāriz,gelinne güveyi kaparız.Şindi ādetler dīşti,a şindi şēde yapıyalar ne diyalar on-
35. narı marı,salonda yapıyalar.Öte gün salona gittik,ben de gittim.Benim tornum subay,gideyim subay tōlumu göreyim bakalım kimin kızını aldı ? Aman çok güzel kız almış kaynanası çok güzel,kaynana ebe,a e bobası oca,kız astanede çalışıya,emçeri,doktōlāla beraber şeye çārımışlar ennarı ameliyata gōcū da subay,pazartesi günü giccekler
- 40.Ezircan'a;dedim:"Ezircan duman eldu/Ālimiz yaman oldu" yandı ya bi kere Ezircan.Bi karı gelmişti ōretmen mīdi,ebey mīdi ? yalan elmasın;ele bi de şişman a dedim Ezircan yandı ya dedim.Ālimiz yaman oldu ya dedim.Yandı dedi,yerine gene kurdular dedi.Bilmem uzak memneketlēn adlarını unudūyam şindi Ezircan'a gōcū kaldırmışlar.Burda
45. şēlik yapmazdı o ki ālem gibi bilmeyen askerlere ocalık yaparmış. Ezircan'a gitti,büyū duruka küşū evlendi üş tāne kızanı var,iki gōcū var bi tāne kıızı,kızı oca gōcū subay,en bük gōcū geline bilezik yapmış para verdi e.Kardaşının dūne davulla geldi,kara davulla,çat benim oynacām geldi.Mani biliyem :
50. " Denizin dibindeyim /Bobamın yurdundayım
- Eller ne derse desin /Ben kendi derdimdeyim"

Beyazlı bacadan /Siyah duman tüter mi
Gelmiş bāḡeye bülbul /Garip garip öter mi
Ötme bülbul benim derdim bana yeter

55. Kuş temel tutar yuvada bir yārım var

Şabreyle şükreyle

Şabreden erer murādına

Alḡacık Allattan kar yār (elek) ḡok bilirdim ama unuttum.Tā ister misin ? İlazım mı ?

60. A güzel dünüşüm dedim,ölüm da ḡok kısmetli dedim,arfe günü oldu dedim annesinin karında āladı dedim.Ḳaynanası al kızını istemem dedi,aldım getirdim dedim,yolda āladı dedim."Nanni yavrum nanni/Eller ḡalışsın sen ye"de dedim.Baḡ kısmetine ālamış dedim.Annat ta bi ke-re dedi,bana,ḡok sevdi,gelini öptüm gelirke sevdim onu,dedim kıḡa

65.misafir gitḡem sana,güzel gelinim dedim.Bāḡede suvan filan ektim,gelinim dedi ekme bi ḡē olmaz orda.Asta ēraḡtım,ramazan da tutarım ikindiye ḡadar ḡalışırım,ikindide urrum ḡafayı sabālān aḡḡık ī olurum gene ḡalkarım.Gene bāḡeye bi kızımız var atma kızım atma,attı ayvannān gübresini ne toprak bulabilirsin ne ḡē. Şindi bana onnar

70,bi ī geliye būberlere gübre dōşüyem,duvar diplēne,ḡürdüler orda,bāḡeyi suladım,ekmek yaptım.İşte öle böle.

Ben dört yaşındaydım o zaman ocalā yoktu,geldik mācır geldik,gittim būdünen gittim işte on üḡ yaşında,ama ḡafam almadı,ondan sōnası,sōnası ḡok aḡıllı oldum,bi ḡurşum dōktürdüm kendime ḡok ī oldum.Bi ī-

75.tiyar dōktü,sen ēramışsın dedi.Burda ben asta oldum,ḡaynanam demiḡ acık eḡu onu demiḡ,sen,mıḡkayı aldım,şükür yok şindi,ordan kızanḡa.Üḡ tane ābim oldu,bi kız ḡardeşim öldü,anam bobam öldü,bobam Balḡan arbinden geldineyin o yaza dōru kimi na zaman biz ufaḡtık ḡāşılāmā ḡıḡtık,doksan ekimi zamanı dedem öldü yaḡın yaḡın az ḡalsın bobam

80. ileri ölcemiş.Kömür at,ekmek pışırım be ölcāzım.Sōna te bōle kıyama-
sın yere koymā .Bu bizim komşu kızımız bunun bobası öldü,bunun bo-
basını urdular "Bocuğ gecesi".Ondan sōnası,būk bi çocuk urdu onu
Pomaqlar'dan,ondan sōna o karı biraz durdu bunnān yanında kocaya
kaştı.Bu kızları döver bunnara uruspu şu bu bāri tūlü tūlü.Sōna bu
85. kaştı bi adama soysuz bi adama kaynanası başını yardı,kaynatası döv-
dü.Dövdürdü dövdürdü,neyse burdan kalktılar gittiler kasabaya ayla
tā çalıır,kendi ipinden başka ālemin işlēnde.Övler yaptılar,ökü-
matta durū kapıcı şindi,bu karı ona iş buldu.Ondan sōna döv karının
yar kafasını kızannānı döv,karıyı döv,orayı burayı te şindi bu ka-
90. rı iki üç ay oldu çıktı,te burda bobasının övi yıkılıya yıkılıya
te bōle duvarın yarısı yıkılmış arkadan te üssü iç yok anası baş-
ka kocaya gitti.Bu gün giderselē çalışma yicekler gitmesselē ka-
rannıq kışta Allā korsun ya iki kız var bunda öv de bulamıya öv de
yek,kasabada pālī istēlē,erkeze dermiş öv vermeyin,o maskara adam
- 95.görsen gene pis kediye pis demē bilmez öle bir şe.İki tane üç tane
gocū var.Çocūnun biri gitti Angara'ya mı gitti?Bōle gocūm.

5

ANLATAN :Zehra Başmaya,77 yaşında

DERLEME YERİ :Kıklareli İli,Eriklice Köyü

DERLENEN :Yerleşme-Düğün-Yemek Tarifi-Giftçilik

1. Zēra Başmaya yetmiş altı,beki yetmiş yedi bile şindi bak ilk arp olmuş ikincide Çanağkale märebesinden ben olmuşum,bobamnarı toplamışlar Balkan arbında dīl de o ikincide biz,burda olmuşum ben.İş-kipli məcırı ama Işıklar'da olmuşum Tekirdā'da Tekirdā'da o kadar 5.yaşında ben bobamnarı toplamışlar ben kalmışım üç aylık böbek giden gelmi ki iç.Te bi täne,bi de öldü bi de sâ yok.Yunan'ın kaçtı-nı bilim işte başka yok iç burdaydık bayā kız idik ağan Yunan kaçtı məcır idik ama yerli olduk.0 zaman gelmişik tã ufağka kaç sene buralara ,tabi yerli olduk.0 kadar başka bilmim iç.
- 10.Dünner işte gezer okūcular olur dün evlenir kızlar vakti olan çalgi tutar,olmān tutmaz,yok başka bilmeyim.Yemek işte nāpıcan tavuk kaynadırız kapama yaparız,kaştırırız sovanını,pirincini dizeriz tepsiye etlerni fırın var ise fırına atarız yok ise ekmek kapakları var onnar ile kaparız o kadar.
- 15.Giftçilik yapayız.Ė yaptık ne yaptık evlere girmedik çapalarle,orağ-larle,şindi çıktı bu biçmekler,makinalar,ne yaptık iç bu derecelē-ri bulduk,sağat olduk onnar leğberlik,kırda kazdık çabalandık,ükü-mat verdi bi kaç parça tarla bi kaç parça satın aldık,onnarı da azi-ne dayatti.Şindi kazandımızı azineye ödēyiz.Arman ne belā düşediriz
20. oni koşarız öküzleri bütün gün düven aydāriz koparız böyle aydi sa-larız öküzleri toplāriz yabalarla sāvırız,elēriz gözerlerle koptuk

gükürüdük bu zamanı bulduk leğberlikle.Rātız berekāt versin bu zaman
artık elimiz ayāmız ise dīmī ki iç iç.Bitāne evli kasabada kız bi
tāne evde,iki tāne bi tāne motoru devirdi,öldi.Biri okula gider ken-
25.dini atmış öldi.On dörder yaşında on beşere bastılar.İki kız,biri
beş on yaşında te giti ablalarına misafir,gelnimiz āla āla iki gözü-
müz kör oldu,dedenin da benim da,dede asta yatı.Öle gocūm çektik i-
te bu güne kadar.

Eee var ya bütün mācırān buralara geldi tabi Tekirdā'dan Işıklar'
30.dan ,var bobamız arpte kalmış,ben küğücek kalmışım altı aylık böbek
var bi kardaşım astalandı burda timaranede oldu,astalandı karısı
"Ay karı öldi,ben üç tāneyle,kalıcām karı ölcek ben üç taneyle kalı-
cām" kaydırdı aklılcınıgēldi bi dā kōde astānede iki kız kardaşım var
biri İstanbul'da biri burda Poloz'da ana bir boba ayrı,görüşüm.Açan
35.elim ayām tutaydı gidim İstanbul'a şindi gütüren olursa gidēyim,gü-
türen olmasa giderim tōrda dā kalırım Topkapı'da nereye gideyim.Ner-
den çıkardılar bu ādet işini gene eee Allā Allā yeni çıktı bu ādet
konuştun nu iç kimselerle,burda Ayni'ye gittiniz mi şē be nēler sō-
ledi.Napsın yok başka o kadar.Var bir kaç parça tarlamız ama yeter
40.mi leğbere aldık satın em mal sayibilarına doyunca para verdik iki
sene müdetine var idi üç sene dayattılar ükümat şindi azine azine
ödēyiz,kestiler dönümüne altı binnira aydi sēna te bu şēttiler,te
bu komşudan aldık bi tane şēden bi tāne öde ödeyi işte azineye ödē-
yiz kendımızda var bi kaç parça te onnarla,icarla alı çocuk .Atırlā-
45.yım ama unuttum.Çacūm o zamannar çektik ekinneri topladı ökūmat ne
çektik ne çektik,minnet ep biz görmedik,şē vardı bakla uni yedi;sen
etiştin mi be Şaban aj durdu minnet ep biz en son zamanda arpacık
üttük kimisi bakla,kimisi mercimek,kimisi şē,Alaman arp olūmuş ta
topladılar arpta,topladılar minnet aç kaldı çatır çatır şini gidey-

50. siz vesikayla basma alma burda bi kuyruk eee kavaqlar yanında bi
kuyruk elden ele, elden ele, on ikilik basmalar varidi, atar sana dört
metre, Amelikannar öle öle çektik berekāt versin gene gâvur iziyeti
görmedik ona şükür. Sıra sıra fakir fıkara beş lira şeker memūrāna
bi buçuk lira, çekti minnet memūrāna bi buçuk lira piling fakırlara
55. beş lira öle çektik.

ANLATAN :Ayni Yavuzyiğit,83 yaşında

DERLEME YERİ :Kırklareli İli,Eriklice Köyü

DERLENEN :Yerleşme-Düğün Adetleri-Savaş Yılları-Yemek Tarifi

1. Ayni Yavuzî, kaç sene oldu Balkan arbindan beri gelmişik iki üç dört yaşında Sırbıya'dan Doyran məcırı biz yavrim.Balkan arbindan da gældik,eee gældik buralarda oturduk,kaldık,memneketimizi burası bildik,buradan gældi o vakıt afedersin Kavkazlılar burā oturdu 5.beş on sene bi defa Selāni'ye gittik,üç buçuk sene Selānik'te oturduk Doyran açıldı dīne biz,ordan gældi üç buçuk seneden sōna emir, gene bu tarafa Türkiya açıldı,o tarafını gāvur sardı dīnesi döndük burayı gældik biz işte böle,konuş sēn de bakalım.

- A burda évlendim ben,burda evlendim,dünü filan epsi burda oldu 10.işte ā dede sizlere ömür dede de bu külü ama otuz yidi otuz sekis sene oldu dede öleli.Var sā olsunnar altı tane,yidi biri kız sizlere ömür beş tane kızanım kaldı.Orda İstanbul'da işte bi çocūm gene var İstanbul'da belediyede şöfer,dört tane kızanı var,kondudan konduya o da gezer.Bi çocūm var kırkaltı-kırkçedi yaşında dākin evlenme- 15.di o da tōrda inşātlarda bekçilik yapar,konu bekler o da orada durū.Bayramda birer kere gelir,bu sene gēlmediler dā bilmem bunda gelecekler mī yavricūm.

- Gelin alıcı davıllıyla,zurnasıyla ēr geyiyle yapardık,nası yapmazdık.Dünür gideriz ondan sōna dünür oldumıyın kısmete bırakırlar, 20.dünür olurlar,kız da rāzılī varsa çocuk ister,ana boba rāzı gelir verir,vērdikten sōna işte öle olur.

Çapa misir orağ biğēriz biz.Ben tezgā dokumak bilmem yavrım.600 kır
iği,ev iği onnarı yaparız,inēmiz varsa bakardık,yok ise ele izmet et-
mē giderdik tabi.O seferbēlikte ne ot yidik güzel evladım ot.Burda
25.bu yerde yidik bu memnekette yedik,burdan Poloz'a giderdi anacīm rā-
metli kepek getiri toplardık eşili yapardık ot sekmesi yērdik,ama
şē,şindiki çok şükür Allājma yani fākiriz fıkara yız ama onun pirini
yēriz,ē ne sefiller çektik istendi millet arasında be yavricīm çek-
meden olmaz bu dünyada.

30. Gēldiler içeriye soktular o tabut gibileri en başımız açıldı,
kimimiz Kırklareli'nde kaldı biz Selāni'ye Doyran açıldı,Selani'ye
gittik yollar kapandı,yollar kapandımı,bir emir geldi,cāmide o gece
Mevlānā Cāmisi,oturūz tabi sen küçüksün ama ben annattırayım sana
dediler kim kesicek bu gice Türkler'i urğana dizicekler Mevlānā Cā-
35. misi'nde,Selānik'te Selānik'te ābicimin adı Öretmen Kemāl ıdı Şükrü
çevirdi "pat pat pat" dayakları ağama atallar Kemāl Kemāl Kemāl afe-
dērsin "Kuç kuç kuç" vallayı billeyi ondan sōra bir emir gēlmiş o
gece Atatürk gelmiş gözleri bu kadar be Kemāl gelmiş gözleri bu ka-
dar be kapılardan bütün karın yardılar ep sildiler onnarı bu kadar
40. Ondan sōna ne Vanğazası kaldı gezilmedik, ne Kavalalası gezilmedik,
ne Sarıpazarı kaldı gezilmedik ep iş aradık orda burda Selānik'te
eldü bunnar ep.Ordan burayı dönüş yaptık gene vardı Kırklareli'nde
kalannar gelmiş,bu evler yıkılmış biz,ben yaptım bunnarı dede öldük-
ten sonra kendicīm bēn yaptım,arsa ökūmat kanun gittik öle bıraktık
45. te ē zaman eldu,yıkılmış,yaptım gene.

Oruç tutardık,zekātımızı,vitirimizi verīdik,ekin varısa ekin
verīz,para varsa para verīz,er şē fākir fıkara ne lāzımsa onu gay-
ret ederdik.Bayram türküleri yapardık;aman nerde be çecūm unuttum
artık ben onnarı nerde bileyim a be nannadayım derdik işte gençke :

50. "Selānik'te top atıldı /Gidin bakın kim uruldu."deyi iç öle öle öle yapardık yani bi şe.

Vallā yavricīm bak kıt para da yardım,ani yani evlādım dā dört tane kızanı var,kiradan kiraya,gecekondudan gecekonduya,kendi şöfer yardımı yoktur.Allat ta bilir kul da ama yalnız ben başıma rāt izi-

55. yet ben sülerim canım sıkıldımı giderim İstanbul'a dōru göcüm tabi arabaya pinerim giderim be yavrım,a yol emen burda Şafra'da oturu onnar kimisi Zītinburnu'nda oturu ondan sōnası tabi bayramda geldilermi üç beş paracık veriler,ama geçen sene gelmediler,e bu sene de büyük bayramda yok yani epsinin fakirli var.Bir göcuyu asker dört ta-

60. ne kızan ev kiraları yüz elli lira kira be yavricīm,ķondudan ķonduya gezer çok pālı ondan sōna yaşıllık bāladılar bana yéter Allā razı olsun taşı tutsunnar altın bulsunnar berekāt versin,devletimize kuvvet milletimize kısmet irāmet versin.Allā ilik oşluk versin.

A ne yapıcām be yavrım şindik ben būber domatiz,a yaparız be yavrım

65. sevan ilen,patlıcan ile,dematiz ile būber ile,ēr şe ile olur ne koyarsan içine banya istersen bi damla et olursa koyarsın er bi türlü yapardık ama şindi tarna yaparız,yufka kıyarız yaparız vakıt olannar ama biz yapamayız,tarnayı yaparım kendime.Eēe tarif işte maya,işi maya koyarız ekmek mayası yürüz yurtlen sütlen onu kararız,

70. domatiz,būber ufalāriz içine yaparız,yatırız,bazısı bir afta yatırı bazısı üç gece bazısı iki gece er neyse onu çıkarız güneşe dolturuz ölarız onu güzél ölarız eleriz kalbırdan ince sık kalbırdan te bi tarana olur sana bi çorba.Bişirmesi de suyu koyarız ateşe atarsın tuzunu başladımın tarnayı şedersin ezersin kaşıkla kaptā ezdinneyi

75. başladımın pırelennē su dök onu ipek gibi kaynayıverı,pışer sōna yēriz onu ya koyan yā koyar,süt koyan süt koyar içine.

Çifçilik o vakıt bobaları sāyıldı vardı öküzlerimiz ayvannarımız,

- evimiz varıdı,bobaları öldü,müşterek imiş evler gēldi adam yıktı ev-
leri attı beni soḡā,altı tane kızan evladım evā napayım iki sene
80. sīr otardım tabi yavricīm,bütün memneket bilir.Çocuklar küçük boba-
ları ölene ḡā vermediler ayvannarı kövün sīrını otarsın,ben otardım
biraz ekin çıkardık,topladık sattık,gittim Derekölerine odun aldım
bu evi yaptım yavricīm.Yannız çocuklarla beraber işte.Yannız ābim
de Öretmenidi yardım etti gene burda var Ḳadıkö'ne gittim dörd ala-
85. ba da beleḡe ḡaldı berekāt versin orman şefleri yardım etti.

- Yani dā dayanıklı bu gübreler ḡıkana ḡadar ḡini milleti yēse-
ledi ya.Ani biz memnekette böle gübre atalım ekin ḡıkattıralım biz-
de yokıdı bu.Biz bunu tez bobaları böle öldükten sōna bu gübreyi
ben otuz beş otuz altı seneden sōna gördüm bu gübreyi yeni gübreyi,
90. biz gübresiz ekerdik tarlalarda ne Allā verise vallā yavricīm.A be
olurdu be yavrim ḡindi bu gübrelēlen millet maf oldu.Em gübre para-
sı,em ḡit parası bak bu sene yavricīm bittāne ekinim yok.Ne gündöh-
dü,ne misir tallalar beş ḡaldı.Eeee vakıt yok gübre mi alayım,tüm
mu alayım icarla,icar gene ḡurtarmaz.Dedim dursun bu sene beş tar-
95. lalar.Yimmi dönüm yerim var zate başḡa yok beyav.Yarı yarıya ver,
iki teneki üç teneki ona sana bi teneki versin,iḡ iḡ ḡurtarmaz be
güzel yavrim evladım napayım öle olduḡ bu sene işte.Berekāt versin
devletimize işte Allā razı olsun Allā kuvvet kudret versin.

- Eski okula gittik biraz Elam'a ḡadar bu yeni okula gene iḡ git-
100. medim,bobaları salmadı o vakıt beni okula.Küçük kızannarımız var
fākirlik var.iḡe ḡıra giderdik e ep Öretmen okutturamaz ya.Yazar
bana ki A,B,B,D bayā ürenmiştik ama ḡindi unuttuḡ artık bilmem,ken-
di imzamı atarım zatı ḡaşı beḡi ökümata gittimi para almā iḡ baḡa-
yım dērim beş,gülerler bana Allā razı olsun,ḡok ḡükür Allā razı ol-
105. sun ökumat dā memnūn yaptı.

7

ANLATAN : Havva Çilek, 62 yaşında

DERLEME YERİ: Kırklareli İli, Kadıköy Köyü

DERLENEN : Yerleşme-Düğün Âdeti-Yemek Tarifi

1. İsmim Ava Çilék altmış iki ,okuma yazma yok, kalmışım öle. Bi dā-
nın başında oturduk evladım burayı okul açılmıştı ondan sōna geldik
biz bir afta kadar burayı. Sīl benim ayakabımı aldı götürdü ondan sō-
ra geldim ben okula girdim, dedi ki mālīm bana "Niye "dedi "Senin a-
5. yakkabın yok" dedi, ben de dedim sēl aldı, üleyse dedi bu gün öte de-
di gelmēcēn dedi bittā da biz okula gelmedik ama gelmedime çok piş-
man oldum bu kōde kalsaydım okucādım biraz o cāyıl kalmācādım, bili-
rim ama "laflık". Yukarı kōde sekis āne otūduk ondan sōna burayı gel-
dik burda da çalıştık çifçilik yaptık geçindik. Benim bobam çobandı
10. anam da ev kadınıydı. Boba tarafım Arnavıt, ana tarafım da gacal eee
kırmayım şindi. Dedeylen evlendik çok olıya e kaç sene oldu artık u-
nuttum diyemēcēm bi şe eee dedeye ben kaçtım ondan sōna kaçtım, de-
deye ben kaçtım ondan sōna kaçtım dedeylen zor uzlaştık kaçtım déyi
Ondan sōna kocam askere gitti kaldım ben bi sene bekledim dedeyi, üç
15. elti bi yérde durduk dört beş sene geçindik çok güzel ondan sōra ay-
rıldık, çifçilīmizi yaptık burayı geldik kāvemizi aştık dükān işlet-
tik böyle geçindik durduk.

- Dünneri gene şindi, şindi çocuk kıızı ister, dünür gideriz kıızı
verinkār olūlar ondan sōna yazālā bi kiyāt elimize geliriz kızın is-
20. tedī şeleri yaparlar dūn yakınnar ondan sōna kıs tarafı tatlısını
pazısını bōrēni yapar türkū şarkı gideriz. Çocuk tarafına gelir, ço-

cuk tarafı da yapar,ondan sōna dūn yaklaşıır dūnū de güzel dūnūne
davılınna,dernēnne güzel yaparız,ōle dūn gelir geçer.Ķına gecesi-
de de türkū sōleriz.Ķindi bunnā gülcek benim türkūne,çalmayam,nası

25. sōleyem be

Urun gelinin kınası
Aylesin Ķarip anası haman
Atladım Ķestim eĶiyi
Sofrada Ķaldı ĶaĶiyi haman

30.

Gitti de evlehrin yakıĶiyi
Ķēn ola gelinim Ķēn Ķēn ola
Gittiyin yerlerdeh gelin anım
Gün ola aman gün ola

35.

Verin gelini gideyim
Sizi duvalar idelim haman
Dōkūn pilavı yiyelim
Ķēn ola gelinim Ķēn Ķēn ola
Gittiyin yerlerde gelin anımın
Gün ola haman gün ola

40.

AteĶe Ķoydular yufĶa sacını
BaĶıma Ķoydular benim kilim tacımı
İĶime Ķoydular benim Ķahır acımı
Ķāla gelinim āla gelinim ben gider oldum
Evinizi,iĶlerinizi tērkedar oldum

45.

Sōleyemēcem.Ondan sōna ĶarĶamba günü de türkū sōylüyaz,gelinin
yüzünü örtüyaz,tūlbentlen damat elini öptüriye dūn bitiye tā neble-

yim şindicik.

Şindi tarananın büberini suvanını domatizini dōrarız,ķavırız.

ķavırdıķtan sōna bi kilo da yort ķoyarız iķine unu eleriz,gūzelce
50. yōrūz,onu bej gūn ūj gūn tutarız,ķıķarız ķurudup onu gōzel ķalbır-
dan eleriz.Hēleriz onu evladım,ķuruduruz,pişiriz,yériz.İremazan ay-
lānda biz yōķarı kōdeydik yannısķaydıķ,oraz öterdi,orazın ķalkķar-
dıķ,ondan sōna davıl yēķtu durdūmuz yerde.Ondan sōna geldik biz o-
razla ķāķardıķ.Eveli ķadıkō dedilē orayı,burayı da Aşā Kō dēdiler
55.bu iki kōyūn adı başķa ben bilemiyam,beki Fērū bilir onu,sōnadan
ōrendim.Ondan sōna yuķarı kōde duruķan evladım bis orda evlendik.

ANLATAN : Harun Küçük, 76 yaşında

DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Kadıköy Köyü

DERLENEN : Muhacirlik-Askerlik-Hayatından Bölümler

- 1 . Bin otuz bir, yani bin üçüz etus bir dömluyum, otuz beşte geldim Bulgaristan'dan geldik Silistre Silistre kazasından geldik yani Kırklareli Karaçoş Kü'nde çok şükür oralardan geleli beri yani annem bobam epsi vâdı, kimselē kalmadı kalmayınca kadā ben yalnız kaldım, ke-
5. ca karım yok, bi gocūm var o da benden ayrı, ben gene şindi yannisça durup geçinmē savaşırim. Şini çok şükür, gene Bulgaristan'dan amica çocukları geldi, onnari da sâ salim burayı attık onnarla tâ açık mabet ederiz yani î geçiniriz. Şindilik bu sât yani sâ sâlimim yani kendime kadar yani geçiniriz. Adım Arun Küçük .
10. On sekiz yaşındaydım geldik kısmetim çıktı evlendim burdan gelk-çocuk sâbi olduḡ annelēmizi kaybettik, âbilerim vardı onnari kaybettim, işte şindi ben yannisça kaldım, şindi de böyle yannisça geçinmē savaşırim. O günden beri çifçilik yaptım, çobannık yaptım, kü izmetkârlî yaptım kü kâyalî yaptım. Şindi böyle yannisça vakit ta geç-
15. ti, yannisça geçinmē savaşırim. Geldi de gelicek te tâ, tâ birküç âne gelcek te var. Şindi gözmüz ardında onnari bekleriz. Allâ kısmet ederse avşam sabâ yani şindi bunnar geldi çok şükür şindi ben tebrayı yalnız gocūmuz da bakalım sâ sâlim burayı bi eletmē savaşırim. Beki onu da bu yazın burayı alırız ondan sōna tâ biraz râta eririm. Ço-
20. cuk Demirkü'nde ademe, ademe yapı orda iki sene eldu evli çeluk ço-

- cuk var.Torunnar var.Tonnarı özledim,giderim orayı biraz orda biraz burda geçinmē savaşırim gezinirim damatım var Kırklareli'nde kızım bi tane,iki gocūm var gocūn birisi asker şindi gelecek bu yakınnar-da şindi tōnnān sāyelēnde biz de geçinmē savaşıriz.şindi başka ne
25. diyeyim yani bu kadar şükür.Ben şindi cāmiye eve ben kendim o kadā Askerlik ātıralarından çok şükür burayı biraz izmetim var o Ā-laman geldi sene otuz dokuz kırk seneleri askere aldılar bizi astā-nelere diye aldılar,biz sakat olarak yani astānelere aldılar bi kaç gün misāfiren durduk orda misāfiren asta bakıcāz dokturlara derke
30. bizi kaldırdılā Konya'ya,Konya'ya kaldırdıktan sōna bis saniz orda izmet vercekler aydi verdilē bize birer git bēgir,bis sözde sakat asta bakıcak derke verdilē bi katana bize adi bakalım aldık o kat-naları Balıkesir'e geldik tirene a bre a bre geldik Edremid'e,Ed-remid'e geldik,aydi orda aldılar subaylar ennarı gene verdilē bi-
35. rer tek bēgir ordan gittik İzmir Dikili'ye sakat olarak bölüklere verdilē dörder kişi ordan sōna bittā karavanalā var,koliba var bekledik orda oturduk baktık rātımıza,izmetimiz yani bu kada.Ondan sōna görmüş bizi dokturlar orda sakat,çarsıda gezinirke,o demiş bur-da bayā sakatlı var,bunnara neçin burda izmet yaptıri bunnar,bak bi
- 40.şē yok yani düzeldi de biraz,endan sōna bu dektur bizi epsini top-ladı gelin bakalım burayı,bize birer bi şē yazdı ordan yani astāne-ye gönderdi,ben İraç çıktım,İraç çıktım.Çıkarım bölük kumandanına rapor gelecek diye,komutanım benim rapor...."Dur be ölüm yi iç yat burda,senin işin yok bi şē yok,rātına bak " dedi.Ben de ordan sōna
- 45.tabi biz tā o kadan üzüm etmedi,çıkmadı er vakıt e benim rapor ge-ne arkamdan gelmiş yellamışlā burayı şübeye,şübeye geldikten sōna e kar yādı kış oldu,kalktık Bergama'ya gittik orda gene tabi iç ü-züm yok,ben gidip yatıyerim ne işim var bölük gittimi seye,böle tā-

- lime ben kûj bekçisi ondan sōna gene bi gün ince kar yādı, çıktım
50. can sıkısına nizāmiye kâpiya dayandım ordan gelene gidene bakım, o beni yollayan dokturun da sıyası beni gördü, gördükten sōna "A ba arkadaş ne arıyesın sen burda"; "A ba nārıcam " sen dedi filan vakit gitmedin midî İzmir'e doktura ?Gittim ama dedim rapor gelmî a be senin rapor geleli, dedi bu kadar oldu. Sen gittin gibi geldi rapor
55. öle ba ama dedim, ben görmedim raporu, ben almadım elime gel sen burayı .Çarşıya giderke sâ olsun Allā razı olsun götürdü beni doktora "Doktur beyim" dedi, bak dedi filan urbayı diktirmişti bu arkadaş raporu geldi bu tâ gitmemiş, öle mi? öle; bak bakalım dedi şurayı kayıtlara bakalım, rapor geleli olmuş dörd beş ay, ondan sōna doktor e-
60. men benim gene sevk pusulamı yazdı, ordan getirdim kumutannara verdim burayı yani, ondan sōna benim teskereyi yazdıla yolladıla geri geldim eee ordan sōna Bergama'dan Dikili'den rapor var İstanbul'a geriye gelcem, aldım ordan geldim Dikili'ye rapor bekliyem, ordan gene Kırklarelili arkadaşlar var, "A b'arkadaş" dedi, "Sen ne geldin burayı". A ba dedim sen görüsün be ben teskereci şindi burdan rapor, ama rapor dedi dün gitti üç aftada bir gelî, o dedi gelecek ordan üç üç afta durulur mu burda ?Onnâ bana bi can sıkısı verdi erda ondan sōna ben erdan emen sabālān uyku muyku tutmadı beni, altı sattu Dikili'yle Bergama'nın yolu ben emen kumanalarımı sırtıma "Tak tuk tak
70. tuk" yavaş yavaş tam avşam ezanına yakın geldim Bergama'ya. Ben şindi yok para da yok o zaman para da çok kıt ama ben dedim şindi parasız purasız yani beki giderim ondan sōna gidim ben burdan o zaman vesayit yok yani bēgirlen albayla gezî. Bi de baktım karşıdan gelî ben de asker er şē sırtımda emen önüme çekilivēdi, dedi: "Ölüm nerē
75. gidīyesin böyle"; dedim: "Paşam iş bu takım bu takım ben böyle böleyim, benim laporum geldi şindi gene teskere aldım gittim Dikili'ye dün

dedim rapor gitmiş İstanbul'a gitmiş dedim üç aftada bir gelirmiş
orda dedim devecilē var bā gene sap çıktılā ama dedim kış şindi
yatmā dedim biraz zāmet olmaya biraz söklūcam diye dedim çıktım

80. bu sabattan beri dedim gelmē savaşılm, e paran var mı ? dedi, dedim:

"Param n'olcağ ", dedim: "Parama beş lirayla dedim geldim burayı ee
bu kadarlan beride askerlik yapıyam dedim, yok ama dedim yalvarcāz
yakarcāz dedim bi şēlē yapıp çıkmā savaşılm Soma'ya dedim ordan ti-
rene bincez. Al dedi, gel burayı arkam sıra dedi, gittik sōna a kuman-

85. dannarın durdū māfele ben şindi ep korkūm, zabıtānnar orda bakalım
nabacaqlā şindi bana emen ver dediler o sevk pusulasını bahtılā e-
men aldılā beni, a sen ölüm git dedi alayına bu gece orda arkadaşla-
rına misafir ol. Seni dedi versinner sevk pusulanı Soma'dan Bandır-
ma'ya ordan dedi İstanbul'a ordan tirenne Kırklareli'ne var. Ordan

90. düzelttiler işi, sabālān gelirim gene gece, aydi a gece uyku tutmadı
beni sabālān erkenden nizāmiye çıkcağ oldum kürtlē salmadı beni av-
lıdan atlıcağ oldum fırın var orda, ordan gördüler orda "Dur" bakalım
orda a ba çavuşum sabālān arbam erken gidcek ben dedim arbayı gel-
dim ben dedim bak burda kalıcam bōle bōle biraz sōna kürtlere meram,

95. attılā beni çarşıya geldim, pindim ordan çarşıda gene bi subaya ras-
ladım dedi ölüm nereyi, dedim bōle bōle annattım ālimi, pindirdi ti-
rene, tirenne beraber geldik Bandırma'ya kadan ēle ordan da raz gel-
di işim eni ordan da düzelttik işimizi Allā razı olsun geldik bu-
rayı, geldim burayı baktım pençerden a yeni evli gittim, yeni evli

100. gittim ben. Pençere bōle şe avşam yemēne oturmuşlā, bi baktım bizim
ayle yok, bi de bobam yok annem, ābilerim, kızları oturū dedim bobam
beki de vefat etti o itiyardı, dedim o gitti ama bizim ayle gene a-
cap n'oldu şindi bıraktı mı, kaştı mı, kavga mı ettilē ? Ordan bīr ü-
şūme geldi, ordan gittim kapıya "Tak tak tak "ay amıcam, dedi kızlar,

105. annem gördü beni, bayıldı, o iki taraflı dertli şindi. Bobam ölmüş e ben de geldim, bana sevinir ona gücenir, ondan sōna bittā annattılā, dediler iç şētme bobanı dedilē sakladık, koca karı gene dedilē misafirlikte ertes-sabā gārcaz, sen rāt ol. Epsi benim bağında yani dedik ölüm de bizim içi, er şē bizim içi. Şabā oldu koca karıyı getīdi-
110. ler ondan sōna bobamızı tabi ürendik öle oldūnu e ondan sōna bittā o gün yarın būn yarın epsini kaybettik. Şindi ben tebūle yannızça çocuk būdü, çocuk kapısında durūz, şindi Allā nasip ederse onun gölgesinde yaşıcaz bi kaç vakit, kızım var ama güvē kapısı er gelir yani çocuk tā bu gün na kadar elmasa, çocukta benim ökümüm geçer yani.
115. Çocūn ānesinde niye ossun yani kendim alırım, yiyerim, içerim, giyerim yani erda tā rātım ī biyenirim. Şindi Allā kısmet ederse, cocū tobu sene burayı gelirse Kırklareli'ne tā ī olcak işimiz yani otuz beşte geldik o oh biz. On onbeş nüfuz o vakit, başka mācīrlā da vardı ama bizim Silistre'nin Arabacı Kū'nden geldik yani kısmet oldu.
120. Yok beyav, bizde aynı geçim vardı, bizde kendi malın, kendi māsulun neyin varsa bizim bıraktımız zamannā, ama o yeni yetişennē kırk elli yaşına girmiş, onnā görmedi sōna bu kumanislik gelincē kadar aldı unnarın elinden malını mülkünü unnā şindi görmedi onnarı ben şindi gittim Allā kısmet etti seksen iki seksen üçte uy iç biri ne ma-
125. lı var ne bi şē, çalışıyan para çok ne mal var ne mülk var. Bu dedim Silistre şası dükānnar o kundura dükānnarı, o ne dükānnarı olursa neyi varsa, o kendi şāsının o sōradan o kumanislik gelincē kadan op topladı. Nayvan nērazi ne bi şē kaldı, sen bittā çırak gibi çalıştık, senin aylīnı verdi. Aylīnı verdī kadan gittik anu dükānından aldın
130. ğıdānı ğīm eşāsını, ondan sōna onnar öle gördüler onnar sōna onnar öle görüncēye kadan, onnar sanī ep ebedī öle sanī, dedim böyle dīl, bu Silistre'de bi zaman yanı fırınnarın kokusundan ekmēn kokusundan

- geçemezdin o papuğ dükānnarı bōle nası kōkar bōle mis gibi yani ne papuğlā yapādılar iç geçemesin bōle dedim. Ben öle bıraktım burası-
135. nı eee sōra, onnar tabi görmemiş inanamīlar, ama dedim inanmīsınız ama, ilerden öle dīldi, biz dedim öle bıraktık, şindi dedim bōle olmuş, takşirātınız bōle geçicek sizin ee dediler öleymiş yani, eee sizin nası ? Eee dedim bizim nerde bizi dedim gelip gören olsun dedim, bizim Türkiye dedim erkezin şāsına ama sizi dedim inandırāmız, gelen
140. mācırlar inanamīlar bu ükumatın mı, bu ükumatın mı ? Ükumatın burda bi şē yok. Sen ele başar yani, çalış çalış, ne çalışırsan yap yani sen. Ondan sōna bittā inandırdık sōna şēleri. Ondan sōna turiz gittim ben orayı endan sōna momça şindi, kimisini tā konuşmasından yani emen geri çevirmiş, gittim ben orayı ev sābine dedi, gel çocūm şindi de-
145. di gidersen şindi bu momça seni birazcık atālī konuşursan dedi, seni emen dedi geri yollaycak dedi bu avşām momça. Ben Bulgaristan'a gittimmi teslim olūm orayı yazī bana kaç gün durcan sen, bir ay ombej gün yirmi gün sordu bana: nerden geldin?, filan yerden filan yerden; başladı şindi bana bu ,adımı sordu, senin sordūn gibi, ana boba
150. ismimi, ondan sōna başladı bana burayı sormā, nası burası ?, "A ba " dedim nası olcak burası ben dedim burayı, burdan gittim on sekiz yaşında bu Silistre geldim dedim dōkūn dōkūdū bu Tuna'nın boyları dedim çer-çöp dedim bōle batık batıktı, dedim, nası dedim yammışınız dedim o parklar dedim, o salınjaçlar dedim boryı neşelendirmişiniz
155. dedim iç dedim benim canım gitmē istemīri dedim, ama dedim Minik Kū'nde "Momçutu yime" şindi dedim gitmesem dedim küçük çocuklā var dedim şindi onnar için giderim, onnar olmasın dedim iç katyen dedim Türkiye'ye gitmem Türkiye'ye giccen bir alcan cıgara, o zaman da bizde cıgara kıtlī, ara gezersin gezersin bi bakal dedim iç "Nema"
160. dedim. Gidersin dedim bakala bi cıgara vercek sana var dedim kırk

elli kişi dizilir b le dizilir dedim day ba alım cı ara ba,bi s t i-
ki s t s na bir cı ara alınır ic dedim nabıcan,niye dedim T rkiye,
ama dedi,Silistre  ;o mom a e baylı bana,ondan s na ordan verdim

ben ifadeyi  ıktım,gene gezin  Silistre'nin i inde,mom a gene ta-
165.nımsı beni nası dedi geziniye misin ? A ba dedim ic dedim evde du-
ram m ben ep dedim ye illen  buraları gezin m ben gez gene dedi gez.
Ondan s na verdi bana ombej yirmi g n izin yani gezindik orda.

9

ANLATAN : Refiye Evren, 68 yaşında

BERLEME YERİ : Kırklareli İli, Kayalı Köyü

DERLENEN : Muhacirlik-Kız İsteme-Yemek Tarifi

1. İsmim Refiye, Refiye Evren, atmış sekis, Makidonya'dan Makidonya'dan atmış sene önce bobamnâla beraber gëldik. Bobamnâ öldü kaybettik, yirm-beş otus sene oldu. Biz şindi kaldık, gëldim adam buranın yerlesiydi. Yunannar gitme yirm-beş āneymiş bunnar biz geldik bun-
5. narı burda bulduk. Onda ālā yaşıyuz işte. Direk burayı geldik. Götümüşle Kırklareli'ne orayı burayı Tekirdā'ya erazi yek, durmamışlā kölüye alışıklā. Aramışlā bol, geniş yer; onnarı gelmiş atmışlā taşlık içine. Mācır mācır biz, Makidonya mācırı, Kayalar Mācırları'ndanmışık biz. Kayalar'dan Kayalā gelmişik gene. Çifçilikle ūraştık sayı-
10. lır çebannıkla çifçilikle ūraştık.

Kız istemek yavrum dūnūr gideriz annesinden bebasından isteriz; annesi bebası verir. Kız çocū severse ayıramazlā verirlē artıķın bi sene mi na kadarsa müdet koyāriz. Güzel dūn yapāriz. Aftasında gene ziyarete alırlā kıızı ondan sōna çocuk tarafını alırlā, böyle güzel ge-
15. çinirlē.

Tarnayı yūriz, amırlāriz bir afta duru; yavut om beş gün duru ondan sōna çıkarırız güneşe; ufaķ-faķ koparız, güneşte uvalāriz onu tekrar eleriz elekte kuruturuz, yaparız. Yuķa yaparız, yumurta, domatiz, suvan, būber epsi içine katılır. Onnarla beraber yūrulur. Şey genem yu-
20. ķa yaparız undan yarı yumurta, yarı sūt onnarı yūruz, açāriz yuķala-
rı kesmē-çin kesēriz. Üç sene, o zaman üçte diploma veridiler, okurum .

10

ANLATAN : Mustafa Ekici, 75 yaşımda
DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Kayalı Köyü
DERLENEN : Muhacirlik-Kız İsteme-Giftçilik

1. Burayı gēldimiz zaman, göç ettimiz zaman Yunanistan'dan; ben Dırama'dan gēldim. Dırama'nın köylerinden yāni mubādele üzerine, yalnız yedi yaşlarında burā gelmem; fakat o İstiklāl arbindan biraz Yunan'dan yer gittini çok ay farğındayız yani orda bize çok eşkence Yonan
5. o an için yaptı. Yani burda zamannen Atatürk bu cepedeyken biz de orda bulundumuz gün çok eşkence yaptı orda yani. Ondan sōna tabi bu İstiklāl arbi çıkınca bunnar sulfa girince annaşıncaya kadar bize, ordan yani burayı göç etti burayı geldik, dōrudan burayı gēldik. Kırklareli'ne gēldik biz, tirennen gēldik biz. Burdan Edirne'den gelince
10. dōru buraya eskān ettiler bizi. Burda eskān olduk. Oğuktan beri de burda yaşıyorum yani. Üş çocūm var erkek bi de kızım var yani ikisi okulda çalışıyor kasabada, biri de iç damattır, Babeski'de çalışıyor.
- Kız istemeler burda eski usūla göre, efendim şōle gider birine endim size dünür geldik burayı yani Allā'ın emrilen sizin kızınızı
15. istemē gēldik tabi o taraf ta razı olursa kabul eder efendim. Razı olmasa "Olmaz" diyor tabi; çak annaşıncaya kadar bāyā biraz vakit geçer.
- Mektebe gittim ben, üç sene eski yazıda gittim. Yeniye de tamamını askerde örendik orda yani. Bu arada şincik biraz erazimiz var,
20. kırk elli dönüm toprāmız var aylemnen onunna yaşamā çalışıyuz, baş-

ka gıfçilimiz filan yok;çünkü çocuklarımız,toprāmız az oluncaya kadar,mecbur olduk oraya göç edelim.Çocuklar ilköğuldan okumuşlar dā dā okutmā niyedimiz de olsa durumuz da dā musayit dīldi yanim e zamannen kardeşler kalabalık vaktımız musayit olmayınca anca o kadar

25. okutabildik tabi yani.

- Bobam gene aynen gıfçiliklen meşkul oldular yani,burda mefāt etti.Bobam da,anne de yok; o da mefāt etti.Eee burda gēldik burayı geldikten sōra gene bu gıfçilikten az çok kēndi gücümüze göre eyvanımız elimizde,vaktımıza göre çalıştık ī kötü bu güne kadar ge-
30. gındirdik kēndimizi,çoluk çocūmuzu da meydana kadar getirebildik yani ama onnarın büyük emkānnarını veremedik.Biraz okutsaydık onnar için dāyi ırāta kavuşabilirdik ama durmumuz kalabalıcak olunca erazi kısımlarımız az oluncaya kada bundan faydelenemedik yani, bunnarın verimi gayet çok az yani,būle dāyi topraklara göre dīl
35. çünkü kıstas erazi var.Bōle kuvvetli erazi çok az bizde gayet kısa kısa zayıf.Sene gēlir yüz elli yapar,bazen iki yüz yapar ama çok toprāna göre o da çok az eee verimneri var yani fazla verim yok.Makinalar çıkmazdan eveli bōle ayvan gücūnнен enadı mı vakti olannar iki koşar,üç gıf koşar;yaut bir koşar;yaut ortak koşar ya-
40. ni biraz verim yapardı ama topraklar zamannen burda işlenmemiş o zamanda da çok çavdar ekerdik,arpa ekerdik,yulaf bōle tütüncülük biraz fazla kullanıldı;çünkü bu erazi bizim musayit olmayıncaya kadar gıfçiliye,erkezin toprayı az mecbur olduk,tütün ekelim dā fazla tütüncülükle ūraşırdık burda.Şindi ekmiyerlar,çok az ekiyor-
45. lar,ūraşmıyorlar,bi sene öklemeşi lāzım,tütünü öklemeşi lāzım ama çok faydalıydı o tütün meselesinden çok idi.Şindi bu gün kalksa bi dünüm tütün bāyā bi para bırakıyu yani bu da elverişli ama biraz emeyi fazladır ani,çünkü bi sene ona çalışmak lāzım eee bunu; o da

milletin oşuna gitmedi. Şindi dā kolay taraflarını arıyolar yanım.

50. Motorlarlan fazla da ekim yaparlar yanım çalışırlar ekinne géçin-
mē çalışırlar ayvancılık yaparlar. Ayvan besler bilmem nābar onnan
geçinmē ūraşır. E dā çok burda bük baş var da, ufağ baş da var ama
bük baş üzerine. Bir-ki inek bakar; yavıt bir bakabilir; yavıt ūş ta-
ne bakabilir işte bōle ūraşıp géçinmē ūraşırlar yanım.

11

ANLATAN : Saniye Işık, 78 yaşında

DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Kayalı Köyü

DERLENEN : Muhacirlik-Yemek Tarifi-Günlük Yaşayış

1. Ben gelme dîlim kızanım ben burasının yerlisiyim, ben bu adama gélđim, mĀcıra gélđim. Işıklar mĀcırına gélđim, Dolan'danım, burayı gelmeyim, Dolan'dan gelme, burda büyüme. Yerlisi dedem ninem, bĕn bilmem macırlı bilmem; yannız sĀyibim şĕden gelme Dırama'dan, Dırama'dan dĭl

5. Uşuva'dan, Uşuva dĕler ama ben Dolan'dan kocaya geldim mĀcirlere. Kız kız kayrı bilmĭcem ama biz, biz ũsüz bŭmŭşŭz ah kızanım anam bakmadı bize, biz ufakka tĀ tĀldık, bize ğacal dĕler, bize ğacal, yerlisi işte.

Taranayı tarif ederim tabi, eee nası yapıcaz taranayı? Ėleriz

10. ununu kaynadırız biberini, dematizini ondan sĕna suvanını, yŭruz yŭruz onu tutarız on gŭn kadan mayada amırda tutarız ondan sĕna çıkırız gŭne karşı gŭneşlettiriz e bu şey Āline gelir, kuru Āline ondan sĕna uvarız onu bŭle onu un Āline getiriz gene tekrardan.

Turşu yaparız, biber turşusu koruz lĀne turşusu koruz nası yap-

15. ğĀz: İleri işte dĕleriz şĕleri dolduruz kŭplere tuzlu su yapıp koruz suyunu, sula işte.

Masal bilmem, ŕle şey bilmem, bilirdim beki de şimdi bilmĕyim şimdi bilmez oldum. Var bende dŕrt tane çocuk, iki tane kız, bi ğocŭn yanında durŭym, bi ğocŭn yanında durŭym. ũş tanesi ayrı iki kızım var
20. İzmit'te bunnar. Amdolsun ğok şŭkŭr rĀtım. Dolan'da kardeşlarım var. Dolan'da akraba var, gidip gelirim te kardeşım var, kardeşımın ğocuk-

ları var.

Nası yapıcaz bayramnarı ?bayramnarı güzel güzel azırlarız er yemeklerimizi şelerimizi e gelir küçükler ellerimizi öpmē.Bayramnar

25. bñle şindi,eveli neşeli bayramnar olurdu,şindi dñl ùle;davul zurna çalıyer ama evel dā neşeliydi,dā ïdi ama bana göre ïdi,beki şindi gençlere dā başqa;bana göre ïdi evelki bayramnar bana göre ïdi.Eee nābarız toplanırız o aylece e varsa okuyanımız okur,kıllarız namazlā-mızı eruqlāmızı tutarız sōna iftarlık alırız,iftara toplanırız.

30. Eee ğocūm ne yemekler yeriz ? Amır işi yeriz,bidesini yaparız demiş akşam kalan yemekten yériz yanna dā bñ şeler,yımirtadır de-miş yufkadır,reğelini ğoruz er şeyini er şeyini ne varsa Cenaballā, epsicīni ğoruz epsicīni yaparız.

Yok,var ama buralara dā yok.Burayı yok burayı gelen yok.Burda

35. epsi ayrı bi ğocūn yanında eşte ğocūmun gelini var.Ğocūmun ğocū var, ğalabalīmız yok.Amdolsun eşte bi sāt ĩsem iki sāt astayım,yatarım, ğalkarım eşte ĩtiyarlık kızanım az bir ālem.

Eee şindi gitmēyem ama,uf ğiftini de sñrdñm,ğalıısına da gittim; epsini bilñdim;koynunu da ğñttñm,ķırda da ğézdñm ğışlalarda da yat-

40.tım yapmadñm iş ğalmadı.Arb zamannarını bilmem kızanım ben.Ğanakķa-le arbindan bobam gitmiş ğalmış sōna arbi bilmem yannız nevķit Ece-vit yaptēvakıt onu duyardık;başqa şeleri ovķıt o arbi duyduk arp var diye Ķıvrıs arbını bilirim.Alaman arbını nebleyim.

Nası biğerdik ?Alırdık,kendimizi,dolduruduk kızannarı,eşekleri

45. ğiderdik Allā'n uzun ğññü biğerdik akşam olur geliriz inēni mi sā-can,ķızannarı baķarsın yayñnı dñme ğalışırsın sular iğerde dñldi,kñ iğinde dñldi.Al baķalım testilerini ğek ķıra suya kızannāna su ğe-tirecēn de ekmek yapıcān,geceleyin de sabālayın tarlaya ğidecēn ala-cān ekmēni tarlaya ğidecēn bunnar evelki işler.Arman,demetleri yñar-

50. sını buralara,koşarsın öküzlerini bütün gün düven üstünde dönersin saman âline getirisin,durusun yaba elinde beklersin yel çıksın da savurasın diye çok takşirattaydık;amdolsun şimdi çok rât kızannâ bizim günner içinde bûcuğ yaşamadık iç.

Eskiden giderdik kına gecesi yapardık,oynardık,çalardık,oynardık darbuğa çalardık;şindicik çalgılar var.

12

ANLATAN : Şasine Koza, 75 yaşında

DERLEME YERİ :Kırlareli İli,Kayalı Köyü

DERLENEN :Muhacirlik-Kız İsteme-Kına Gecesi-Çiftçilik-Yemek T.

1. Şāsine,yetmiş beş Dırāma'dan ama,köyümüz Bıraçannı,nehleyim bölum kaç sene oldu.Ufacık gēldim ben ordan burayı Kırklar'a çıktık ordan burayı gēldik,bi dā burdayız işte o zamannā işte ēkeriz biçeriz başka yok.

5. Nası kız isteme,ikadam yollāriz Allā'n emrinne istēle verise veri vērmesse;kızı vērdi nişan koyarız ēşte,bi sene mi bekleycek artık,ondan sōna dūnūnū yaparız.Dūn nası bağlar,davet gider insan-nara ondan sōna,kāt yazar,kāt yazar işte:"Dūne buyur gel,mevlit e-

10.kuturuz işte.Alırız gelini mevlit okuturuz başka yok.Kına gecesi nası yapılır;davilla yapılır.Kimi davulsuz yapılır ōle işte.A yok,bilmem mani a yok yok bilmem.İç ūle şey bilmem ben beki bilirdim ama unuttum şindi girmişim séksen yaşına yetmiş beş yaşına.

Ekerdi adamnāmız giderdik biçerdik öküzlerle,arman düverdik a-

15.rabayla demet getirīdik,arman düverdik ēşte bölle başka bi şe yok,ay Alla.Fasile pişiririz,pide yapāriz,patlıcan yemē yaparız,suvan yemē yaparız,bulgur yemē ee ōle bi şēlē işte.Börek te yufka yazarız.İçine pirinç ya kıyma koyāriz,ōle şēlē yapāriz,pide de yapāriz.Şindi pide de.Unuttuk ölüm.Aaa yapamam şindi gelin yaparsa veri bana

20. bēn yērim şindi

13

ANLATAN : Mehmet Tüfekçi, 81 yaşında

DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Kayalı Köyü

DERLENEN : Yerleşme-Askerlik-Çiftçilik

1. Bin üçüz yirmi beş dömlü seksen yaşında seksen bire girer. A memneketten gēldik burayı te çalıştık çabaladık geçindik sōna tā ilersini sorcağ olursan Balkan arbında İngilizler dört yıl oturdu bizim köyün içinde. Ondan sōna dört yıl sürdü séferberlik. Bizim Tür-
5. kiye gene Alaman-Türk -Bulgar üçü biridi eee Çanağkale'den öcüm et-tiler çıkamadı İngilizler kahraya; ordular Arabistan'a, Arabistan'da bizim Türkleri mablup ettiler. Ondan sōna İngiliz askeri zātın arb bittikten sōna çekti gitti memneketine. Yunanistan'a kald'orası biz Yunanistan'a bozulmuş olarak Atatürk arbına kadan on sene, on sene
10. on sene sōna Atatürk gene benirdi. Yunanistan bā dönun yarsını almıştı beki fakat Atatürk çıkıverdi-Nur içinde yatsın-topalladı Yunan'ı döktü denize, söktü attı. İşte annattım gibi bā sofayı kurdu yeyin birtirmeyin dedi, ben dedi genşliye emanet ederim vatani, memneketi aklı gözünü episi kollasın, baksın memneketi ha onunçün bu tür Atatürk'-
15. ün desturu budur bize .E biz de daymā Atatürk'ün izinden ayrılmamā çok çalışırız. Ayrılmayız da biz sāyiden ha bu.

Bin dokuz üz otuz ikide ben askerdim İstanbul'da bi buğuk sene askerlik yaptım. Orda ondan sōna geldik gene burayı işte Selanik'ten məcır olarak geldik mubādele məcırını biz. O zaman ben aşā yukarı on
20. on bej yaşlarında vardım. Burayı yerleştik, işte burda oldu. Altmış altı sene bu memneketin sūnu iğçeriz, toprānda gezeriz ekmēni yeriz.

- Böle çoluk çocuk;ben evlendim otuz yedi senesi ee şindik onu annat-
tırayım sana bende vardı yettāne çocuk te onun gibi,onun gibi dīl
onnar episi kart onnā ya,aşā yukarı iki kız var,olur dokuz tāne a,
25. ama sōra goca ğarı mefāt etti,oldu on sekiz tāne çocuklā üç tane
burda çobannık yapālā āleme.Çifçilikle ūraşīdım ben çifçilikten
vaz geçtim.Çocuklā çoban,bende ayvan mayvan bi şe kalmadı.İç bi
şe kalmadı,iç bi şe kalmadı bende,tebōle tek ;canım kāveye kā ge-
lirim eşekle oturūm burda āşam üstü binerim eşē giderim eve,gelin
30. var onun yanında kocası çoban,ōn yanında ben.

- Askerden aklımdan çıkmayan var tabi,ben sana bıginki bā olay
olay yok olay da nē yaptıkça epsini bilirim.Askerlikte manavraya
çıkardık;manavrada om bej gün dāda bayırda gezerdik.Çamlıca tepe-
sinde topçulā atıj yapar.Karşı kayıkçılar vardı sōna biz mārebe
35. atıjına bizi de sokardılā.Erkeze birer edef dikerler sen bu edefe
eee üçüz dördüz metre mesāfe em akiki mermi,akiki mermi atarsın
bakalım eşte Āmet,Mēmet sen benim edefime şēt ben şindi sıçraycan
on adım ileri yavıt yirmi adım ileri artık sen o edefi kollarsın
düşmandan o öle öle erkez edefin başına bakar bakalım kaç uruk yok.

40. Çifçilik mi ? çifçilik çok sā yapardım ben çifçilī.Kendi ökü-
zümne arabamna geceleyin böle orak zamannarı kırdā yatırdık,biçer-
dik kimseye para vermezdik,şindi yok onnar şindi genşlē yapmaz o
iş i o zaman borcumuz yokıdı,nişin yokıdı,kendi işimizi kendimiz gö-
rūdük şindik albiki makine nerde biçer ;be bilmem nerde on dönüm
45. ekini gene biç elē,biçmez böle.Çifçilik çok sā yapardık,bizim kay-
namız yok,kaynatamız da yokıdı,mefāt etmişlē,koca-karıla ikinim
bu işleri yapardık.Selanik'ten Tekirdā'na çıktık Tekirdā'ndan bu-
rayı geldik.Gāvur filan burda yokıdı,boş verdiler işte kim nerde
bi yer gāvurdan kalma orayı yerleşti.Öle öle çok delduk,aşā yukarı

50. dör-beş-üz āne olduk. Aydi baḳalım burdan var yüz āne Bursa'ya gitti.

Bu kōden ama gene doldu. Çünkü bende var yirmi tāne torun beki de ya beki fazla bilmem esabını yapmamışım ama, çünkü iki kız evli altı çocuk evli biri bekār, o evlenemez o, o tōle ḳaldı o evlenemez de ḳomarcının biri aldı parayı gider veri ḳomara sōra āleme ḳobannık izmet-

55. kārlık yapar kırk para yok a be nē yok ? Yok para yok, ōle beyav dī-
mi ōle. Nābcaḳ ḳarıyı o, bi de der: "Bobam beni evlendirmedir! Nēvlencēn
olan köpek sen; ismi Recāyi, baḳ Recāyi ḳobannık yaparsın en ādi bi
ḳoban bu gün iki milyon bu iki milyonun beş üz binnirasını ye sen-
den para isteyen yok, bekār bir adamsın eee ḳalır bi buḳuk milyon u-

60. nu da gel birini ye git bi milyon para yatır baḳaya bes sene devam
et bes sene sōna beş üz milyon paran mı olcaḳ baḳada ḳorḳma yat git-
sin. O baḳanın fayızını baḳar seni onu da yapmaz nābalım undan sōna
nası evlendirelim onu, yok onu evlendirmē yok. Tōbüle gebercek işte.

14

ANLATAN : Hatice Gündüz, 77 yaşında
DERLEME YERİ: Kırklareli İli, Kızılcıkdere Köyü
DERLENEN : Muhacirlik-Yerleşme-Yemek Tarifi

1. Yetmiş yedi diyam ben, öle esaplıyam. Burayı geldimde yirmiki yaşlarındaydım. Otuz pedide məcır geldik Rumanya'dan Urumeli Tulça kazāsından, məcır diyelē, Boşnaqlık yok, məcır. Burayı bize şe getirdi, Atatürk getirdi. Kaşma gelmedik .Bize yollāda ekmēmizi verdi, suyumuzu verdi biz de u zaman genç adamımızla iç bñle bi yeri çıkmamıştık. Ne tāla verilīken dā baştan ekmek verilīken çıkmadı o ya ben yenevliyim yenevliyim, utandı şindi her yerde bobannemiz geçiye annesi geçiye İsmigül. Direk burayı gelmedik dōru Kırklareli'ne geldik, Kırklareli'nden bizi Demirkū'ne yolladılā. Baktık orası balkan, bis leçber insanız kñmizde başka bi şe yaptımız yok, ep leçberlik sō gittik Demirkū'ne a başladık ālamā biz şindi neā köfez balkandı şindi susası var arabalā geliy ama bis gittimizde āçtan köprüler, bēgirler geçemez iki araba eşāmızı orayı götürdük, orda harman şēlemizi bırakmışık Sālim amıca, getirmişik memneketten pulluqlāmızı, yuvarlaqlāmızı, tırmıqlāmızı orda onnarı bıraktık. Adam sōna gezmē, abisi orda kaldı, kalabalıktı çocukları, onnara bıraktık o sandıqlānı falan sōra ucun ucun getirdik burayı ama orda dedik bis balkanda iş yapamayız bis leçberis bāliye çıktı. O zaman kaynanam rāmetli bis dedi burda durmayıs dedi, sen bize bi yer bul dedi, sizi dedi yollaycam
20. dedi bu dedi Pınarsar'dan öte külere Pınarsarlar'a Kaynarca'ya nangi kñ biyenirseniz oturun dedi bize vallā bis e bñle memneketimizin

de susası geçerdi ama çok gâşıydı. Onnarı adi çektik bis başımızdan da bu susaya imrendik, özendik burayı oturduk. Akrabalāmız vardı burda Īnece'de dūnūşūlēmīs kaynanamın kızları bizim adamımız dedi ossun

25. burda oturuz dedi burayı bis beş āne geldik, orda çok ama kimisi git-tilē Eskişeyir'e dāldılar, kimisi Malğara mı ne var ? bu yanda, Keşan mı ? oralara dāldılar Burgas'a vēmīşler kimisini, bizi Burgas' a falan vermediler işte. Demirkū'ne verdiler. Yav dedik bis memneketīen duyardık dedik sakın Demirkū'nū istemeyin ilkin şēle, gelennē var, paşaport-

30. nan alıp ōle geliye ay Alla, sakınīkan sakınīkan gel bizi Demirkū'ne sokmasın mı ūkūmet ? ille dedi candarmalālan götürücēz sizi dedi. Bō-le dikildilē candarma verdilē yanımıza adi baçalım , ha baçalım, ha ba-çalım, erā gittik bir āla bi şē, evā biz dedik Türkiye istedik, Türk teprāna geldik ama, niçin dedik bizi balkana attı bu dedik. Sōna bura-

35. lara geldēn alıştık, gördük keş amıcaları, biz de amıca bölū tamam kı-zannāmız oldu birer birer beş tane kızanımız oldu. Vēdiler Ankara'dan toprak verdiler ep kaynanamın üstüne, neyse bize otus beş dōlūm bi yer vēmīşler Sālim āga, bu yandan da verdiler ama orman görūniye de-diler, Sōna tapısını alırsınız dedilē. Toprak kumisyani verdi bize şē-

40. den kırk senesi vēi. Ben de burayı telāşeli geldim. Sōna ev buldular, keydular kū içine, kendimize koliba yaptık.

Tarana: Şindi alırsız kırmızı būber derarıs, suvanını dorarıs, kay-nadırıs güzel onu bi sūzgeşten geçiriz. Ūle susuz susuz salça gibi on-dan sōna amırın ortasını açarız tuzunu atarız, mayalarız onu güzel.

45. Bir afta deyince hep yumruklarız onu, halle hal ossun şē ossun "amır elde pişē" dēler ya, ekmē bile ĩ amırlāsan ekmek ĩ elur çocūm. Ondan sōra ben biraz tarana ūdum yeruldum, yattım. Ondan sōna onu bir afta yūrūz gece de yūrūz gündūz de yūrūz aman amır şē elsun. Kēparız on-dan sōra onu sıraylan kulaç gibi, kulaç gibi bōle bōle yaparız onu

50.ondan sōna o gene devir ederiz onu çeviriz, ūma āline gelir ondan sō-
na başlarız onu şe yerde, sert yerde, bezimizi yayarız bittā uala ba-
kalım uala bakalım böle. Kuskus yaparız aş keseriz gocūm.

15

ANLATAN :Fatma Babacık,82 yaşında

DERLEME YERİ :Kırklareli İli,Koyunbaba Köyü

DERLENEN :Muhacirlik-Günlük Yaşayış-Karışık-Düğün Âdetleri-
Yemek Tarifi

1. Fatme Bobacık,seksen iki yaşındayım,Koyunbabalıyım.Pancarkü'n-den gelmişik burayı ğız olalak Pancarkü'nde Yunan gelecek vakit İngiliz'in teyyâreleri,sēfte teyyâre orda gördük.Havada uçarkasına sōna yavrım bütün millet kaçtı kenara bucā.A,o gene bi şē yokmuş u İngiliz bi bomba attı Allıpullu merkezine şeker farbikası yoktu u zaman kızannarın tam töbüle okuyan kızannarın mektebinin yanna.Gene ğızancıkları Allā kormuş,bi şēcik olmamış.Undan sōna ğızanım Yunan gēldi bizi dāttı,gēldik Karaluk kūne Karaluk künden aydi berayı düştü yolum,bu dedeye geldim,ġısmetmiş ēşte ölumuzu ēl ettik;ġızımızı ğız ettik,ternumuzun ternu oldu,tē geçināk gittik yavrım.

Dün ādeti mi ? Āmed'e yaptım dün,undan sōna aldım gelini e güzel gēttim eve bunca gündür u da otuz beş sene m'öldü,kırk sene m'öldü? bunut gēttim.Bi tane aldım ūsüzmiş.Onu gine gice gittim,vardım,gice bubasının evine sokmayallar da dünü de ğingene avullūna soktular.

15. Ben de ğızdım aldım gelni geldim.Pekalā ĩ yapmış,dediler sōna bā, aldım gice gelni geldim.Ġına dāldıktan sōna.Dālı dālı biz dālıyız, Orta kū mācırı biz,biz.Orta kū mācırı,sanki dīcem.ġızanım ište dünle-rimiz,isteyen būk yapar,isteyen tōle benim gibi gice alıp kaçır.Ĭ-leri ğızlan çocuk beyeve ğındi.Evveli de ġayna ġayna var bakardı ġı-

20. za hış ocuk ızı g rmedin gelirdi evine alırdık.Eee  indi ocukla ız onu a onu a gelivell ,kına gecesi var var uzum var.ızlar oynar,ocuklar oynar, met aldı,u da kaak aldı bi gelin  u avull  otuttuk bi de bi alı getirdil  t  oraya oyna oyna bakalım ızlar ocuklar baktım bir ara erkez ayakta.Te  le yapıvall . le yapall .
- 25.Davulunu tuttuk biz  lem gibi  cenmesin diye ilkine nasıl yaptıysan una da  le yaptık ama ız evimi  de alaya gitmedim,alaya gitmedik uzum,ız a tı.  bilmeyem.Bizim en limizde ok  zel bayram yapardık.Dimencileri oynardık,kalkırdık n'olsa yapardık ızanım nasol-sa  indi i,kimse oturuvall  o ız yavıklısını alıp geziveri;bu ız
30. yavıklısını alır gezermi  g rd m yok.Ben bi   cik yapamam gelin yapar ben yirim.On d l m misirin iine girerdik.Lapada  lapada  hi de yorukmazdım ak am "Hadi mari gitmeycen ni,hadi h  gelmeycen ni siz ?" A biz de geliveriz sekme sekelek,sekme sekelek gelirdik biz eve. indi en lerin episi asta, le  le biz  k  k en limizde i 
35. yapardık.Para para  indi gelinner bi m  gitm ri,apa apalam  gitm ri devletimiz ıkardı t ll  t ll  makineler   ler All  s  olsun devletimiz en le  lge altında,hi  lge altında.Bi  nd nd  teklem  gidiler bu adara onu da makineynen yapan var ya ok  zel uzum.
- Ben bilm rim uzum ben bilmem uzum.  ya ındaydım,Pancar k 'ne Al-
40. lıpullu  eker farbı asına,o zaman  eker farbı ası yoktu.S na Yunan gittikten s na onnar episi yunan'ı g rd m ne ok g rd m ızanım bizim k m zde yoktu  vır, vır yoktu da iki h ne  vır vardı.Evel mi-sir ok  lurdu.Unnara misir d me gittik.A lı ba ında k lar  kmekl ni yimediler domuzlu d ye.Undan sonra biz gene bi yidik bi yidik
45. en l ,ottuk da bi yidik ne domuz baktık ne    s na ızanım episi de sevdil di. ki ızı vardı  vırın unnara gitt dik misir d me ok ho nut oldular;  sannardan hi azetmedil ,ekmeklerini yimediler d ye .

Alaman arbinde burdaydım.Burayı ūramadı ya,bordaydım ben aşlık
50. olmadı be ğızanım hambarımızda ekinçimiz vardı.Benim İsmēl'im ğoyun
güderdi.Elinde ekmēni,gelmiş bi gün bi İsan almış gitmiş elinde ĩp
torbasında ğalmış aç gitmiş Paşelli bi ğızana bi dayak atmış mı,ğı-
zan vemeycek olmuş,almış ekmēni episini u gene yarısını,ha demiş
ben bunnarı yēm de sen geber aşlıktan demiş;aşlık oldu ğızanım çok
55. aşlık oldumu;süpürge tūmu bile yidik vallā şikerim bilemīcem yavrım
şindi hangıda ? Okuma bilmem yazma bilmem.

Arfe günü var,emen,en ileri datlāmızı yaparuk,sōna gider varı-
lar,ġurban alıllar.ġurbanāmızı keseriz ama,sā ama bā ama hangimesey-
di ġurbanāmızı keseriz.Undan sūna cūmbūğümüzle yiriz ekmēmizi ōlu-
60. muz ğızanımız genşlē gider bayramına evde koca kālar çanā kaşī yı-
kar.Bakar oturu,bakam kim gelecek kapıma da bēm elimi öpcek diye ba-
kar.Çok İsancık gelir bulaşık yıkamā bile elin dīmez kaparsın ora-
yı bulaşını.Anen var mı ğızanım,ninen de var ūle mi ? İtiyar .Ben
de ğızanım,ben de çok asta oluvarım ama emen götürü beni çocūm dok-
65. tora Allā bin bereket versin hani derler ama,İsik etmesin,İsik et-
mesin n'Alla düşürmesin toktor eline ama,Alla İsik etmesin hemmen
derhal neblem ben bā çok fayda geliveri bilmem.

Eee varmıştır ya be ğızanım.En çok tarna bulğur biz hamırını
yūrüz içine suvan katarız böberini,domatisini onu biz ombeş yirmi
70. gün her gün yūrüz unnarı bi²er gün yūrüz.Undan sōna ġayrıkın om-
beş gün eldumu oldu,çıkamız u hamırı toburacā,ufalya ufalya un ya-
parsın.Güneç yakar ufalar ufalar un yaparsın elékle elersin,kuru-
tursun doldurusun torbaya akşam sabā.Diş yok kimseyin āzında biz
gene bu yakında ğızanım ep darna yiyvarız.Pişir gelin darna,pişir
75. gelin darna en baş darnamız çok ī Allā bin bereket versin.Baklava
yaparız bayramda.Nası yapçaz ?Sütlen ġararız hamırını yufkasını yı-

marta da içine sekiz yımirta mı koycaz, beş yımirta mı ? Vaktine göre üç yımirta mı kırcaz, beş yımirtamı kırcaz, on yımirta mı kırcaz içine ya da göyarız hamırına unnarı biz severiz azıcık yellenir. Un-
80. dan sōna döşeriz tavacīmıza ceviz mi olcağ, yōsam nohut mu olcağ, se fındık fındık içi mi olcağ düveriz onu güzel güzel dökeriz işte be ğuzucūm tōlece yaparız, koyarız peçkayın içinde güzel pişiriz, pişirici ben, pişiriz ğuzum gelin de onun suyunu ğaynatır, şekerini, şerbetini su accık ılındıktan sōna ıramazan ayında orušta ğızanım her
85. akşam bi börek yaparız, hağıştan yaparız biz bōrē, yukayı yazarız sendiri içine hamır sepelēriz, alt üst çeviriz iki yuğa araylan, i-ki yuğa araylan altı yukadan bi börek yaparız. Bi tas oşaf koyarız yanmıza, çal kaşı yi, işte bōlece yavrım.

Hayır be ğızanım genşlīmde çārmışımdır ama unuttum unuttum yav-
90. rım, bilmērim şindi ğayrıkın biz namazımıza aptezimize düşmüşük te eskileri iç bilmērim unnarı yapmıyarım. Ho ho ho ho ırāt mı dersin gelin yapar pişiri getiri ama acı, ama datlı koyar önümüze yirsek yiriz, yiyebilirsek, yiyemēsek öteki yemē getir mā, biraz kibarcayız pek yürēm istemiyeri her neyse gene çay. Çocūm getiri bi çuval şeker, ani
95. beş altı ayda bi kere onnan yiyvarız doyuruvaru karnımızı bereket versin .İki inēmiz var bi de bızāları var. Geçen gün sattık bi tāne sütlü bi inecīmiz vardı sattık geçen gün sāmāsı zer oldu. Ep ep ğoy- numuz da vardı ğuzumuz da vardı, mandamız vardı. Bēn gēldim bu ğapı- ya altı tāne eşek vardı. Yunan toplamış ayvannarı eşekler ğalmış; e-
100. şekleri bize bırakmış ondan sōna gene bi malacık Edirne'den bi de ğuzucūm inek aldık üle derkesine öküz aldık dört eşek, dört de sipa episī ğalmışlar borda bin bereket versin ğāvulların bile eşekleri ğalmış. Biz dedeylen borda tanıştık, borlu, buralı. O da Ortakū u Demil- ler'den ben Pancar künden ben üsüz orda dayım vardı. Dayıcımın yanı-

105. na geldim gezmē geldim, ğaldım borda dedeyi gördüm güzelce yā yā
üle gölüselek evlendik ğızanım u da üsüz ün da ne ana ğalmış ne bu-
ba ğalmış nenesinnen dedesiyyin yanında, ben de bubannemin yanında. E-
vimiz barkımız te borda, te şorası virannıktı, ğāvırdan kalma. Onnarın
kendi çocukları vardı dedeyin bubasının undan sūna ğuzum biz oracā
110. ayrıldık. Öle öle üle te buracā iki odacık yapalım dedik üle derkesi-
ne odun var, āç var ğettiler aldık. Āçğıları ormancılā kollarmış, ben
eşek örkleme gittim, ğocumu yolladım gitmedi. Ya dedi bi deli var or-
da dedi beni düdü sabā dedi. Dolan'dan bi deli varmış, ğaçılmışlar.
O da bēm ğocūma raslamış. İki tane patlatmış ğacmış. Andan sōna bi de
115. baktım orda ormancılā ğok kōlamış tā hendēngine atollā āğları bēn
gene geldim, dedim ki "Biz de ev yapğaz ama" dedim. Bi itiyar var or-
da āç atıvarı, āç atıvarı hendē ormancılar kollurı ğuzum onuştan a-
tıvarız bunnarı, burayı dedi. Üle mi, dedim. Biz de ev yapğaz ama de-
dim ācımız yok ya dedim. Sıra bu sıradır ha dedi var, vericēz ī be,
120. bēn ğeldim sūledim dedeye de orda kerpiç keserdi, yürüyün bakalım
be hadi gittiler, vardılar. Ormancı gine kāvede izliyörü arabaların
izlerini, hēle aldık biz, verdik parasını Allā bin bereket versin
ğettik āğları borayı öttük üslerini yaptattık evcēzlēmizi. Hadi i-
ki kat yapalım dedilē, temel attık te iki kat oldu elli sene mi ol-
125. du, altmış sene mi oldu. Te bunnān içindeyiz.

- Atatürk zamanında iki gün gittim yeni Türkçe'de yaz bakalım
bi ŞİŞE napulcak dedi. Ben de "Ş" harfi dedim, şise yazdım bā al ğu
ādetlemini git eve dedi, verdi bā, okul bitti tō kadara ğindi ben
ne eski Türkçe'den ne yeni Türkçe'den ne yeni Türkçe'den, harfleri
130. biliverim toparlattıramayım birbirine.

16

ANLATAN : Mehmet Olgun, 90 yaşında
DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Koyunbaba Köyü
DERLENEN : Birinci Dünya Harbi-Askerlik Hatırası

1. Mehmet Olgun üçüz yirmi bir düm. Birinci dünya savaşından açtım. Bobam nur içinde yatsın rāmetli candarma suvarisi ben vilāyetin yerlisiyim, dünyaya orda geldim. Şindi burda oturdūma bakma neyse, geldi bobam eşkiya tākibinden komutalık be adalardan dön Karadeniz'e
5. ep gāvur karımca gibi bunnar ep Yunan'dan gözlerimle gördüm. Neyse annem dedi: Adam ne yabıcaz dedi, kaçıcaz dedi, ben burda kalıcak olursam dedi, birincisi seni rezil ederler dedi, Kādime varınca keserler dedi. Karşımızda da bu ev gibi bi bakāliye dükānı var gāvur. O hidin hökmünde merkezden herkez arabasını koşar gider bakāliye pazarlı-
10. nı alır. Şindiki gibi vesāyit yok, nerde vesāyit neyse. Balta nerde dedi şaşkınnık, odunnuktadır dedi. Ben bobamın arkasından ayrılmuyorum. Odunnā baktık yok. Adam dedi, o gene eşkiya tākibine gittimi bobam ayda mı gelicek, on beşte bir mi gelicek neyse, adam dedi kaparkasında dedi. Kırklareli Kırklareli ep gāvur. Aldı baltayı neyse gif
15. bordoyu gāvur kapamış dükānı çekmiş perdeyi indirmiş geçmiş içeri açınca bobam bordaları; gāvur çekti perdeyi yana n'ö Sali ā dedi. Sus .....köpē dedi neyse aıra girdi bobam gift eşek koşuyolar ama katır gibi; eşeklerin boynuna amıtları çekti evin önüne ne alırsın be kardeşim alıcān dört tāne yorgan üç tāne odalı döşeli kaldı. Öle
20. can tatlı ayakkabısını alan Burğaz'a kaçıyo. Hükūmat tireni burayı kolvermiyor. Bulğar zaptedicek Bulğar atıyo mermileri vilāyete yā-

- mır gibi müslüman cāmilere doldurdular.Sabāleyin çıkıyu mēmurlar kaç nufus sen boba üç nufus beş nufus on nufus asker gibi birer tayin sabā çorba ūlen yemek akşam yemek.Dediler bir afta on gün bes-
25. lediler mi bizi beslemediler mi hükūmat besliyū be kardaşım.Neyse dediler Bulğar gelmiş Çatalca'ya ayvan dolduru gibi milleti vaşon-nara tutma Adapazarı,Adapazarı'nda da aşā o kŭlere yerleştirdiler gene bizi.Bizim asker tutuyu pusuyu gāvur serbez geliyu bi tarama bi tarama bi tarama kırıyolar orda Bulğar'ı neyse Bulğar Adım kŭn-
30. den Uzunköprü'den kaçıyu Sofya'ya ĩ ama toplar kalıyu orda,esabı yok. Orda bi çiflē dizmişler onu Arnavutlu kŭnde,esabı yok,gözlerimle gördüm bunnarı.Yannız topların tetiklerini alıyu,ĭnelerini alıyo.Türkiye de bu ĭneleri çıkaramıyor.Bŭle bilin bunu kardaşım.Sekizyaşındaydım orda da gene bizi yerleştirdiler sabāleyin mēmurlar çıkıyor nufus başına yemek ekmek çorba ep veriyolar neyse.İlk yaz oldu,Adapazarı'nda çıktılar şeye ilk yazın tŭn ekiyolar,yulaf,arpa,suvan sarımsak.Adapazarı çok güzel yer,neyse hükūmat dedi,Bulğar dedi gitmiş dedi Sofa'-ya,yerine gidene serbes geldik ovakit ama vilāyet yanmış yıkılmış mermilerden sōra biz burayı geldik dāttı kŭve bizi,kŭlere oturulacak
- 40.yer yok.Vilāyet şindi oldu.Eeee Yunan'dan açayım mı ?

Yunan burayı geldi Türk'ŭ gāvuru burda bi yerde oturuyz.Çokugitti Bulgaristan'a neyse iki sene duramadı burda Yunan en sekiz ay durdu. Atatürk kollermiş çeteleri,neyse tut Karadeniz'den dön bōle Kapıkule'ye kadar karımca gibi gāvur,bunnar ep Yunan'dan şindi ep Yunan bu-

45.rayı turiz gelen gāvur beni bulur.Sor kime sorarsan sor burda neyse geri kalanını da bizim çeteler öldürdü.Çannı köprü çannı köprü o zamandan kaldı,köprü aşādaydı da sōra yukarı aldılar köprüyü her bi kŭden amele çıkardılar ūçer kişi bildĭn bi dolap,soydular gāvurları biri biri üstüne anadan dŭma pora yaptılar.Fransız geldi,bekledi onna-

50. rı geberikleri bekledi,bahtı başa çıkmācak aldı başını gitti Fransız
Fransız'ın elbisesi bildiyn yeşil ot gibi gözlerimle gördüm bunna-
rı tut burdan da İnece'den Edirne'ye kadar yol içindeki kenardaki
evleri;cannar tatlı almışın sen çolūnu çocūnu gitmişin dāya saklan-
mışın soydulā bütün sakız gibi o yorjannar,döşekler,atarlar araba-
55. ya Yunan'a gidiyular neyse.Belki duydūn var,öküzlerini arabanı aldı
buranın gāvurları Şükrü'nün evi var İrfan,şindi kasabada oturu ya,
orda biz arman düvüyz."Olel mayko,olele mayko"Alıyular babılar karı
kızan bāriyolar dünya telğıraf üstünde durū neyse.Bobam kurnaz adam
annem de düvenner üstünde arkada çiv düven dedi,adam ne olū böyle de-
60. di,benim yanımda sōledi.Kulakları ār bizim dedi Atatürk geliyu de-
di gāvurlar kaçıyu burdan neyse bobam da armanda yabaya düştü diğ-
li yabaya böyle Mēmed dedi bana;ne var boba ?Aktardın yere çek öküz-
leri dedi,öküzler dedi saptan yeyemez dedi,tane yesin doysun öküzler
dedi;ama geçmiş gün arpaydı gālba neyse eski cāmi var,eski cāminin
65. yanında bi gāvur var,zengin gāvur,yerli burda oturūdu be karşık otu-
rūduk be kardeşim."Bereketli olsun Sali Ā " dedi.Ararızın çorbacı
dedi,oş geldin ,oş bulduk dedi bobam.Arman düvün ha dedi.Harman dü-
vüyoruz dedi.Hiç düme ūraşma dedi,Atatürk dedi geliyumuş dedi,biz
dedi Atina'ya bobamıza gidiyöz bobama,bobam yalandır o çorbacı ben
- 70.inanmam ona dedi yalan o dedi.Ē vallā dedi sen ister inan ister i-
nanma dedi ben dedi öküzleri alıyum,al dedi mubāre olsun sana ney-
se araba nerde,evin önünde biz o vakit,Hakkı nerde oturū şindi or-
da oturūduk İrfan.Neyse koştu gāvur bu yeni cāminin yanna kadar git-
ti;usta öküz,astı ipleri bondurā,geldi tekrar yanımıza armana anam
- 75.da düvenner üstünde neyse,döndü geldi.Sali Ā dedi hem dedi Kapıku-
le'ye kadar gel,ordan biz dedi tirene atıcāz bağacları gidicēz de-
di Atina'ya al öküzleri gerisi geriye gel dedi ama bütün millet,bü-

- tün ayvan sâpleri bôle, olur dedi bobam tam çıktık Edirne kenarına
çifte nöbetçi dikmiş karayollara Yunan Edirne mäsarede Yunan'da
80. "Broysiya amisiya tomaneTürko"diyü Urumca neyse bakıyolar, indi
gāvur aldı benim elimden öküzleri yedēmden çekti gitti. Türkler'i
kollermiyolar Edirne içine bakıyular o gece dışarda, meydanda kal-
sın kesicekler kim kime yok be yok be kardaşım Yunan'da be Edirne
mäsarede bobam da burda çekilirke baltayı koydu arabaya ben çocuk
85. o vakit om bir on iki yaşında burayı geldiye sordum onu ah evla-
dım dedi, yetișeydim dedi, bu baltayla dedi Edirne'ye kadar dedi kı-
yıcādım bu gāvurları dedi, fakat yetișemedim neyse bobam Edirne'nin
er bi mällesini, er bi sokānı biliyu. Gelin bakalım arkadaşlar siz be-
nim arkam sıra dedi, kalabalık be kardaşım bütün ayvan sâpleri; ara-
90. ba sâpleri neyse ordan burdan, ordan burdan bizi soktu bobam bi ha-
na belki duydūn var, Burayı derler evladım Tavukçular Anı, ĩne atsan
ama yere düşmez. Hayvan sâpleri ep orda sātta bir sātta bir Yunan'ın
devriyeleri geliyo ama, büyük adamlar yarbay mı, binbaşı mı; götü boğ-
lu gāvur öle be kardaşım. "Yatın Türko yatın yatın"akıl bālık dıldım,
95. da dōrusu o vakit ombir on üç yaşında gitti bunnar sāt on iki ala-
fıranğa, yatın ama dedi, bak dedi bu gece dedi ne olucağ dedi bobam.
Size yalan bana sāyı "Ağın Türko ağın Türko ağın kapıyı ağın"zor e-
der gāvurlar a vallayı billayı arkadaşlar dedi kapıyı açayım deme-
yin dedi bu baltayla dedi ilkin dedi sizi keserim dedi bobam. Göz dā
100. verdi şeylere, ayvan sâplerine, bobam olmayadı o gece kim kime alt
yanda Meriç Tunca akıyu sen gitmemē isteycen ama, kaķıcağ sūku geri-
den, neyse zor eder gāvurlar, Eyyy dedi gāvur oğlu gāvur dedi sāt kağ
dedi, kağın devriyesi bu dedi bobam. Bāra bāra siz de beni öldürücē-
niz ama kapıyı kırarka bi ona bi ona, ama balta mı balta bu güne bu
105. gün gözümün önünde, neyse uyumak dedi yok bobam millete belki hanı

- ğazlarlar dedi,iç olmassa dışarı kaçarız dedi bobam anı da Türk Türk ama acaba kendi malı mı,kiracı mı ?Orasını bilmiyorum.Ta kapıyı açtı,kazanı ateşledi.Çay çabıcağ ta kaynattı beyav nebleyim.Orda bōma çay ısmarlıyorlar dıramı,gāvur parası,Yunan parası,para ve-
- 110.riyular,bobam,ben dedi ne çayınızı igerim ne paranızı alırım,ben sizin dedi bu gece canınızı kurtardım dedi,herkez dedi yoluna,başına çāre arasın dedi o millet ālaylak bāriyalak çıktı Edirne içine erkez dāldı.Neyse burdan da bi itiyar var yanımızda bana dedi bobam a siz dedi çekilin,ben dedi,fırın dedi ekmek çıkarmıştır dedi ekmek
- 115.alayım dedi,yetişirim size dedi.Aha bobam gelicek aha bobam gelicek yok eyvah,tam Sūtlūdere'ye indik.Te baltalık orası çayırılık bi kervan ama tepe gibi bi yerde erkez ayvanını besliyu,neyse gördü bizi oturdu arabanın içinde.kuzum kardaşım bi de aylesi var ama bu güne bu gün gözüm önünde beyaz pamık gibi karısı gāvırın,biz bōle geçi-
- 120.yuz kervan da bōle Urumca küfür ediyu,gittik biz yanına.Tercimanı var,terciman bize soruyu,terciman ona civap veriyu yarbay mı,bimbagsı mı,ne bok oldu belli dīl kızan beyav şimdiki gibi dīl ki.Yatān biçānı karı getirdi koydu dizini yanı başına dizlerinin üstüne oturu gāvur çekti kılıfından koydu yanı başına sordu mordu terciman bi-
- 125.ze neredensiniz siz ? Koyunboba,Koyunboba deyemesin Koyungāvur,Koyungāvur'dan;esas Koyunboba,boba var burda be kardaşım Koyunboba deyemesin Koyungāvur'dan düyü.Karşımdan git dedi,çekildik biz dīnice dinnensin yerinde bi kart gāvur da bizimle geliyu hay diyum ben bu gāvur ne geliyu bizimnen diyum bayā ayrıldık ama kāveler kadar ayrıldık belki cāmi kadar ölüm dedi neredensiniz siz ? Koyungāvur'dan dōru caddeyi dedi alamācaşınız,sizin dedi canınızı kurtardım dedi,o gāvur sizi,bāra bāra sizi kesecekti dedi.Kırdan kıra,kırdan kıra kırdan kıra,kırdan kıra künūze gidersiz dedi.Aldık biz bālık için-

- den Gēdelli'nin üstünden Gēdelli'de Yunan duruyu gerisi neyse Paşa-
135. eri'ne burayı a be dedim o İtiyara Şerif ağa nerde yatacaz biz;ne bileyim ya dedi.Kū boş ama gidemesin,gittik cāminin sundurmasında sabāladık ama ben uyumuyam,o İtiyar oldūna o iç uyuyor.Ƙalk be dūr-tūm onu,Ƙalk gidelim be Ƙalk gidelim be,Ƙalktı Ƙekildik tam indik bizim eraziye ayām bastı bizim toprā yūrēm serinnedi.Ele yā būşķūr
140. Edirne'den burayı gelince üç yerde Ƙurtardım bu kelleyi ister inan ister inanma.Ay anasını bizim toprā ayak bastık ama üç kiři arķamız-dan geliyu.Evvah kim bunnar acaba be o İtiyar dedi,bekliyelim baķa-lım dedi.Yavaş yavaş gidelim dedim,yetiřir onnar.Onnar gene Ƙarıya Ƙızana ekmek gōtūrüyolar vilayete.Vilayete atmıřlar Ƙolūnu Ƙocūnu
145. ekmek yapmışlar,tavuk kesmişler,Ƙaynatmıřlar gidiyular.A be nerden geliyusunuz siz,biz dedik bōle bōle beyav e nerde yattınız? Öte yan-ki şindi dedi cāminin sundurmasında a be dedi öte yanki gene şindi ombes tāne dedi Yunan devriyesi vardı dedi onnar dedi sizi gōreydi-ler dedi,keserdiler dedi arayan soran yok a vakit be Ƙardařım kim
150. kime,neyse geldik burayı ayrıldı onnar git Vize'ye.O eski cāmi ya-nında Amdi nerde oturū İrfan erayı derler Ƙonaķüstü Barbı oturu or-da,ordan bi Ƙalabalık iniyur.Beyaz beygir tek taliģa geldi Yunan Ƙeteleri eyvah tek talģanın üstü camananla şarap,ördek,bibi;neyse Ƙonyalı Mēmed'in bobası vardı İbrām ağa İbrām ağa ,saķal burayı Ƙa-
155. dar,geldi:"Papu tikamız bre Ƙalo"Nasılsın deyi iyi misin?Sen bize ařķılık yapar angi eve gitsen angi āneye gitsen Ƙazan epsi olur. Kestilē bunnar tavuķları,bibileri Ƙaynattılar piring fasulyası ye-diler doyurdular Ƙarinnānı içki sarfoş oldu gāvurlar.A be almışlar te nerden almışlar,almışlar Yunan'ın Ƙeteleri neyse geldi bize gā-
- 160.vur:"Falmo Ƙosto,salma Ƙosto" neyse,siz yemek yer;o İtiyar ā iste-men efendi yō yō dedik biz de .Dōktüler Ƙalannānı avlı dibine.

- Neyse selāmetledik gāvurları döndük ordan eski cāmī yanına kadar gene geldik biz konak üstüne bej dakka İlenmedik orda biz,bizim Türk çeteleri Atatürk kollermiş bütün arbi yapan zati çete.Gāvurlar ne-reyi gitti dedi çetelerin başı Üzeyir Çavuş,Üzeyir Çavuş,dedik İne-
165.ce'ye nayiyeye kestirme yol İki tepeler'e kadar götürdük.Aritayı bi çıkardı,bağtı;hadi ölüm dedi dönün siz,gidin evinize dedi.Gidiyu bizim Türk çeteleri tutuy mevziyi onnar da İnece'den çekiliyu tam köprünün üstüne piniyolar,sıyrı sancā Mıstafa Kemāl'e teslim yok bir dā bir dā,Mıstafa Kemāl'e teslim yok ateş dedim dedi,serbes.Bi
170. tarama bi taramaköprü üstünde ne ileri ne geri Yunan'ın çetelerini geberttiler orda.Böle kardaşım burası gāvur beyav ismi Koyungāvur te adamcāz ölüyo da geldim Koyunboba,gāvurlar burda oturuğan Koyun-gāvur deycen Koyunboba deyemesin yavut Koyundere üç ismi var,neyse geberttiler orda onnarı geldiler burayı gecenin bi vakti bi tānesi-
175. ni diri getirdiler gāvurun nası olsun mermi tutmamış bi fez gıdır-mışler ona sen Türk olucān mı ? deye ama gāvur sā ama ölmüş korku-dan beyav,sapsarı benizi acır mı Mēmetçik adama ?Neyse sabālayın çıktılar bizim de onnar da ateş etmiş ama bizden de üç kişi ölmüş ama nereye gömdüler onnarı İnece'ye mi gömdüler bilmuyum artıkın
180.kızannak gömdüler o vakit onnarı üç kişi öldü bizden de Mıstafa Ke-māl'e demiş katiyen teslim yok e gāvur artık ilersi de ölüm gerisi de.Kılıse biri Bulgar kızan okuyudu biri Urum kızannarı okuyudu ne olucağ kaçtılar burdan Yunan'a,Yunan'a kaçtılar Atatürk burayı ge-lince Yunan'a kaçtılar.Ya böle kardaşım.Birinci dünya savaşını söy-
185. lüyorum ben sana Atatürk'ün askeriydim,kendini gördüm Atatürk'ün, burayı geldi.Kılıç yerde sürükleni arkasından kendini gördüm kendi-ni kardaşım.Alaman arbinde gene askerdim.On altıdan tut kırk bire kadar topladı.Rus arp isti bizimnen,işte böle kardaşım.

17

ANLATAN : Mustafa Salih Yıldız, 89 yaşında
DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Koyunbaba Köyü
DERLENEN : Muhacirlik-Askerlik Hatırası

1. Mustafa Sâli Yıldız, Ortakü'nden gelme .Kümüün ismi Demirler arp zamanı kümüden kıra çıktık.Bir cuma günü çörek yapıcak millet dediler,Bulgar gelîrû kalktık ayâ biz,keçi ūlak otlatırdak yolun üstünde geldi irâmetli ninecîm dedi hadi gidelim dedi te şûle oluyu
5. bûle oluyu bi de baktık karatapede iki tane top patladı.Bulgarlar bi sefer napsın Türkler'de şē yok mâzeme yok.Türkler orda zatı hüdüd askeri gibi bi şē.Aydi ordan gittik o tarafa vardık orayı karı kızan bayram yapıy ama bizim memneket yani ateş yanî ondan sōna ordan vardık râmetli dedeme kurbannarı pişirmişler efendim orda baraber dâdırdılar biz de dedi bizim dede ha gidelim seninne ekmek yiyelim,gittik yedik içtik arkadan geldik,gittik şindi yidik doyırduk kânımızı hop asker,gāvurun askeri geldi,fakat bize hiç bi şē demeden geldi geçti başka tarafa neyse o avşam biz durduk beş on gün hadi bakalım dâldı millet şēre bi gün dedem gelmiş eve vardık dede-
15. cîm gelmiş tîzelerim bakar karlar hep beygîrlēlen baraber erikler de biraz dallarını kardı,kuru dallarını aykıldadı,keliverdiler,geldiler ordâ karı kızan da kaçtı,bizim dedeyi ha bakalım dede dūmek Bulgâlar dūdū.Ūlen geçti ama şindi şē geçince şar kızan şûle bi yamada duruya dediler iki kivşe kōkū bi de gittikti şē şişman bi kar-
20. çık vardı.Dediler git bakalım neluyu gündüzün gitti oraya o ay bēm dayım;aç kâdım beni besledi,dayımı öldürdüler ne yaptımı derken e-

- men kap kucak dedeyi bizim köşeye töbüle köşeye dayamışlar, soluk moluk yok. Bu enselere bu kafaya ıscak sacā sobaylan kesēlen yakmak dedem ice ölmüş onnarı görüncē-dar gitti onnar bereket versin. Derilen
25. bilmem nelen dedecimi kaldırdılar fakat i oldu adamcāz rāmetli çok zāmet çektik, var mı tā.sülēcek şe ?Bize dālı dēler on yaşımda geldim ben on yaşımda ilk önce biz Sırtkarekisivardı orda şe.Babeski'nin yanında orayı geldik biz altı ay kada orda durduk ondan sōna burayı geldik.On yaşımda ben burayı ayaba geldim hadın nı ?İşte borayı yer-
- 30.leştirdiler bubam da askerden geldi yesirden a bi sene durduk mācirlara dedilē bi şe yok,bi sene durduk ikinci sene demesinnē mi hadi bakalım Kafkasya,Kafkasya'ya bubacīm aldı gitti Kafkasya'ya cepeye ya biz kaldık burda mālāk kardaşım var hadın nı? Neyse bubam gitti birk'ay durdu orda o sen Bitliz'den bubamın bu parmāndan kurşun vur-
- 35.ruyu,bu parmā kırıyu,bu parmā yarayı açmış başlamışlar māyeneye bubacīmı,demişler,gelmiş baş doktor ne yapıyasın demişler bu parmā keselim de bu demişler ölmüş bu adam ba demiş siz ne yapıyusınız verin demiş ba alt'ay tebdilā adamcāz gitsin çolūn çocūn yanında,ōsūz geldi bereket versin bubacīm te borda alt'ay geçti alt'ay sōna bi ke
- 40.gitmiş Kırklar'a demişler biz seni ararız adi git.Yunan giderken bubam vefat etti.Bubamdan sōna gayrıkın bu memnekette galdık.Ben askere gittim.Ben Tekirdā'ndaydım,orda kaldık.Sami Sami Paşa'dı fırka komandanı biz orda kaldık on yedi ay asker gēttim.Onnar şēde durudu Çorlu'da kırkta kırk ikide gettik,neyse biz ordan teskeremizi aldık
- 45.op Cāfer Tāyar çıktı,bozuldu bu yana o gittikten sonra Cāfer Tāyar geldēn borayı bize on sene sōna İtiyaç yaptılar.Hele on sekiz sāt sōna ötede de on dörd ay askerlik yaptık.Bizi mi,yirmi dokuz āne geldik burayı,yok beyav kū bütün kū beyav bütün kū geldi burayı bi mācırdık biz oldū gibi burayı geldik Urumlar vardı.Undan sōna bura-

50. yı Gāzi geldi.Gāzi geldikten sōna epimiz yazaldık.Ben ustalık yaptım ölüm evler işte yapılan bunnar şindikiler dīl,bunnar eski ka-ya toprakla fakirlikle hını mı ?Eee balkana giderdik bunnarı keser-
dik te borda bina yapardık.Şindi yok,gekemedik çünkü bizim araba-
mız aşadı bi māle oldumuz için bi arabaylan Ortakū'nden çıktık biz
55. şe dōru Uzunköprü'ye çıktık.Uzunköprü'de bizi tirene bindirdiler Ke-
lenkū'ne geldik.Kelenkū'nden burayı geldik başka yok arkadaşım.Biz
boardan geldik,geldikten sōna gayrıkın çünkü u zaman sōna bi devir
dāyim yapıldı.Arkaadaşılarım gitti borlarda tālīm yapardık çocuklāla
bu yerde ben dedim gibi on dört yaşımdan beri odun çalarım.Yok yer-
60. leri giderdik"Gidin ba İbrahim Ān Sūtlū'nden kesin" giderdik.Keseriz
yonarız getiriz.Yok bizden başka yok.Onnar yerlisi burasının.Yapa-
mam gayrıkın ben yapmam kaldırma vaktim yok.Te şindi te yarın ev
ahtarcam keremit beş on gurusu da ordan alırsak alcāz tornum var şe-
de kasabada Karadır'da belediyede duruya,araba koşuya geçenlerde
- 6 5.dedim "Nası geliye mācır "bi gidiyez dedi iki kez doldurdum araba-
yı dedi,sülālemiz yok kalmadı orda çünkü Ortakū'ne yakın oldumuz i-
çin Ortakū'nden bize pay birāmişlardı u zaman pay bıraktıktan sōna
dediler:"Gayrık Rıfādere'yi geçmeden galmayın"Biz gayrık Rıfardere'-
yi geçtik beri almışık Dimotēka yalunu orda bir avşam birki gün,i-
70. kūç ay kaldık o kūde o da bozulmuştu kaçmış onnar.Ordan geldik ora-
yı sōna borayı geldikten sonra bize Bulgar imdat yolladı.Şafkasya'ya
hadın nı ?İmdat yolladılar.Bulgar'a boşlanmışık hadın nı ? Ordan
Türkler'den imdat yollamış orayı yardıma attā gelenner vardı.Ondan
sōn da orda şedirken oldū vakit;öldükten sonra burasını Yunan Bulgar
75. arp tutuyu ikisi biribirine karışıyollar bu sēr karıştı vakit Dima-
toğa'dan Kapıkule'ye gadara Yunan Bulgar'ı kıluyu sōra zaptedī bo-
rasını bize de vermediler galdı bize Garāç.Ama nāpalım bñle oldu iş
ler.

18

ANLATAN : Fettane Güzelel, 75 yaşında
DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Paşayeri Köyü
DERLENEN : Genel Konular-Düğün-Ramazan

1. Buralı, etmiş beş, a ablam benim etmiş sekiz yaşında etmiş dokuz yaşında ablam, ondan sōna ağam öldü ik'ay oldu, o gene seksebeş sekse altı yaşında, gittim kızanım ama iç kafa toplamadı. Biz şimdi iki yazıya giderdik. Bu bizim yeni çıktı, bizi bırādılā bizi ne aldılā ne

5. bubam da dedi gitmesen kızım dedi gitmesin adi dedi yollamadı.

Gensle oynar biz de bakarız ba kızanım, e bizim zamanımızda böyle sıralara oturudu genşlē, iç kalkıp böyle arala gürele yapmazdılā ondan sōna şimdi sıra mıra yok, ondan sōna kınaya gelirdik. Kınaya giderdik, çocuk tarafını başış götürüdük kız tarafını ondan sōna başışle-

10. mizi veridik öle yapardık. Sōra kınadan sōna kalkıp giderdik evlerimize sali günü de gelini almā giderdik şē günü perşembe günü de unna o fakire verisin un, ondan sōna çarısın dūne o dātır seklemine sırt-çāzına gider öle şeker meker yoktu.

Ramazan ayında e dünya işi işte varsa yaza geldise yazın dün-15. ya işi yaparsın, kıra gideriz temcitte gideriz kıra. Geliriz ondan sōna ikindi üstü ememizi azır ederiz üftara gider erkeklē, öledik kızanım biz e.

Benim dört tane ama, sekiz tanedi dördü öldü. Küçükke öldülē iki kız şimdi, iki de çocuk, bunnā var kızanım iç bi şē yoktu ep orak bi-20. çerdik ora temcitte kalkardık süfür de işte ekmēmi yırız su içeriz, pineriz arabaya gideriz, biçeriz biçeriz dinneniriz biraz ülen üstü

gene der dede bizim adi kayrı vakit gelĩ gideriz gene geliriz eve õ-
le yapardık.

- Bi tane ĩnek aldı,üç tane ĩnek dokuz tane oldula ökümatan al-
25. dı,ökümat verdi.Çocūmun ee te kızannā,te bu çocuk kız var ište on ye-
di yaşında onnā bakar,makina aldı sāma,bobası aldı.Çocuk kalkar er-
kenden sār gabcak alır götürü,sürü.Irātımız çok ĩ çok erde para e-
veli gün bağıyam bu çocukta bej binnira e benim kız da bi tane var
askerden geldi bi tane var geçen sene evlendi iki tāne gocū var pa-
30. ra yok.E sen ok alsana inek,sen.Burda komşu dedi ki:"Fettāne abla"
dedi,sēn ĩtiyarsın dedi sana bi şe sorcam valla sor kızanım dedim,
ben koyun istem ökümatan dedi te bu ökümat veriya.Gitti yazıldı,o-
tuz koyun yazıldı bak şindi otuz koyundan yedi yüz elli lira mı ne
para aldı kuzulardan sāde,yarısını sattı kuzuların kırk kuzu dünya-
35. ya gelĩ Fetanabla bana çok ĩ akıl ürettin a ba kızanım durmakla o-
lur mu ? Durmak ij getirmez ki, bu ben te buracıkta oturūm.

19

ANLATAN : Lütfiye Akpınar, 48 yaşında
DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Yoğuntaş Köyü
DERLENEN : Masal

1. Nebleyim angisini annatayım ? Oca varmış, ocayı annatayım.

OCA

Bir varmış bir yokmuş evel zaman içinde bi oca varmış o oca
ep erkezin karısına iv miv yaparmış. Ondan sōna takılırmış o, karısı

5. gene demiş a be demiş senin adam demiş bana takılır öbür karıya git-
miş demiş a be demiş git karıya demiş sōle kolay o demiş, soy benim
ocayı gırçıplak demiş birağ demiş ondan sōna birağır onu birağınca
demiş napayım kolay o demiş sen demiş git samannā de filan samannā
gel demiş, gelecek o demiş kadın gider o kendi karşı ocanın alır çama-

10. şırlānı öbür karı gider yatır, karının aberi yok, annatmış öbür karı
yatmā yatınca alır onun çamaşırlānı gider o öbürü oca oca orayı do-
lanır burayı dolandır yok, oca olmuş gırçıplak iv miv derke yok ava da
çok sūkmuş napsın oca, orayı gider olmaz, burayı gider olmaz cāmiye
gitmiş gider asıra sarınır uzanır orayı sarınır donar, demiş eve gi-

15. deyim alır eve gider bir ev iki ev bu benim ev demiş dermiş girimiş
içeri, giri içeri vurmuş kapiya "Tak tak tak" karı gene çok kurnaz-
mış yav der oca yatır bu ne geldi kalk be oca birisi kapiya gelir
yav demiş bu kapi bu kapi benim kapi olmaz bir gider iki gider ep
karı yollar, ama adam buz olmuş, gırçıplak gezermiş adam şindi dola-

20. nırmış en sonda gitmiş popaza, popaza demiş adi be demiş gidelim ben
evi bilmem demiş bu gece geç kaldım cāmiden demiş evi bilmem, nası

- evi bilmessin demiş, bilmem demiş, sayrik demiş kolayı var, ben götü-
rüm popazın elinde giralar varmış yakar giraları koyar cübbeyi sır-
tında; o âp popazın gölgesinde gidermiş çıplak görmesin diye, giderke
25. giderke gölgesine tutar şindi sayarmış te bu bu urmuş "Tak tak tak"
kadın be demiş aç kapıyı be demiş oca demiş bu gece demiş geç kaldı
gelemedi kıldırılmış mıldırılmış geç kalmış evi şuru dālmış a, a be de-
miş bakšana arkana oca ama o demiş şeytan, tuh demiş Alla belānı ver-
sin popaz bi tane kafasına alır gider, gidince napsın oca epten don-
30. muş, demiş napayım artık tutar gider iki goban koyun atladırılmış, otla-
dırka iki goban yanna ateş yakmış yakmışla gitmiş "Ta ta ta ..." der
ağa be şeytan neyi var neyi yok birbirlêne derlermiş Öle böyle şey-
tan sanmışlā çıplak olunca o sınırmış orda "Ta ta ta ..." alır bir-
si bi tüfek gerden yanmış aman karı demiş ben yaptım sen yapma de-
35. miş karı, e geldim demiş açar kapıyı geri ocaya karı bi bakır su ko-
yar yıkar pağlar ocayı o sabā olur oca git cāmiye oca demiş asta bu
gün gitmez cāmiye işte onnar o güne ömür bize külle kömür. Bu kadar
işte be gocüm bilmem.

KURT KUZU

40. Bi kurtla bi tilki arkadaşmış andan sōna tilki kurnaz e kurt şē
e kurdun da yavrusu varmış o kurt gitmiş otlamā demiş kuzusuna kuzu
demiş "Tüm tüm kuzu " demiş açma kapıyı demiş ben giderim demiş ot-
lamā sakın demiş kurt gelir demiş yer seni tamam demiş gitmiş gelir
tilki şē kurt gider otlamā gelir açar kapıyı o yalvara yakara açmış
45. kapıyı kurt tilki gitmiş, kurt açar kapıyı. Açmış dēşmiş o çıkmış onu
şētmiş gelir anası yok kuzu "Tüm tüm kuzu aç kapıyı ayol" e bu sefer
kurt nāpsın bir ilik yapar tilkiye, tilki gitmiş balā, kurt gitmiş, ba-
lık toplamā gidince kurt alır giri, tilki kurnaz, tilki bi kabak

bālamış kıyrūna kırt bıkoça küb bālamış balık tutmā gider dermenin
50. ardına,dermen ardına çıkarke dermençî:"A bre kurt " dermiş bi kolay-
cağ kırt emen dalar koca kübe dalar,kırdun kıyrū kopar.Tilki kabak-
la tıngır tıngır üstün gidermiş e ondan sōna ee bağ demış kınalı kı-
zumu yer midin,miyav miyav der midin ? demış,kınalı kızumu yer mi-
din,a bağalım e demış kıyrūm kıptu nāpalım.Ben sana bi kıyruk yapı-
55.rım kolay o demış gider toplar bi yerden sap saman ona bi kıyruk ö-
rer.Yağālā bi ateş adi bağalım demış atlālım ateşten,ateşten atlā-
lım derke yanmış kırdun kıyrū eee ordan şindi sōna ateşten atlarğa
yanar kırdun kıyrū kırt gene yanmış.

20

ANLATAN : Asiye Solmaz, 71 yaşımda

DERLEME YERİ: Kırklareli İli, Yoğuntaş Köyü

DERLENEN : Genel Konular-Yemek Tarifi-Kız İsteme-Giftçilik

1. İsmim Asiye Solmaz, yetmiş bir burda ben dömuşum evladım burda dömuşum burda bümüşüm annem bobam yani onnar Selānik mācırı biz burda döma burda bñme. Bu köde Poloz kñnde Poloz idi de şindi dñşti. Bir sene mi, bi buğuk sene mi oldu yani Yoğuntaş oldu. E burda döduk bñdük
5. işte leğberlik yaparız, çalışırız öraşırız başka bir zanātımız yok leğberlikten başka.

A bñevladım ne tarif edeyim sana yemeklerimiz aynı meselā fasul-ya börek patatiz ondan sonra yani baklavadır, sütlü aştır, öle bi şe-ler var. Tarana da var, tarana da var.

10. TARANA : Acı taranayı meselā şimdıcık şıan dñrarız ona domatiz dñrarız, bñber dñrarız, kırmızı bñber yani onnarı epsini bi yere halle-deriz bazen çiden yaparız, bazen kaynadırız yaparız eşte ona biraz yurt ta koyarız tutarke onu tutarız, yürüz altı yedi gün er gün yürüz yani yedinci gün onu ovarız eleriz kuruturuz koyarız, kaynatırız yñriz iş-
15. te öle, tatlı tarana da yaparız yani sütlü tarana onu da yaparız.

- KIZ İSTEME : A bevladım ñr yerde nası, bizde de öle, sever kızı ñlan gideriz ararız annesinden bobasından ee Cenaballā da nasip et-medem olmaz arada tabi biz bir vasıta kuş kuşuz uçarmı uçmaz tabi biz bir vasıta oluruz, gideriz ararız ñ verilerse veriler vermessez-
20. lerse arāmasın. Verildi meselā, altın ararlar eşā ararlar, nişan yapar-lā, söz yaparız ondan sōna bñk nişan yaparız altınlar gñtürüz, bilēzik-

- ler götürürüz üzüklere takarız cümbüş eyleti yaparız. Kına gecesini nası yapacaz: Ölan tarafı gelir kış tarafı gelir, kıza götürüler tabi elbise götürüler terlik götürüler terlik götürüler çamaşır götürür-
25. ler annesine bobasına ediyeler götürüler bilezik yaparlar, zincir isterse zincir yaparlar, beşli isterseler beşli yaparlar onnarı epsi nişanda bitiriler yani başlık ararlar, artık ne kadar ararlarsa vaktina göre onnar epsi yapak ararlar, yün ararlar er şe ararlar işte, yandı valla iç tabi. A evladım bir tane ölümüz var işte bi sene oldu as-
30. kerden geleli yirmi milyona olmaz, şindicik tabi olmaz er şe pālī meselā buz dolabı ister, tīp ister şe ister aygaz ister, er şey ister, er şe çamaşır makinası ister. Biz öle bi şeler görmedik divannar bile yok idi. A öldü evladım dede. A dedeyle, iç sorma bana öle dā on dört yaşında anam verdi yani öyleydi anam kaldırdı verdi beni sanki şe
35. ben fazlalık imışım şindi biz iç bi şe ne aldık ne tattık ne yaptık iç. Biz kardeş idik, üç kız bir ölanımız vardı, bi de kardeşimiz uzakta o İstanbul'da yani İstanbul'da dīl Burğaççık'ta onnar biz üç kardeş bi de ābim var işte dört, ābim sizlere ömür, mefāt etti, ölü yedi sene biz üç kız kardeş yaşarız. Üçümüzün de beyleri yok ya-
40. ni ha. Ūrsuzuz er alde.

- O vakit bakmazlarmış şindi āmir mēmur arāriz tabi, o vakit raki şarap, komar oynamasın o vakit ūlesine bakarlardı, şindi öle yok onnar olacak. Bēn bir kıızı gittim aramā bi çocuya dayım çocuyidi. Dedim seni bēn gelcem Mēmed'e arāyım. Bā dedi ben o alıya gitmem, neden a
45. dedi ağan şışeyi kaldırmācak öt yapmācak dedi ben onu istemem. Tūh yazıklar olsun seni dedim okuttu annen boban eski okuma, Mūrvet Sallıların Nuran'ı Mēmed'e arācağtım. Ha öle sayılır şindi ölesine gitti ama şindi çeker, a çeker. O raki şarap içenlerin de türlüğü var, kimisi gene içere eve bile gelmez, eve bile gelmez. Sōna adi nişannarı

50. yaparız,hadi dūn gelir,hadi dūnneri yaparız bütün köye yemek,börek-
ler yazarız bütün köye yemek yaparız,helvalar basarız ondan sōna şin-
di tek artık takşiler evelden beygir arabası ūküz arabası şindi an-
nar epsi battılar şindi takşiler motorlar ōle.

Harmannarı nası yapardık,işte dūyerdik dūyenlen dūyerdık,biğer-
55.dık,ķirgūn ķırda yatırdık,ķalkardık biz gene ķirgūn yatırdık,ķalkar-
dık ķırda.Biğerdik taşırdık demetleri arabalarla ūküz arabalarıyle
beygir bile dīl,ūküz arabası getiriz yirmi gūn otuz gūn orak yani kı-
rık gūn orak biğeriz elli gūn armanlayın demet tutar onnarı dūyeriz.
Dūyenne yaparız.Adi baķalım topla sabā ķadar mecbur sabā gene arma-

60.na ķadar nası nası getiricen,samanı getiricen,arman boķalacak onna-
rı biz dūyecez temizliyecez getiricez tekrar arman atacaz yabayla ep
yabayla benim rāmetli çok İdi,çok yavaş idi;gel gelelim armancılık-
tan iķ annamazdı ep ben kendicīm ōraşırım,savur topla çok amarat i-
dim yani op dūnyayı tutayım benim olsun dūnya ama dūnya beni yutti,

65.dūnya yutti beni anam aaa bir ablam kıızı vardi,derdi bana"Tete dūn-
ya berekāt ki yani toparlak,toparlak olmasa beki yutacan ama,uzun
yani uzun olsa yutacan toparlak diye yutamasın"şindi o beter oldu,
Atice yapardı bana ōle Ali,ablamın Atice derdi bana ama tek derdi
dūnyayı yutacān ama bereket toparlak yutamasın çok işledik yıprandık

70.evlādım vesselām.Şimdi rāta dūştük ama bi testi su bile getiremem ar-
tık ķeşmeden getiremem evlādım.Mābete gelince zeyir gibiyim;ama işe
gelince ķalbım var,ķalbım var yapamam artık gelinne mi ā boķ ver,o
gelin,ķızdımı ben bārişırım ona,o kızdımı o biraz bārişır bana o da
yarım,onun da beli tutmaz geçiniriz evladım oldu kırķ sene emen emen

75.olur,Bir kızım var İstanbul'da'evli o.Bi erkek gocūm var,torunnarım
var dört tāne ōlan torun iki de kıs,onnar ī Allā razı olsun ī işte
bi ōlumuz onu evlendirmek ister.A çok bilirdim er şeyi unuttum şin-

di evlādım iç yok,iç yok evlādım,manı da bilmem er şey bilirdim ama bilmem evladım,bilmem yavrum.

80. Erkekleri aldılar gece okuluna kadinnarı topladılar gündüzlüye eşte bilen aldı şâdetnâme çıktı,şabık bir aftada çıktı onnar geri kalannar cayiller gittiler bayâ birki sene devam ettiler yani kadın- nar,dede gece okuluna gitti o da,o da üçüncü müdü vallâ yalan ol- masın dördüncü müdü o kadar o da gitti o kadar bobalık elindeydik
85. e göndermediler o vakit çok gitmeyenler de var.Tabi şimdi sıkı mese- lâ erkez mecburen gidecek o vakit giden giderdi,gitmeyen bi şe yok. Mualimler vardı o vakit eski mualimler ya bis mualim bey derdik,şin- di üretmenim derler çocuklar meselâ şindi üretmenner o vakit,eskiden eski Türkçe okurdu meselâ benim âbimler gittiler Kuran yazısı varıdı
90. sōna bu şelik oluncaya kadar batıdılar yani eski Türkçe'yi,sōna ü- retmenner geldi,çocuklar sekiz yaşında,yedi yaşında kimisi gösteriş- li olannar yedi yaşında gitti.Bizim çocuklar epsi okudı.Yani epsi bizim de oca çıktı.Benim da bi tornum em üretmen oldu,em eski Türk- çe'yi okuttuk oca oldu.Bileci'ye verdiler istemedi,o dedi ölü yakā-
- 95.caksın bu yaşta bu dedi nolaçak ?Onunçin vaz geçti şindi dükānı var te bu ayğaz bayi midir,nedir ?Bir kızımız okudı o da şēde banğaday- di,evlendi bi deniz subayıyla şindioik Karamürsel'dedırlar,iki ço- cū oldu,bıraktı,çıkıti.Ombir sene yani çalıştı,şef idi,müdür olacaktı.Eeee üle oldu evlādım .

21

ANLATAN : Hüseyin Aslın, 81 yaşında
DERLEME YERİ : Kırklareli İli, Yoğuntaş Köyü
DERLENEN : Gıftçılık-Avcılık

1. Adım Üseyin Aslın bin üç yüz yirmaltı dömluyum. Selânik mâcırınız, mübadele mâcırınız, burayı geldik. Devlet burda tâla verdi, ev verdi birer tâne inek verdi, borşlandırdı bizi bobamız ondan sōna bi sene yaşadı bûda, bobamız öldü beş tâne kardeş, altı kâdaş kaldık üsüz at-
5. tâ birisi ana rayiminde kaldı, şindi o reysi cumur gibi yaşar tabi, bütük onu en bükleri bendim. Yirmi sene de çobannık yaptım burda bu kölerde bu balkan şeyinde evet. Üsüz kaldık baktık onnarı bütük epsini yevlendirdik ev sayibi yaptık, çocuklar büyüdü mal edindik, tâla aldık, motor aldık, tekrar motor aldık Allâ çok şükür ben şindi bu a-
10. yatı reysicumur gibi yaşarız yani memnunum ki, bi takımı âlaşır devlet almadan ne yapsın ki epsini tabi devlete na kadar akımız düşerse malımıza göre en aşâ gene bir buçuk milyon vergi verim. Altı tane çocüm var, üç kız, üç tâne çocuk bi çocüm burda devlet memuru postâ-nede, birisi bakal Kırklareli'nde en bükle ikimiz bi yerdeyiz. Kızın
15. bi tânesi Ambarlı'da Petrol Ofizi'nde mêmur, bi kızım var bi öğretmen-
de bi tâne de burda Kırklareli'nde orda torunnarım da var, on üç tâne torunum, kimisi Ticâret Lisesi'nde okur, ünverstede var okuyannar burdakiler de torna tesfiyeye giderler burda Kırklareli'nde Allâımız'-
a çok şükür çok memnunum yani ben. Yok efendim askerlî, ilk askerlîmi
20. yaptım Çanakçale Bayramı'nda yirmi sekizinci tûmende yaptım. Ben de ombaşdım bizim bölük komutannamız o zaman yoktu. Giderdik Kuleli'ye

böle bakardım ben yannız ben bakardım o zam kim subay yoktu devlet-
te ondan sōna ordan tēriz olduk,tekrar gene Alaman arbında burda ge-
ne aynı Bayramıc'a gittik haynı yere,gene o askerlīmizi orda yaptık,
25. gene kaç ay yaptıktı orda bilmem ki,sekiz buçuk ay yaptık kırkar
gün izinni yolladılar bizi,burda işlerimizi yaptık tekrar gene Kırk-
lareli'ne aldılar gene orda da yaptık beraber ep Kırklareli'nde or-
dan geldik bi dā gene Çanakķale'ye gittik,üş sefer İtiyat askerlī-
ni yaptık.İşte burda köy izmetlerinde bulunduk aşā yukarı on iki on
30. üç sene kō azālī yaptık burda.Şindi de burdayız işte.Yok yok ekme-
yiz,ekmeyiz tütün burda iç ekmezler kızılca.

Eee yok,meraklıyım yani avculuk benim şindi baracın orda gümem
var,çardağ yaparım.O yaradılış ördekler beslerim,kopaylar beslerim
e ben meraklıyım.Var var neler var e hey.Şindi bi sefer burdan köy-
35.cek ava gittik öldü rāmetli Kara Mēmet isminde bi arkadaş avcu baş-
kanı bizi dizdi böle sen burayı,sen burayı,sen burayı bizi bıraktı.
En kötü bi yere avun çıkmācā yere,dedim:"Mēmet ağa burayı iç bi av
çıkamaz he ne abalım" dedim filan yere av çıkar orayı av yeri orası
Gittik pusunun yerine durduk orayı tabi ayķacılar başladı aylama üş
40. tane kurt çıktı şindi ona çıktı bi tane attı bana çıktı oldū yerde
düşüremedik kurtları bu sever ordan şindi bāracaķlar bize dedik ar-
ķadaşları bozduk pusuyu aldık kāsıya bādılar filan bize dediler ooo
Mēmet ağaya aaa Kara Mēmet yaptı bu işi dediler o bozdu işi ordan
neyse uzatmām ordan biz onnarın yanına gitmedik aldık öte dōru Ka-
45. ramza deresine dōru giderken arkadaş tāla arasında kuruldu,işāret
eder,der domuz yatır burda eyi tüfek patlattı bi dā patlattı bi koş-
tuk gittik orayı açan malak,ķoca malak a ba Mēmet ağa nāptın üle a
be neyabalım beyav dedisakķın kimseye sōleme o zaman bızācı vardı
burda bızāları otlatırdı burda mācırılar vardı.Romanya mācırıları gel-

50. dik akşam küye,biz de məcır aynı memneketliyiz Selānik məcırı,gel-
dik orayı "Söleme kimseye" derim:"Valla kızdırısan sōlerim bak" dedi-
ler evvā dediler be yav Şaban Usta'nın dediler malā ölmüş Selātin'in
tarlada ya ne öldü Mēmet ağa urdu malā.Neyse o kıttan,o aradan geşti.
bi zaman neyse sōlemedik onnarı geşti eee kūrşun orda kaldı o malak.
55. Avculūn mēzūları bunnar da.Gene bi sever gittik kurt yavruları biz
buluruz.Kurdun biz yavrulānı bulduk,gittik pusu kestik böle attā be-
nim çocuklar da beygir otlatma gelirler orayı gıflıktan onnarla bir-
likte Asan ağanın köpē kurda benzer böle birisi işāret etti,gelir
dediler kurt çavdarlar da bu kadar bi patlattılar onu o köpēn annın-
60. dan urdu denk düştü orayı geldi o benim bük çocuk geldi.A be boba
dedi Asan ağanın köpēni urmuşunuz be dedi gene aldık onu kurt diye
aldık onu surükledik orayı yani böle avculūn şēleri.O gürlükte tabi
biz avlānın başında sōna biz kurdu da vurduk ama bi gün sōna vurduk.

ANLATAN :Hüseyin Karasu,80 yaşında

BERLEME YERİ:Kırlareli İli,Yoğuntaş Köyü

DERLENEN :Muhacirlik-Askerlik-Çiftçilik

1. Binçüz yirmi yedili Üseyin Karasu,dörudan döruya Bendire'ye geldik.Binçüz otuz birde tekrar birikay Midye'ye gittik.Midye'den tekrar Bedre'ye geldik,Bedre'den burya,Karamza'dan ikāmet ettik.Yunan girmişti,terketmişti,burasını terk etti zaman burayı gēldik tekrar
5. burada yerleştik.Bobamı Bulgarlar kesmiş doksan üç kişi bir akşamda memnekette buraları küçüktüm ben bi yaşıdaydım,attā anam beni kucakta Koyunboba şurada var bir buçuk sāt aşāda orayı götürdü sünet etti alā onu bile pek farkında olamıyorum.

- Askerlik yaptım Edirne'de iki yüz yirmi dördüncü alayda,asker-
10. likte ombaşıydım ombaşı olarak görev gördüm.Udud kumandanlinda udut-
taydım,udut kumandanlinda Edirne'deydim.Tekrār gene Kırklareli'ne kırk üçüncü alayda,tekrār gene kırk üçte yaptım İtiyatlık Bayramıç. Melemen'den gelmişti alay aşā yukarı üç seneden fazla üç buçuk sene askerlik yaptım.Askerdik Alaman arbinde,arkadaşlarla Çanakçale Bay-
15. ramış'e gittik.Kırk üçüncü Piyāde Alayı'na üçüncü bölükteydim.

- Çiftçilik eskiden dā dōrusu,dā döruya sabanna,sōna Yunan pullū dēlerdi küçük bir pulluk zāten ayvannāmız da küçüktü,pullā göre onna ūraşardık sōnadan tabi devlet mübādele gelince buraya yirmi dört yirmi beş arasında Alaman pullukları verdi,devlet verdi yardım olarak
- 20.e onnarı görünce da güzel o pullukları koştuk ondan sōna ep devamlı artık bu güne kıada onna bu gün de gene onnarı da terkettik motorla-

ra başladık.Bi bûday yerini bir sefer iki sefer sürüyorduk,gübre de atmıyorduk;fekât normal yaşıyorduk yani borcumuz yoktu.Şindi dā güzel sürüyoruz dā şeyli ama yış gış dā güzel yannız borçluyuz şindi.

- 25.Borcu isteyerek yapıyoruz.Sen şindi buz dolabı neye alıyorsun ? Almamak lâzım.Buz dolabını almak için bi buz dolabı paran olcak kenar-da o zaman buz dolabını alcağsın,alcağsın alcān buz dolabını yedi yüz liraya veresiye ordan kalısın iki yüz lira açık,beriden de bi şey kaldırırsın gene iki yüz lira açık zāten çārdīn o,o ay bu kapar-
30. kan burası açık kalıyo.Ama almaycağsın sabrediceksin ertesi sene alcağsın.Zam gelsin durmasın.Buz dolabını alcāna mademki al bi yaşında bi dana u buz dolabını alcağ sana em beş on kuruş ta kalcağ ne kadar zam olsa.Sençin ben demiyarum,yani külûler için konuşuyorum.

SÖZLÜK

- açan (edt): ne zaman, ne vakit - 5
- âdetleme : diploma, şahadetname-15
- amarat : hünerli, maharetli, marifetli-20
- amıt : hamut, arabaya koşulan at ve benzeri hayvanların boynuna takılan halka biçimindeki nesne-16
- ara- : istemek, kız istemek-20
- avulluk : avlu, evin dış kısmı-15
- ayda- : sürmek, hareket ettirmek, hayvan sürmek-5
- aykacı : avcılıkta avın ortaya çıkması için taklidi sesler çıkaran kimse veya kimseler-21
- ayla : hatta-4
- ayla- : seslenmek, ses çıkarmak, taklit etmek-21
- babı : gâvur karısı-16
- beleş : bedava, parasız verilen-alınan şey, nesne-6
- benir- : belirlemek, ortaya çıkmak-13
- bordo : büyük sokak kapısı(porto)-16
- boğunduruk : arabaya koşulan hayvanların boyunlarına takılan ağaç bağlantı-16
- bunut gét-: unutmak, unutup gitmek, unutmuş olmak-15
- caman : damacana, küp v.s. içine su, ıçın konulan büyük kavanoz-16
- çal- : kesmek, yontmak, işlemek-17
- dakin : hâlâ-6
- gücen- : üzülme, kızmak- 8
- hidin : vakit, zaman, devir-16
- momça : memur (Bulgarca)-8
- ökle- : beklemek-10
- örkle- : hayvan bağlamak-15

- öte : sonra- 7
- peçka : soba, küllük, davul ve borularının haricinde toprak ve tuğ-
ladan yapılan soba.- 15
- pora yap- : üst üste koymak, yığmak- 16
- sa : iyi, sağ, güzel- 13
- seklem : bohça- 18
- sekme sekelek : yorgun argın- 15
- sundurma : sayvan, önü açık çatı altı- 16
- susa : çöse, asfalt olmayan yol- 14
- suvar- : hayvanlara su vermek- 2
- sükü : süngü- 16
- taliğa : dört tekerlekli beygir arabası- 16
- temcit : sahur- 18
- temriler : zamanlar, vakitler, günler- 16
- verinkâr ol- : verici olmak, vermeye istekli olmak- 6
- vire : ha bre, devamlı, daima- 16
- yaba : harmanda kullanılan iki-dört dişli ağaç âlet- 16

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Faydalanılan Eserler

- Atalay, Besim, Divanü Lugati't-türk Dizini IV, Ank. 1986
- Altınay, Ahmed Refik, Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200), İst. 1989
- Dallı, Hüseyin, Kuzey-Doğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar, Ank. 1978, TDK. yay.
- Ercilasun, Dr. Ahmet Bican, (şimdi Prof.), Kars İli Ağızları, Ank. 1983
- Ergin, Prof. Dr. Muharrem, Türk Dil Bilgisi, İst. 1981
- Gökbilgin, Prof. Dr. Tayyip, XV. ve XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livasındaki Has-Mukataa, Mülk ve Vakıflar, İst. 1952
- Gülensoy, Doç. Dr. Tuncer, (şimdi Prof.), Kütahya ve Yöresi Ağızları, Ank. 1988
- Korkmaz, Prof. Dr. Zeynep, Nevşehir ve Yöresi Ağızları, Ank. 1977
- Mansuroğlu, Prof. Dr. Mecdut, Edirne Ağzında Yapı, Anlam, Deyim ve Söz Dizimi Özellikleri, TDA Yıllığı, Ank. 1960
- Sümer, Prof. Dr. Faruk, Oğuzlar, Ankara 1980
- Ülküsal, Müstecip, Dobruca ve Türkler, Ankara 1987
- Yenibal, Selahattin, Kırklareli Ağzı ve Hususiyetleri, İ.Ü. Edb. Fak. Mezuniyet Tezi, No: 8/1718-1974
- Türk Ansiklopedisi (İnönü Ansiklopedisi), K Maddesi
- Yeni Türk Ansiklopedisi, Cilt 2, Ötüken Neşriyat, İst. 1985
- İslâm Ansiklopedisi, Cilt 4
- Kırklareli Vilâyeti, Dahiliye Vekâleti, Vilâyetler İdaresi Umum Müdürlüğü, Sayı: 7
- Cumhuriyetin 50. Yılında Kırklareli, Kırklareli İl Yıllığı-1973
- SAHA İLE İLGİLİ DİĞER ESERLER
- Akalın, Prof. Dr. Mehmet, Tarihî Türk Şiveleri, Ank. 1988
- Aksoy, Ömer Âsım, Gaziantep Ağzı, İst. 1945

- Aktepe, Prof.Dr.M.Münir, XIV. ve XV.Asırlarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskânına Dâir, Türkiyat Mec. X, 1953
- Banguoğlu, Prof.Dr.Tahsin, Türkçenin Grameri, Ank.1986
- Caferoğlu, Prof.Dr.Ahmet, Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İst.1940
- _____, Anadolu Ağızlarından Toplamalar, İst.1943
- _____, Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Derlemeler, İst.1944
- _____, Güney-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İst.1945
- _____, Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İst.1946
- _____, Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler, İst.1943
- _____, Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler, İst.1951
- _____, Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Ünlü Değişmeleri, TDAY, 1964
- Gabain, A.von, Eski Türkçenin Grameri, (çev.Prof.Dr.M.Akalın), Ank.1988
- Gemalmaz, Dr.Efrasyab, (şimdi Doç.), Erzurum İli Ağızları, Erzurum 1978
- Korkmaz, Prof.Dr. Zeynep, Güney-Batı Anadolu Ağızları, Ank.1956
- _____, "Batı Anadolu Ağızlarında Asli Vokal Uzunlukları Hakkında", TDAY 1953, s:197-204
- Hacıeminoğlu, Prof.Dr.Necmettin, Türk Dilinde Fiiller, İst.1984
- _____, Türk Dilinde Edatlar, İst.1984
- Olca, Prof.Dr.Selahattin, Erzurum Ağzı, Ank.1966
- _____, Doğu Trakya Yerli Ağzı, Ankara 1966